ICSF

1. Uluslararası Ailenin Güçlendirilmesi Konferansı

1st International Conference on Strengthening the Family

Oilani Mustahkamlash Mavzusida 1-Xalqaro Konferensiya

Editörler

Prof. Dr. Hanifi Parlar
Dr. Ayşen Baylak Güngör
Dr. Zebiniso Kemal
Arş. Gör. Senanur Dilek
Güllü Buzunoğlu

16 - 17 Şubat 2026
İstanbul, Türkiye

Özet Kitapçığı

Book of Abstracts

Annotatsiyalar To'plami

ICSF

1. Uluslararası Ailenin Güçlendirilmesi Konferansı

1st. International Conference On Strengthening The Family

Oilani Mustahkamlash Mavzusida 1-Xalqaro Konferensiya

Özet Kitapçığı

Book of Abstracts

Annotatsiyalar To'plami

16-17 Şubat 2026
İstanbul, Türkiye

e-ISBN: 978-625-95544-3-3

İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları
Yayın No: 76

Editörler
Prof. Dr. Hanifi Parlar
Dr. Ayşen Baylak Güngör
Dr. Zebiniso Kemal
Arş. Gör. Senanur Dilek
Güllü Buzunoğlu

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Hanifi Parlar	*İstanbul Ticaret Üniversitesi*
Prof. Dr. Zeyneb Çağlıyan İçener	*İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi*
Dr. Ayşen Baylak Güngör	*İstanbul Ticaret Üniversitesi*
Dr. Zebiniso Kemal	*İstanbul Ticaret Üniversitesi*
Dr. Betül Özel Çiçek	*Kadın ve Demokrasi Vakfı*
Arş. Gör. Senanur Dilek	*İstanbul Ticaret Üniversitesi*
Arş. Gör. Mevlüt Can Yıldırım	*İstanbul Ticaret Üniversitesi*
Arş. Gör. Büşra Yiğit	*İstanbul Ticaret Üniversitesi*
Arş. Gör. Merve Şahin	*İstanbul Ticaret Üniversitesi*
Güllü Buzunoğlu	*İstanbul Ticaret Üniversitesi*
Furkan Başarslan	*Kadın ve Demokrasi Vakfı*
Kapak Tasarımı: Mustafa Deniz	*İstanbul Ticaret Üniversitesi*
Mizanpaj: Emre Topçu	*İstanbul Ticaret Üniversitesi*

Erişime Açıldığı Tarih
11.02.2026

Adres
Sâdâbâd Kampüsü Sütlüce
Örnektepe Mah. İmrahor Cad. No: 88/2, Beyoğlu 34445 / İstanbul

444 0 413

Ticaret Üniversitesi • www.ticaret.edu.tr

Onur Kurulu

ADI SOYADI	KURUM	GÖREVİ
Mahinur Özdemir Göktaş	Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Bakan
Abdullayev Baxrom Ismoilovich	Bilim, Eğitim ve Sağlık Komitesi, Âli Meclisi Senatosu	Başkan
Dr. İsrafil Kuralay	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Mütevelli Heyet Başkanı
Prof. Dr. Necip Şimşek	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Rektör
Av. Dr. Canan Sarı	Kadın ve Demokrasi Vakfı	Başkan
Ozoda Islamova	Özbek Kadın Hakları Derneği	Kurucu / Başkan

Bilim Kurulu

ADI SOYADI	KURUM
Prof. Dr. Necip Şimşek	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Prof. Dr. Zhanar Temirbekova	Ahmet Yesevi Türk-Kazak Üniversitesi
Prof. Dr. Aynisa Musurmanovna	Aile ve Kadınlar Cumhuriyet Komitesi 'Aile ve Toplumsal Cinsiyet' Bilimsel Araştırma Enstitüsü / Cumhuriyet 'Akıllı Kadınlar' Hareketi
Prof. Dr. Dilnoza Jamolova	Özbekistan Bilimler Akademisi Tarih Enstitüsü
Prof. Dr. Burul Sagynbaeva	Kırgız-Manas Üniversitesi
Prof. Dr. Hanifi Parlar	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Prof. Dr. Ömer Çaha	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Prof. Dr. Emine Sare Aydın	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Prof. Dr. Zeyneb Çağlıyan İçener	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Fatih Aysan	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Mualla Uydu Yücel	İstanbul Üniversitesi / Umay Ana Türk Dünyası Kadınlar Birliği
Prof. Dr. Çağla Gül Yesevi	İstanbul Kültür Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Engin Deniz	Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Av. Safa Koçoğlu	T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
Doç. Dr. Nurullayeva Shoira Kushnazarova	Özbekistan Cumhuriyet Kadınları Danışma Kurulu
Doç. Dr. Fatma İlknur Akgül	İstanbul Medipol Üniversitesi
Doç. Dr. Shurubu Kayhan	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Doç. Dr. Umut Üzer	İstanbul Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Zeynep Kevser Şerefoğlu Danış	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi / İstanbul Ticaret Üniversitesi Kadın ve Aile Uygulama ve Araştırma Merkezi
Doç. Dr. Ümmügülsüm Aysan	Sağlık Bilimleri Üniversitesi / İstanbul Ticaret Üniversitesi Kadın ve Aile Uygulama ve Araştırma Merkezi
Doç. Dr. Gözde Sunal Kızıl	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Doç. Dr. Nigar Tuğsuz	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Doç. Dr. Muhammet Ceylan	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Doç. Dr. Ayfer Genç Yılmaz	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Doç. Dr. Derya Deniz	İstanbul Ticaret Üniversitesi

Bilim Kurulu

ADI SOYADI	KURUM
Doç. Dr. Bekchanova Sayyara Bazarbayevna	Acinoyoz Nukus Devlet Pedagoji Enstitüsü
Doç. Dr. İrade Memmedova	Azerbaycan Milli İlimler Akademisi / Azerbaycanın Tarihi Demografisi İlmi Grubu
Doç. Dr. Saadet Karimi	İsveç Göteborg Üniversitesi / Borås Üniversitesi
Doç. Dr. Feruza Djumaniyozova	Özbekistan Bilimler Akademisi
Doç. Dr. Hicran Hamza Çelikyay	Düzce Üniversitesi
Dr. Sevim Sayım Madak	T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
Av. Dr. Canan Sarı	Kadın ve Demokrasi Vakfı
Dr. Betül Özel Çiçek	Kadın ve Demokrasi Vakfı
Dr. Esra Özdil Gümüş	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi / Kadın ve Demokrasi Vakfı
Dr. Öğr. Üyesi Başak Kuzakçı	Marmara Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Temizer Atalar	İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi / Kadın ve Demokrasi Vakfı
Dr. Öğr. Üyesi Zehra Zeynep Sadıkoğlu	İstanbul Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Selvi Nazlı Güvenç	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Melike İlerisoy	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşen Baylak Güngör	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zebiniso Kemal	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Kamala Valiyeva	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Lütfü Çakır	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin Kuş	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İsrafil Boyacı	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Solixo'jayeva Dildora Abduraimovna	Özbekistan Yüksek Öğretim, Bilim ve İnovasyon Bakanlığı

Düzenleme Kurulu

(Soyada göre alfabetik olarak sıralanmıştır.)

ADI SOYADI	KURUM	GÖREVİ
Hanifi Parlar	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Düzenleme Kurulu Başkanı
Solixo'jayeva Dildora Abduraimovna	Özbekistan Yüksek Öğretim, Bilim ve İnovasyon Bakanlığı	Düzenleme Kurulu Üyesi
Emine Sare Aydın	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Düzenleme Kurulu Üyesi
Furkan Başarslan	Kadın ve Demokrasi Vakfı	Düzenleme Kurulu Üyesi
İsrafil Boyacı	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Düzenleme Kurulu Üyesi
Güllü Buzunoğlu	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Düzenleme Kurulu Üyesi
Ömer Çaha	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Düzenleme Kurulu Üyesi
Betül Özel Çiçek	Kadın ve Demokrasi Vakfı	Düzenleme Kurulu Üyesi
Mustafa Deniz	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Teknik Personel
Senanur Dilek	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Düzenleme Kurulu Üyesi
Ayşen Baylak Güngör	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Düzenleme Kurulu Üyesi
Ozoda Subxanovna Islamova	Özbek Kadın Hakları Derneği	Düzenleme Kurulu Üyesi
Zeyneb Çağlıyan İçener	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	Düzenleme Kurulu Üyesi
Melike İlerisoy	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Düzenleme Kurulu Üyesi
Zebiniso Kemal	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Düzenleme Kurulu Üyesi
Nurullayeva Shoira Kushnazarova	Özbekistan Cumhuriyet Kadınları Danışma Kurulu	Düzenleme Kurulu Üyesi
İrade Memmedova	Azerbaycan Milli İlimler Akademisi	Düzenleme Kurulu Üyesi
Burul Sagynbaeva	Kırgız-Manas Üniversitesi	Düzenleme Kurulu Üyesi
Merve Şahin	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Düzenleme Kurulu Üyesi
Zhanar Temirbekova	Ahmet Yesevi Türk-Kazak Üniversitesi	Düzenleme Kurulu Üyesi
Kamala Valiyeva	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Düzenleme Kurulu Üyesi
Levent Sadık Yavuz	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Uzman
Mevlüt Can Yıldırım	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Düzenleme Kurulu Üyesi
Ayfer Genç Yılmaz	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Düzenleme Kurulu Üyesi
Büşra Yiğit	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Düzenleme Kurulu Üyesi

1. Uluslararası Ailenin Güçlendirilmesi Konferansı

Bildiri Çağrısı

"Türkiye'de ve Özbekistan'da Ailenin Güçlendirilmesi Temelli Devlet Politikaları"

Günümüz toplumlarında aile sadece bir sosyal yapı değil; bireyin kimliğini, değerlerini ve toplumsal bağlarını inşa ettiği ilk mekandır. Değişen dünyada aile kurumunun karşı karşıya olduğu riskler ve dönüşümler, yalnızca yerel değil küresel ölçekte çözümler gerektirmektedir. Dijitalleşme, göç, ekonomik dalgalanmalar ve kültürel erozyon gibi çok yönlü tehditlere karşı aileyi koruyacak politikalar üretmek, çağın en temel ihtiyaçlarından biridir.

İstanbul Ticaret Üniversitesi ev sahipliğinde Kadın ve Aile Uygulama Araştırma Merkezi öncülüğünde düzenlenecek olan Uluslararası Ailenin Güçlendirilmesi Konferansı; T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Özbekistan Aile ve Kadın Komitesi, Özbek Kadın Hakları Derneği, Kadın ve Demokrasi Vakfı (KADEM) ile Özbekistan Yükseköğretim, Bilim ve Yenilik Bakanlığı iş birliğinde gerçekleştirilecektir.

"Türkiye'de ve Özbekistan'da Ailenin Güçlendirilmesi Temelli Devlet Politikaları" temalı Uluslararası Ailenin Güçlendirilmesi Konferansı özellikle Türkiye ve Özbekistan örnekleri üzerinden aile yapısının korunması, güçlendirilmesi ve sürdürülebilirliğine yönelik karşılaştırmalı bir bakış açısı sunmayı hedeflemektedir. Akademisyenleri, uygulayıcıları, politika yapıcıları ve sivil toplum temsilcilerini bir araya getirmeyi amaçlayan etkinlik; aile kavramına ilişkin güncel tartışmaların disiplinler arası bir etkileşim ortamında ele alınmasına olanak sağlayacaktır. Bu konferans, sadece bir bilgi paylaşımı ortamı değil; aynı zamanda geleceğin aile politikalarının birlikte tasarlanacağı bir vizyon sahnesidir.

Sizi de bu güçlü vizyonun bir parçası olmaya, araştırmalarınızı ve çözüm önerilerinizi uluslararası bir platformda sunmaya davet ediyoruz.

Konferans Şekli ve Dili

Konferans yüz yüze ve uzaktan olacak şekilde hibrit gerçekleşecek olup, konferans sunum dili Türkçe, İngilizce ve Özbekçe olacak şekilde planlanmıştır.

Detaylı Bilgi İçin:

Web Site: https://aile.ticaret.edu.tr
E-posta: uagk@ticaret.edu.tr

Önemli Tarihler

Hazırlık Çalıştayı-I: 30-31 Mayıs 2025
Hazırlık Çalıştayı-II: 16-18 Kasım 2025
Özet Gönderimi Son Tarih: 18 Ocak 2026
Kabul Edilen Bildiri Özetlerinin Duyurulma Tarihi: 01 Şubat 2026
Konferans Programı İlan Tarihi: 03 Şubat 2026
Konferans Tarihi: 16-17 Şubat 2026
Bildiri Tam Metin Gönderimi Son Tarih: 15 Şubat 2026

ANA TEMA

Türkiye ve Özbekistan'da Ailenin Güçlendirilmesine Yönelik Devlet Politikaları

Bu tema kapsamında, iki ülkenin aile politikalarının tarihsel gelişimi, hukuki altyapısı, kurumsal işleyişi ve uygulama düzeyindeki farklılık ve benzerlikleri karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Konferans, mevcut politikalara yönelik eleştirel analizlerin yanı sıra iyi uygulama örneklerinin paylaşımını da hedeflemektedir.

ALT TEMALAR

1. Aile Politikalarının Tarihsel Gelişimi ve Kurumsal Yapı

- Türkiye ve Özbekistan'da aile politikalarının tarihsel seyri
- Sosyal hizmet sistemlerinin aile politikalarına etkisi
- Kurumsallaşma süreci ve uygulama alanları

2. Devletin Aile İçin Rolü: Koruma, Destek, Müdahale

- Sosyal yardım, danışmanlık ve kriz müdahale mekanizmaları
- Aileyi tehdit eden risk unsurlarına karşı kamu politikaları
- Aile içi şiddetle mücadele ve çocuk koruma sistemleri

3. Aile Rolleri ve Toplumsal Dönüşüm

- Kadın, erkek ve çocuk rollerinin değişimi
- Modernleşme ve gelenek arasında aile yapısının evrimi
- Yeni aile tipleri (tek ebeveynli, geniş aile, göçmen aile vb.)

4. Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

- Ailenin korunmasına yönelik mevzuat karşılaştırmaları
- Aile mahkemeleri ve sosyal hizmet birimlerinin etkinliği
- Kamu-özel sektör ve sivil toplum iş birlikleri

5. Kültürel Süreklilik: Aile, Eğitim ve Değerler

- Eğitim yoluyla kültürel mirasın aktarımı
- Değerler eğitimi ve aile içi etkileşim
- Din, ahlak ve etik değerlerin aile üzerindeki rolü

6. Dijitalleşme Çağında Aile ve Gençlik Politikaları

- Sosyal medya ve dijital dünyada ebeveynlik
- Gençlerin dijital kimliği ve aileyle iletişimi
- Dijital bağımlılık ve aile içi ilişkiler

7. Uluslararası Kuruluşlar ve Bölgesel İş birliği

- Aile politikalarına yön veren uluslararası çerçeveler
- Türkiye-Özbekistan arasında stratejik ortaklıklar
- Çok uluslu projeler ve ağ oluşturma girişimleri

8. Kamu Yönetimi ve Uygulama Modelleri

- Aile odaklı kamu hizmetlerinin planlaması
- Yerel yönetimler, belediyeler ve aile destek merkezleri
- Başarılı kamu politikası örnekleri ve etki analizleri

9. Yaşlılık Politikaları ve Aile

- Tek kişilik haneler ve yalnız yaşayan yaşlılara yönelik sosyal destek ve bakım hizmetleri
- Emeklilik sistemlerinin finansal sürdürülebilirliği ve yaşlılık refahını artırmaya yönelik çözümler
- Yaşlılıkta kadın yoksulluğunun azaltılması için adil sosyal politika araçları

10. Kriz Zamanlarında Aile ve Politika Uygulamaları

- Pandemi, ekonomik kriz, savaş, doğal afet gibi olağanüstü durumlarda aile dayanıklılığına yönelik politika uygulamaları
- Krizlere karşı sosyal koruma ve dayanışma ağları
- Aile dayanıklılığı ve afet yönetimi perspektifi

11. Göç, Diaspora ve Aile Dayanışması

- İç ve dış göçün aile bütünlüğüne etkileri ve göç yönetimine yönelik kamu politikaları
- Göçmen ailelerin uyum politikaları ve sosyal destek sistemleri
- Ulusötesi bakım ilişkileri ve kadınların rolü

12. Aile ve Ruh Sağlığı

- Modernleşme ve kentleşmenin aile psikolojisine etkileri
- Şiddet, bağımlılık ve travmalar karşısında aile dayanıklılığı
- Türkiye–Özbekistan'da aile danışmanlığı ve psikososyal destek modelleri

13. Medya, Kültürel Temsiller ve Aile İmgesi

- Diziler, filmler ve sosyal medyada aile temsilleri
- Popüler kültürün aile değerlerine etkisi ve kültür politikalarının dönüşümü
- Medya okuryazarlığı ve gençlik politikaları

1st. International Conference On Strengthening The Family

Call For Papers

"State Policies Based on Strengthening the Family in Türkiye and Uzbekistan."

In today's societies, the family is not just a social structure; it is the first place where individuals build their identity, values, and social bonds. The risks and transformations facing the institution of the family in a changing world require solutions not only at the local but also at the global level. Developing policies to protect the family against multifaceted threats such as digitalization, migration, economic fluctuations, and cultural erosion is one of the most fundamental needs of our time.

The International Conference on Strengthening the Family, hosted by Istanbul Ticaret University and organized by the Center of Research and Application on Women and Family Affairs, will be held in collaboration with the Ministry of Family and Social Services of the Republic of Turkey, the Family and Women's Committee of Uzbekistan, the Uzbek Women's Rights Association, the Women and Democracy Foundation (KADEM), and the Ministry of Higher Education, Science, and Innovation of Uzbekistan.

The International Conference on Strengthening the Family, themed "State Policies Based on Strengthening the Family in Türkiye and Uzbekistan," aims to offer a comparative perspective on preserving, strengthening, and ensuring the sustainability of family structures, particularly through the examples of Türkiye and Uzbekistan. The event, which aims to bring together academics, practitioners, policymakers, and civil society representatives, will provide an opportunity to address current debates on the concept of family in an interdisciplinary environment. This conference is not only a platform for sharing knowledge but also a vision stage where future family policies will be designed together.

We invite you to be part of this powerful vision and present your research and proposed solutions on an international platform.

Conference Format and Language

The conference will be held in a hybrid format, both in-person and remotely, and presentations will be in Turkish, English, and Uzbek.

For more information:

Website: https://aile.ticaret.edu.tr
Email: uagk@ticaret.edu.tr

Important Dates

Preparation Workshop-I: May 30-31, 2025
Preparation Workshop-II: November 16-18, 2025
Abstract Submission Deadline: January 18, 2026
Announcement Date for Accepted Abstracts: February 01, 2026
Conference Program Announcement Date: February 03, 2026
Conference Date: February 16-17, 2026
Full Paper Submission Deadline: February 15, 2026

MAIN THEME

State Policies for Strengthening the Family in Turkey and Uzbekistan

Within the scope of this theme, the historical development, legal infrastructure, institutional functioning, and differences and similarities in the implementation of family policies in the two countries will be examined comparatively. The conference aims to share best practices as well as critical analyses of current policies.

SUB-THEMES

1. Historical Development and Institutional Structure of Family Policies
- Historical trajectory of family policies in Turkey and Uzbekistan
- Impact of social service systems on family policies
- Institutionalization process and areas of application

2. The Role of the State for the Family: Protection, Support, Intervention
- Social assistance, counseling, and crisis intervention mechanisms
- Public policies against risk factors threatening the family
- Combating domestic violence and child protection systems

3. Family Roles and Social Transformation
- The changing roles of women, men, and children
- The evolution of family structure between modernization and tradition
- New family types (single-parent, extended family, immigrant family, etc.)

4. Legal and Institutional Regulations
- Comparative legislation on family protection
- Effectiveness of family courts and social service units
- Public-private sector and civil society partnerships

5. Cultural Continuity: Family, Education, and Values
- Transmission of cultural heritage through education
- Values education and family interaction
- The role of religion, morality, and ethical values in the family

6. Family and Youth Policies in the Age of Digitalization
- Parenting in social media and the digital world
- Young people's digital identity and communication with their families
- Digital addiction and family relationships

7. International Organizations and Regional Cooperation
- International frameworks guiding family policies
- Strategic partnerships between Turkey and Uzbekistan
- Multinational projects and networking initiatives

8. Public Administration and Implementation Models

- Planning family-focused public services
- Local administrations, municipalities, and family support centers
- Examples of successful public policies and impact analyses

9. Aging Policies and the Family

- Social support and care services for single-person households and elderly individuals living alone
- Solutions to enhance the financial sustainability of pension systems and improve the well-being of the elderly
- Fair social policy tools to reduce poverty among elderly women

10. Family and Policy Practices During Times of Crisis

- Policy practices for family resilience in extraordinary circumstances such as pandemics, economic crises, wars, and natural disasters
- Social protection and solidarity networks against crises
- Family resilience and disaster management perspective

11. Migration, Diaspora and Family Solidarity

- Effects of internal and external migration on family integrity and public policies for migration management
- Integration policies and social support systems for migrant families
- Transnational care relationships and the role of women

12. Family and Mental Healt

- Effects of modernization and urbanization on family psychology
- Family resilience in the face of violence, addiction, and trauma
- Family counseling and psychosocial support models in Türkiye–Uzbekistan

13. Media, Cultural Representations, and the Image of the Famil

- Representations of the family in TV series, films, and social medi
- The impact of popular culture on family values and the transformation of cultural policies
- Media literacy and youth policies

Oilani Mustahkamlash Mavzusida 1-Xalqaro Konferensiya

Axborot Xati

“Turkiya va O‘zbekistonda oilani mustahkamlashga asoslangan davlat siyosati.”

Hozirgi jamiyatlarda oila shunchaki ijtimoiy tuzilma emas; insonning o‘zligini, qadriyatlarini va ijtimoiy rishtalarni insho qiladigan dastlabki makondir. O‘zgaruvchan dunyoda oila instituti oldida turgan xavf va o‘zgarishlar nafaqat mahalliy, balki global miqyosda yechimlarni talab qiladi. Oilani raqamlashtirish, migratsiya, iqtisodiy beqarorliklar va madaniy eroziya kabi ko‘p qirrali tahdidlardan himoya qiluvchi siyosatni ishlab chiqish bizning davrimizning eng asosiy ehtiyojlaridan biridir.

Istanbul tijorat universiteti mezbonligida Ayollar va oila amaliy tadqiqot markazi boshchiligida tashkillashtirilayotgan “Oilani mustahkamlash mavzusidagi xalqaro konferensiya Turkiya Respublikasi Oila va ijtimoiy xizmatlar vazirligi, O‘zbekiston xotin-qizlar qo‘mitasi, O‘zbekiston Xotin-qizlar huquqlari jamiyati, Ayollar va demokratiya vakıfi (KADEM), O‘zbekiston Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi bilan hamkorlikda o‘tkaziladi.

“Turkiya va O‘zbekistonda oilani mustahkamlashga asoslangan davlat siyosati” mavzusidagi Xalqaro oilani mustahkamlash konferensiyasi oila tuzilmasini himoya qilish, mustahkamlash va barqarorligini ta’minlash, xususan Turkiya va O‘zbekiston misollari orqali qiyosiy nuqtai nazarni taqdim etishga qaratilgan. Olimlar, mutaxassislar, siyosatchilar va fuqarolik jamiyati vakillarini birlashtirishga qaratilgan bu tadbir oila tushunchasiga bog‘liq dolzarb munozaralarni fanlararo muhitda muhokama qilish imkonini beradi. Ushbu konferensiya nafaqat bilim almashish platformasi bo‘lib xizmat qiladi, shuningdek, kelajakdagi oila siyosatini birgalikda ishlab chiqish uchun istiqbolli maydon bo‘ladi.

Biz sizni ushbu kuchli istiqbolning bir parchasi bo‘lishga va tadqiqot va yechim takliflaringizni xalqaro sahnada taqdim etishga taklif qilamiz.

Konferensiya formati va tili

Konferensiya yuzma-yuz va masofaviy shaklda (gibrid) tashkil qilinib, ma’ruzalar turk, ingliz va o‘zbek tillarida taqdim etilishi ko‘zlangan.

Batafsil ma’lumot uchun:

Veb-sayt: https://aile.ticaret.edu.tr
E-pochta: uagk@ticaret.edu.tr

Muhim sanalar:

Tayyorgarlik seminari-I: 30-31 may, 2025-yil
Tayyorgarlik seminari-II: 16-18 noyabr, 2025-yil
Annotatsiyani topshirishning oxirgi muddati: 18-yanvar, 2026-yil
Qabul qilingan ma’ruzalar to‘g‘risidagi e’lon: 01-fevral, 2026-yil
Konferensiya dasturini e’lon qilish sanasi: 03-fevral, 2026-yil
Konferensiya sanasi: 16-17 fevral, 2026-yil
To‘liq matn topshirish muddati: 15-fevral, 2026-yil

ASOSIY MAVZU

Turkiya va O'zbekistonda oilani mustahkamlash bo'yicha davlat siyosati

Ushbu mavzu doirasida ikki mamlakatning oila to'g'risidagi siyosatining tarixiy rivoji, huquqiy infratuzilmasi, institutsional faoliyati hamda amaliyot darajasidagi farqlari va o'xshashliklari muqoyasali tarzda o'rganiladi. Konferensiya doirasida mavjud siyosatning tanqidiy tahlillarini taqdim etish bilan birga ilg'or tajriba namunalarini o'zaro baham ko'rish maqsad qilingan.

QO'SHIMCHA MAVZULAR

1. Oila siyosatining tarixiy rivojlanishi va institutsional tuzilma
- Turkiya va O'zbekistonda oila siyosatining tarixiy yo'nalishi
- Ijtimoiy xizmat tizimlarining oila siyosatiga ta'siri
- Institutsionalizatsiya jarayoni va amalga oshirish sohalari

2. Davlatning oila uchun roli: himoya qilish, qo'llab-quvvatlash va aralashuv
- Ijtimoiy yordam, maslahat va inqirozga aralashuv mexanizmlar
- Oilaga tahdid soluvchi xavf omillariga qarshi davlat siyosati
- Oiladagi zo'ravonlikka qarshi kurash va bolalarni himoya qilish tizimlar

3. Oila rollari va ijtimoiy o'zgarishlar
- Ayollar, erkaklar va bolalar rollarining o'zgarishi
- Zamonaviylik va milliy an'ana o'rtasidagi oila tuzilishining evolyutsiyasi
- Yangi oila turlari (yolg'iz ota-ona, katta oila, immigrant oila va boshqalar)

4. Huquqiy va institutsional nizomlar
- Oilani muhofaza qilish bo'yicha qonun hujjatlarini taqqoslash
- Oilaviy sudlar va ijtimoiy xizmat ko'rsatish bo'limlarining samaradorlig
- Davlat-xususiy sektor va fuqarolik jamiyati hamkorligi

5. Madaniy uzluksizlik: oila, ta'lim va qadriyatlar
- Ta'lim orqali madaniy merosni kelajak avlodga yetkazis
- Tarbiya va oilaviy munosabatlar
- Din, axloq va axloqiy qadriyatlarning oiladagi o'rni

6. Raqamlashtirish asrida oila va yoshlar siyosati
- Ijtimoiy media va raqamli dunyoda ota-onalar
- Yoshlarning raqamli identifikatsiyasi va oila bilan aloqasi
- Raqamlashtirilgan texnologiyalarga qaramlilik va oilaviy munosabatlar

7. Xalqaro tashkilotlar va mintaqaviy hamkorlik
- Oila siyosatini boshqaradigan xalqaro tuzilmala
- Turkiya va O'zbekiston o'rtasidagi strategik hamkorliklar
- Ko'p millatli loyihalar va tarmoq yaratish tashabbuslari

8. Davlat boshqaruvi va amalga oshirish modellari

- Oilaga yo'naltirilgan davlat xizmatlarini rejalashtiris
- Mahalliy hokimiyatlar, munitsipalitetlar va oilalarni qo'llab-quvvatlash markazlari
- Muvaffaqiyatli davlat siyosatiga misollar va samaradorlik tahlillari

9. Keksalik siyosatlari va oila

- Bir kishilik xonadonlar va yolg'iz yashovchi keksalarga qaratilgan ijtimoiy yordam va parvarish xizmatlari
- Nafaqa tizimlarining moliyaviy barqarorligi va qarilik farovonligini oshirishga qaratilgan yechimlar
- Keksalikda ayollar kambag'alligini kamaytirishga doir adolatli ijtimoiy siyosat vositalari

10. Inqiroz davrlarida oila va siyosat amaliyotlari

- Pandemiya, iqtisodiy inqiroz, urush, tabiiy ofat kabi favqulodda holatlarda oilaviy bardoshlilikni ta'minlashga yo'naltirilgan siyosat amaliyotlari
- Inqirozlarga qarshi ijtimoiy himoya va o'zaro birdamlik tarmoqlari
- Oilaviy bardoshlilik va favqulodda vaziyatlarni boshqarish nuqtai nazaridan yondashuv

11. Migratsiya, diaspora va oilaviy birdamlik

- Ichki va tashqi migratsiyaning oila yaxlitligiga ta'siri hamda migratsiyani boshqarishga qaratilgan davlat siyosatlari
- Migrant oilalarning moslashuviga doir siyosatlar va ijtimoiy yordam tizimlari
- Davlatlararo parvarish aloqalari va ayollarning bu jarayondagi roli

12. Oila va ruhiy salomatlik

- Modernizatsiya va shaharlashuvning oila psixologiyasiga ta'siri
- Zo'ravonlik, giyohvandlik va ruhiy travmalarga qarshi oilaviy bardoshlilik
- Turkiya va O'zbekistonda oilaviy maslahat va psixososial qo'llab-quvvatlash modellarining amaliyotdagi tajribalari

13. OAV, madaniy tasvirlar va oilaviy obraz

- Seriallar, filmlar va ijtimoiy tarmoqlarda oilaning tasvirlanishi
- Ommaviy madaniyatning oilaviy qadriyatlarga ta'siri va madaniyat siyosatlarining o'zgarishi
- Media savodxonligi va yoshlar siyosatiga doir yondashuvlar

İçindekiler

1. GÜN • 16.02.2026

1. Oturum

Kamu Yönetimi ve Uygulama Modelleri - I

Yeni Nesil Bakım Modeli: Darülaceze Örneği....21
Annelik İzni Sonrası İşe Dönüş Deneyimleri: Kamu ve Özel Sektör Karşılaştırması....22
Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Koruma Sistemlerinde Yapay Zekâ Destekli Sosyal Hizmet Yaklaşımları....23
Barqaror Ijtimoiy Rivojlanish Sharoitida Oilani Qo'llab-quvvatlashda Ilm-fan Taraqqiyotining O'rni Va Ustuvor Yo'nalishlari....24
Oilani Qo'llab-quvvatlashnini Davlat Siyosati....25

Aile Rolleri ve Toplumsal Dönüşüm – I

Erta Nikoh va Uning Salbiy Oqibatlari....26
The Change of Family in Türkiye....27
Dini ve Kültürel Kodlarla Şekillenen Kadın Algısı ve Aile Politikaları....28
Farzand Tarbiyasida Ota-onaning Pedagogik-psixologik Kompetensiyalarining O'rni....29

Kültürel Süreklilik: Aile, Eğitim ve Değerler - I

Hafıza Mekânı Olarak Aile ve Toplumsal Çözülme....30
Popüler Kültürün Kutsal Kodları: Aile, Din ve Dijitalleşmenin Sosyolojik Gerilimi....31
Avarız Sandıklarından Bireysel Emekliliğe: Aile, Risk ve Sosyal Sürdürülebilirlik....32
Harezm El Sanatlarının Kadınların Güçlenmesindeki Rolü....33

2. Oturum

Aile ve Ruh Sağlığı

Aile İçi İlişkilerin Güçlendirilmesinde Evlilik Öncesi Aile Danışmanlığının Rolü: PRISMA Modeli ile Kanıta Dayalı Bir İnceleme....34
Ebeveynlerin Algıladığı Sosyal Desteğin Çocukların Bilişsel ve Duygusal Gelişimi Üzerindeki Koruyucu Rolü....35
Çift Gelirli Ailelerde İş Stresinin Psikososyal Etkileri: Türkiye'nin OECD Profili Üzerinden Bir Gözden Geçirme....36
Evli Bireylerde İlişkisel Tutumlar: Özerklik Desteği ve Psikolojik Kontrol Üzerine Bir Alan Çalışması....37

Aile Politikalarının Tarihsel Gelişimi ve Kurumsal Yapı - I

Aile İşlevselliğine Sistemik Bir Bakış: Bowen Aile Sistemleri Yaklaşımı Temelinde Kuramsal Bir Değerlendirme....38

O'zbekistonda Oila Institutini Mustahkamlashga Qaratilgan Davlat Siyosati: Ta'lim va Ijtimoiy Hamkorlik Kontekstida....39

Rethinking Family Policy in the Framework of Sustainable Development: Lessons for Türkiye from OECD Countries....40

Talebelerin Aile Hayatına Hazırlanması ve Onun Sağlamlığının Temin Edilmesi Becerilerinin Geliştirilmesi....41

Devletin Aile İçin Rolü: Koruma, Destek, Müdahale - I

Institutional Mechanisms for Strengthening Families and Promoting Women's Rights in Higher Education in Uzbekistan....42

Ijtimoiy Xizmat Tizimlarining Oila Siyosatiga Ta'siri....43

Ev Kadınlarının Psikososyal İhtiyaçları ve Sosyal Hizmet Politikalarının Analizi....44

İşyeri Tükenmişliğinin Sağlık Çalışanlarının Aile Ruh Sağlığına Etkisi: Türkiye ve Özbekistan Politika ve Mevzuatının Karşılaştırmalı Analizi....45

3. Oturum

Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

A Comparative Evaluation of the Provisions on the Protection of Family Order in the Turkish Criminal Code and the Criminal Code of Uzbekistan....46

The Position of Türkiye and Uzbekistan in the Context of the Importance of Preventing International Child Abduction....47

Ailenin Güçlendirilmesi Bağlamında Türk Medeni Kanunu'nda Düzenlenmiş Evlilik Birliğini Koruyucu Tedbirlerin Özbekistan Hukuku ile Karşılıklı olarak Değerlendirilmesi....48

Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararları Çerçevesinde Sınır Dışı Etme ve Yurda Giriş Yasağı Kararlarının Aile Hayatına Saygı Hakkına Etkisinin Kamu Yararı Ekseninde Değerlendirilmesi....49

Kültürel Süreklilik: Aile, Eğitim ve Değerler - II

Aile Ritüelleri ve Özbekistan Bağlamında Çiğdem Kağıtçıbaşı'nın Aile Modelleri: Bir Analiz Özeti....50

"Quality Time" with Family and Publications Between 1970 and 2025: A Bibliometric Analysis....51

Kadınların Devlet Yönetiminde Olmasının Ailenin Güçlendirilmesine Etkisi....52

Digital Identity Construction of the Turkish Family: Cultural Codes of New-Generation Narratives....53

Kültürel Süreklilik: Aile, Eğitim ve Değerler - III

Turkiy Xalqlarda Ona va Bola Bilan Aloqador Udumlar....54
Değerler Eğitimi Bağlamında Aile İçi Etkileşimin Güçlendirilmesi: Kuramsal Bir İnceleme....55
Xotin-Qizlarga Qarshi Diskriminatsiyani Oldini Olishda Davlat Siyosatining Roli....56
Özbek Ailesinde Davranış Kültürünün Milli Gelenek ve Törenlerle Uyumunun Metodolojik Sorunları....57

Aile Politikalarının Tarihsel Gelişimi ve Kurumsal Yapı - II

Yerelde Kadın Emeğini Görünür Kılmak: Enstitü İstanbul İSMEK Kursları ve İstihdam Köprüleri....58
Kadın STK'larında Güçlenme Yaklaşımları: Çanakkale Örneklemi Üzerine Bir İnceleme....59
Post-2002 Family Policiess in Turkey and Their Effects on the Business Sector:
Strategic Investments and Social Policy Transformation....60
The Importance of Spiritual and Cultural Factors in the Activities of Women Leaders....61

2. GÜN • 17.02.2026

4. Oturum

Kültürel Süreklilik: Aile, Eğitim ve Değerler - IV

Fıtrat ve Toplumsal Cinsiyet Rejimleri Arasında: Modern Müslüman Ailede Tamamlayıcılık Modeli....62
Yangı Taraqqıet Davrıda Oila Tarbıyası va Umumınsonıy Qadrıyatlar Uyg'Unlıgı....63
Barkamol Avlodni Tarbiyalashda Oilaning O'rni....64
Oila Tarbiyasida Qadriyatlar va Shaxs Ma'naviy Kamoloti....65
Bağlanma Mirası: Çeyiz Sandığının İlişkisel Arkeolojisi....66

Kamu Yönetimi ve Uygulama Modelleri - II

Women and Public Administration: Experience, Impressions, and Scientific Approaches....67
Devlet Yönetiminde Kadınların Katılımını Artırmaya Yönelik Politikalar....68
Yeni Özbekistan'da Kadınlara Yönelik Devlet Politikası ve Sonuçları....69
Özbekistan'da Kadınların Siyasi Faaliyeti: Gelecek ve Gerçekler....70

Aile Rolleri ve Toplumsal Dönüşüm - II

Özbekistan'da Toplumsal Dönüşüm Sürecinde Aile Rolleri, İstihdam ve Nüfus Artışı Arasındaki Etkileşimin Ampirik Analizi....71
The Role of the Family in Women's Empowerment: A Gender-Sensitive Policy Perspective....72
Dindar Kadınların Perspektifinden Evlilik ve Boşanma....73
Ailenin Mutluluk Üzerindeki Etkisi: TÜİK Yaşam Memnuniyeti Araştırmaları Üzerinden Bir Analiz (2004-2024)....74
The Role of Women in Maintaining Family Stability and Social Development....75

5. Oturum

Medya, Kültürel Temsiller ve Aile İmgesi - I

Savaş ve Göç Deneyiminin Aile Üzerinden Algılanışı: Göçmen Aile Temsilleri....76
Türkiye'deki Özbek Gelinlerin Ev-Aile Merkezli Dijital Temsili: Özbek Instagram İçerik Üreticileri Üzerine Bir Analiz....77
Dijital Ebeveynlik: Dijitalleşen Toplumda Aileyi Güçlendirme Stratejileri....78
Oila Ichidagi Rollar va Vazifalar....79

Devletin Aile İçin Rolü: Koruma, Destek, Müdahale - II

Aile Hukukunda Koruyucu ve Önleyici Devlet Politikaları: Türkiye ve Özbekistan Örneği....80
Refah Rejimleri Bağlamında Türkiye'de Aile Odaklı Politikaların Kadınlar Üzerindeki Etkileri....81
Oila Ichıdagı Rollar va Vazıfalar....82
Ailevi Değerler ve Devlet Politikası: Türkiye ve Özbekistan Örneği....83

Dijitalleşme Çağında Aile ve Gençlik Politikaları - I

Dijital Ortamlarda Oluşturulan Aile Kimliğine Din Psikolojisi Açısından Bir Değerlendirme....84
Bağlantıda Olmak mı, Uzak Kalmak mı? Baba–Çocuk İlişkisinde FoMO ve JoMO Dinamikleri....85
Dijital Ebeveynlik: Dijitalleşen Toplumda Aileyi Güçlendirme Stratejileri....86
Yoshlarni Oilaviy Hayotga Tayyorlash: Talabalik Davri Kontekstida Psixologik-Metodologik Tahlil....87
Kiberqaramlik va oilaviy munosabatlar: Turkiya va O'zbekiston konteksti....88

Aile Politikalarının Tarihsel Gelişimi ve Kurumsal Yapı - III

Erken Evlilik ve Onun Olumsuz Sonuçları: Sosyal-Psikolojik Bir Analiz....89
The Family: The Fundamental Pillar of Intangible Cultural Heritage....90
Public Policy in Kazakhstan for the Protection of Motherhood and Childhood: Pathways to Sustainable Social Development....91
Belge Doğrulamak mı, Hizmet Kalitesini Ölçmek mi? Engelli Bakım Merkezlerinde Denetimin Sınırları....92
Kadın Öğretmenlerin Kariyer ve Yaşam Deneyimlerine İlişkin Yaşadıkları Zorluklar: 2015-2025 Arası Literatür İncelemesi....93

6. Oturum

Dijitalleşme Çağında Aile ve Gençlik Politikaları - II

Risk Toplumu ve Modernite Perspektifinden Dijital Zekânın Ailedeki Rolü....94
Yapay Zekâ Çağında Aile: Medya Okuryazarlığı Perspektifinden Ebeveyn ve Çocuk İletişimini Güçlendirmenin Yolları....95
Raqamlashtirish Davrida Yoshlar Siyosati Imkoniyatlari, Muammolar va Davlat Siyosati Samaradorligi....96
Vatandaş Olamadan Veri Olmak: Yapay Zekâ Çağında Çocuk Haklarını Yeniden Düşünmek....97

Medya, Kültürel Temsiller ve Aile İmgesi - II

Dönüşen Kent Dönüşen Aile: Türk Dizilerinde Aile Kurumunun Kodları....98
Çocuklar Duymasın ve Bahar Dizisi Örnekleri Üzerinden Türkiye'de Ailenin Değişimi....99
Ekranda Aileyi Yeniden Kurmak: 1990'lar ve 2000'ler Başında Türk Dizilerinin Aile Yapısını Güçlendirme Rolü....100

Yaşlılık Politikaları ve Aile

Yaşam Düzenlemeleri Ekseninde Yaşlı Yalnızlığı ve Sosyal Destek....101
Yalnız Yaşayan Yaşlılarda Düşme Riskinin Yönetiminde Yenilikçi Teknolojik Çözümler....102
Türkiye ve Özbekistan'da Ailenin ve Yaşlıların Güçlendirilmesine Yönelik Devlet Politikaları: Karşılaştırmalı Bir Analiz....103
Aile Araştırmalarında Çapraz Dil ve Görselden Türetilmiş Tematik Değişmezlik: Türkiye-Özbekistan Karşılaştırması....104

Yeni Nesil Bakım Modeli: Darülaceze Örneği

Elmas Esra Ceceli İslam[1]
Darülaceze Başkanlığı

Elif Şentürk Gül[2]
Darülaceze Başkanlığı

Özet

Türkiye'de yaşlı nüfusun hızla artması, aile yapısının çekirdek aileye dönüşmesi ve yalnızlaşma, geleneksel bakım yöntemlerinin ötesine geçmeyi gerektirir. TÜİK verilerine göre 65 yaş üstü nüfusun 8,7 milyonu aşması ve bu oranın 2060'ta %22,6'ya çıkacak olması, bakım modellerinde köklü değişimleri zorunlu kılmaktadır. Ayrıca kurumsal bakım maliyetlerinin artması ve yaşlıların evlerinden koparılmasının yarattığı "Yer Değiştirme Stresi Sendromu", modern gerontolojide "Yerinde Yaşlanma" paradigmasını öne çıkarmaktadır. Bu paradigma, bireyin anılarının saklandığı güvenli alanında bağımsızlığını korumasını temel alır. Bu doğrultuda Darülaceze, 130 yıllık kurumsal bakım tecrübesini "Bütüncül Evde Bakım Hizmetleri" projesiyle evlere taşımayı hedeflemektedir. Bu model; tıbbi takip ve önleyici sağlık, kişisel bakım ve hijyen, psikososyal destek ve yaşam alanı güvenliği olmak üzere dört temel alanda hizmet sunarak yaşlının kendi sosyal çevresinden kopmadan desteklenmesini sağlar. Projenin sürdürülebilirliği ve nitelikli iş gücü açığını kapatmak amacıyla "Darülaceze Akademi" kurularak; gerontoloji, pratik bakım teknikleri ve etik değerlerle donatılmış uzmanların yetiştirilmesi planlanmıştır. Bu model, Darülaceze'nin vizyonuyla, yaşlıların onurlu bir şekilde kendi evlerinde yaşlanmalarını sağlayabilecek sürdürülebilir bir sosyal refah sistemini amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: *Darülaceze, akademi, bakım, model, yaşlılık.*

[1] Başkan. esra.ceceli@darulaceze.gov.tr. ORCID: 0009-0008-2956-3487
[2] Özel Kalem Müdürü, Başkanlık. elif.senturk2@darulaceze.gov.tr. ORCID: 0009-0005-0358-603X

Annelik İzni Sonrası İşe Dönüş Deneyimleri: Kamu ve Özel Sektör Karşılaştırması

Merve Akkuş Güvendi[1]
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Özet

Türkiye'de kadınların annelik izni sonrasında kurumsal çalışma hayatına dönüşü, çoğunlukla istihdam oranları ve yasal düzenlemeler üzerinden ele alınmakta; bu sürecin farklı kurumsal bağlamlarda nasıl deneyimlendiği sınırlı biçimde tartışılmaktadır. Oysa annelik izni sonrası işe dönüş, yalnızca istihdamın sürdürülmesine ilişkin bir karar değil, kadınların mesleki kimliklerini, kariyer beklentilerini ve iş–aile dengesini yeniden müzakere ettikleri çok boyutlu bir yeniden giriş sürecini ifade etmektedir. Bu süreç, kamu ve özel sektörün farklı örgütsel mantıkları içinde yapılandırılmakta; istihdam güvencesi, performans rejimleri ve esnek çalışma pratiklerindeki ayrışmalar, kadınların işe dönüş motivasyonlarını ve geliştirdikleri stratejileri doğrudan etkilemektedir. Bu çalışma, annelik izni sonrasında esnek istihdam biçimleri aracılığıyla kurumsal hayata dönen beyaz yakalı kadınların işe dönüş deneyimlerini, kamu ve özel sektör karşılaştırması üzerinden incelemektedir. Araştırma, kadınların işe dönüş kararlarını şekillendiren motivasyonları, iş–aile dengesini kurmaya yönelik geliştirdikleri stratejileri ve dönüş sürecinde karşılaştıkları iş yükü, performans ve erişilebilirlik beklentilerini karşılaştırmalı olarak ele almaktadır. Nitel yöntem ve fenomenolojik yaklaşım çerçevesinde tasarlanan çalışma, amaçlı ve kartopu örnekleme yoluyla seçilen, kamu ve özel sektörde çalışma deneyimine sahip kadınlarla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmelere dayanmaktadır. Analizde iş-aile dengesi, mesleğin sunduğu imkânlar, kurumsal beklentiler, yönetici tutumları ile terfi ve ücret değerlendirme süreçleri temel temalar olarak ele alınmıştır. Bulgular, kadınların büyük çoğunluğu için iş–aile dengesini kurarak işe dönebilmenin ancak esnek istihdam pratikleri sayesinde mümkün olduğunu göstermektedir. Kamu ve özel sektör deneyimleri, mesleğin sunduğu imkânlar açısından kısmen örtüşürken; kurumsal beklentiler, esnekliğin kullanım biçimi ve kariyer değerlendirme süreçlerinde belirgin farklılaşmalar ortaya çıkmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Annelik izni sonrası işe dönüş, esnek istihdam, iş–aile dengesi.*

[1] Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü. merveakkus.guvendi@medeniyet.edu.tr

Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Koruma Sistemlerinde Yapay Zekâ Destekli Sosyal Hizmet Yaklaşımları

Cengiz Bağdat[1]

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Yenimahalle Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü

Özet

Dijitalleşme süreci, aile içi şiddetin görünümünü, yayılım biçimlerini ve yoğunluğunu dönüştürürken, çocuk koruma sistemlerinin erken uyarı, risk değerlendirmesi ve yönlendirme mekanizmalarına ilişkin yeni gereklilikler ve çözüm arayışlarını da beraberinde getirmektedir. Bu bildiri, Yapay Zekâ (YZ) tabanlı karar destek sistemleri ve analiz araçlarının aile içi şiddetle mücadele ve çocuk koruma alanındaki sosyal hizmet uygulamalarında nasıl konumlandırılabileceğini, etik, hukuki ve mesleki standartlarla uyumlu bir çerçevede ele almayı amaçlamaktadır. Çalışma, nitel araştırma tasarımı doğrultusunda güncel ulusal ve uluslararası literatürün taranmasına, mevcut politika belgelerinin incelenmesine ve Türkiye'de kullanılan dijital uygulama örneklerinin (AFST, KADES gibi) karşılaştırmalı analizine dayanmaktadır. Bu kapsamda YZ tabanlı sistemlerin, sosyal hizmet uzmanlarının idari iş yükünü azaltma, çoklu risk göstergelerini eş zamanlı olarak analiz edebilme, erken uyarı sinyallerini görünür kılma ve hizmete erişim süreçlerini hızlandırma potansiyeli değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, yapay zekânın sosyal hizmette mesleki muhakemenin yerine geçmediğini; ancak risk sınıflandırması, vaka önceliklendirmesi ve kaynakların etkin dağıtımı süreçlerinde hibrit bir "güç çarpanı" işlevi gördüğünü ortaya koymaktadır. Bununla birlikte algoritmik önyargı riski, kişisel verilerin korunması, mahremiyet ihlalleri ve karar süreçlerindeki şeffaflık eksikliği, çocukların yüksek yararı ve zarar vermeme ilkeleri bağlamında önemli etik ve hukuki sorun alanları olarak öne çıkmaktadır. Bu nedenle çalışma, YZ destekli çocuk koruma ve aile içi şiddet müdahale sistemlerinin güçlü bir yönetişim modeli ile yapılandırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Bildiri, politika ve uygulamaya yönelik olarak üç temel sütun önermektedir: (i) ulusal çocuk koruma ve şiddetle mücadele politikalarıyla uyumlu etik ve hukuki çerçevenin güçlendirilmesi, (ii) veri çeşitliliği, veri güvenliği ve açıklanabilir yapay zekâ ilkelerine dayalı teknik standartların geliştirilmesi, (iii) sosyal hizmet merkezlerinde görev yapan meslek elemanları için yapay zekâ okuryazarlığını ve disiplinler arası kapasite geliştirmeyi esas alan eğitim modellerinin yaygınlaştırılması. Sonuç olarak, insan onuru, adalet ve sosyal hizmetin temel değerleri ekseninde tasarlanan yapay zekâ uygulamalarının, aile içi şiddetle mücadele ve çocuk koruma sistemlerinin önleyici ve koruyucu etkinliğini anlamlı biçimde artırabileceği değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Aile içi şiddet, çocuk koruma sistemleri, yapay zekâ, erken uyarı, etik.*

[1]SHU, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. cengiz.bagdat@gmail.com. ORCID: 0009-0009-3308-9447

Barqaror Ijtimoiy Rivojlanish Sharoitida Oilani Qo‘llab-quvvatlashda Ilm-fan Taraqqiyotining O‘rni Va Ustuvor Yo‘nalishlari

Siddiqova Sadoqat[1]

Buxoro Davlat Texnika Universiteti

Annotatsiya

Bugungi globallashuv, tezkor ijtimoiy-iqtisodiy o‘zgarishlar hamda demografik jarayonlar sharoitida barqaror ijtimoiy rivojlanishni ta’minlash masalasi jahon miqyosida dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu jarayonda oila jamiyatning asosiy tayanch instituti sifatida inson kapitalini shakllantirish, ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlash va kelajak avlod tarbiyasini ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi. Shu bois oilani qo‘llab-quvvatlash masalasi bugun nafaqat ijtimoiy siyosatning, balki ilm-fan va ta’lim rivojining ham strategik ustuvor yo‘nalishiga aylanmoqda. Barqaror ijtimoiy rivojlanish sharoitida oilani qo‘llab-quvvatlashning samaradorligi ko‘p jihatdan ilmiy asoslangan yondashuvlarga, tahliliy tadqiqotlarga va innovatsion yechimlarga bog‘liqdir. Ilm-fan oilaning ijtimoiy holati, ehtiyojlari va muammolarini aniqlash, ijtimoiy risklarni prognoz qilish hamda davlat siyosatini dalillarga asoslangan holda shakllantirish imkonini beradi. Ayniqsa, demografiya, sotsiologiya, iqtisodiyot, pedagogika va psixologiya fanlari integratsiyasi oilani qo‘llab-quvvatlashga doir kompleks ilmiy modellarni yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda ilm-fan oldida turgan asosiy vazifalardan biri oilani qo‘llab-quvvatlash siyosatini barqaror rivojlanish maqsadlari bilan uyg‘unlashtirishdan iboratdir. Bu borada ilmiy tadqiqotlar ijtimoiy yordamning manzilliligini oshirish, hududiy farqlarni hisobga olish, ayollar va bolalar manfaatlarini himoya qilish, yosh oilalarni qo‘llab-quvvatlash hamda ijtimoiy tenglikni ta’minlashga qaratilgan innovatsion mexanizmlarni ishlab chiqishga xizmat qilmoqda. Shuningdek, raqamli texnologiyalar asosida ijtimoiy jarayonlarni monitoring qilish va baholash tizimlarini joriy etish ilmiy izlanishlarning yangi yo‘nalishlari sifatida shakllanmoqda. Universitetlar va ilmiy-tadqiqot muassasalari ushbu jarayonda muhim intellektual markazlar sifatida namoyon bo‘lmoqda. Oliy ta’lim muassasalari tomonidan olib borilayotgan fundamental va amaliy tadqiqotlar oilani qo‘llab-quvvatlash siyosatini takomillashtirish, davlat dasturlarini ilmiy jihatdan asoslash hamda malakali kadrlar tayyorlashga bevosita hissa qo‘shmoqda. Shu nuqtayi nazardan, ilm-fan va davlat siyosati o‘rtasidagi uzviy hamkorlikni kuchaytirish barqaror ijtimoiy rivojlanishning muhim sharti hisoblanadi.

Kalit so‘zlar: *Ilm-fan va ta’lim integratsiyasi, barqaror ijtimoiy rivojlanish, oilani qo‘llab-quvvatlash, davlat siyosati, ijtimoiy innovatsiyalar.*

[1]Buxoro davlat texnika universiteti rektori, sadoqatsiddiqova@gmail.com, ORCID: 0009-0000-2777-3933

Oilani Qo‘llab-quvvatlashnini Davlat Siyosati

Rustamova Ra‘no Parpievna[1]

Mirzo Ulug‘bek Nomidagi O‘zbekiston Milliy Universiteti

Annotatsiya

Bugungi globallashuv va ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlar jadallashayotgan sharoitda oila jamiyatning eng muhim ijtimoiy instituti sifatida alohida ahamiyat kasb etmoqda. Oila nafaqat avlodlar davomiyligini ta‘minlaydi, balki shaxsning ijtimoiylashuvi, ma‘naviy-axloqiy qadriyatlarning shakllanishi va jamiyat barqarorligining mustahkam poydevorini yaratadi. Shu bois ko‘plab davlatlar singari O‘zbekiston Respublikasida ham oilani qo‘llab-quvvatlash masalasi davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri etib belgilangan. Mustaqillik yillarida mamlakatda oilani muhofaza qilish, uning iqtisodiy va ijtimoiy barqarorligini ta‘minlash, onalik va bolalikni himoyalash, yosh oilalarni qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirildi. Xususan, so‘nggi yillarda qabul qilingan strategik hujjatlar va davlat dasturlarida oila institutini mustahkamlashga alohida e‘tibor qaratilmoqda. Mazkur tadqiqotda oilani qo‘llab-quvvatlashning davlat siyosati sifatidagi mohiyati, huquqiy asoslari va amaliy mexanizmlarini tahlil qilish orqali ushbu yo‘nalishdagi islohotlarning samaradorligini ilmiy jihatdan baholash maqsad qilingan.

Kalit so‘zlar: *Oila, davlat siyosati, ijtimoiy himoya, oilani qo‘llab-quvvatlash, ijtimoiy barqarorlik.*

[1]Öğretim Üyesi, ranorustamova2022@gmail.com, ORCID: 0009-0002-2727-6237

Erta Nikoh Va Uning Salbiy Oqibatlari

Kadirova Munira Rasulovna[1]

Farg'ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti

Annotatsiya

Tadqiqot doirasida o'rganilgan hududiy empirik ma'lumotlar erta nikoh va unga bevosita bog'liq erta tug'ruq holatlarining tizimli va ko'p omilli ijtimoiy muammo ekanini tasdiqlaydi. Xususan, Farg'ona viloyatida 2023–2025-yillar davomida rasmiy manbalarda qayd etilgan ma'lumotlarga ko'ra, voyaga yetmagan qizlar o'rtasida erta tug'ruq holatlari barqaror ravishda yuqori darajada saqlanib qolmoqda: 2023-yilda 25 ta, 2025-yilning dastlabki oylarida esa kamida 26 ta holat aniqlangan. Ushbu holatlarning aksariyati 16–17 yoshli qizlar hissasiga to'g'ri kelib, ayniqsa Qo'qon, Marg'ilon va Farg'ona shaharlarida yuqori ulushni tashkil etgani kuzatildi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, erta tug'ruq holatlarining sezilarli qismi ta'lim tizimidan uzilgan yoki umuman ta'limga jalb etilmagan qizlar orasida qayd etilgan. Jumladan, aniqlangan holatlarning muhim qismi maktab o'quvchilari, kasb-hunar ta'limi bilan qamrab olinmagan yoki ijtimoiy nazoratdan chetda qolgan yoshlar hissasiga to'g'ri keladi. Ko'plab holatlarda mahalla, maktab va tibbiyot muassasalari tomonidan erta homiladorlik belgilari o'z vaqtida aniqlanmagan, patronaj va profilaktik kuzatuv mexanizmlari yetarli darajada ishlamagan. Hududiy materiallar erta nikohning ko'pincha norasmiy (sha'riy) nikoh shaklida amalga oshirilgani, ayrim hollarda esa jinsiy zo'ravonlik, oilaviy beparvolik, migratsiya va iqtisodiy nochorlik bilan uzviy bog'liq ekanini ko'rsatadi. Xususan, ayrim holatlarda bolalarning otasi aniqlanmaganligi, voyaga yetmagan qizlarning ijtimoiy himoyasiz holatda qolishi va keyinchalik davlat ijtimoiy yordam tizimiga murojaat qiluvchi yangi qatlam shakllanishi xavfi aniqlangan. Ushbu empirik natijalar erta nikoh va erta tug'ruq muammosini individual xulq-atvor natijasi sifatida emas, balki ta'lim, sog'liqni saqlash, ijtimoiy siyosat va mahalliy boshqaruv tizimlari o'rtasidagi institutsional uzilishlar bilan bog'liq ko'p darajali ijtimoiy hodisa sifatida talqin qilish zarurligini ko'rsatadi. Olingan natijalar oilani mustahkamlashga qaratilgan kompleks va muvofiqlashtirilgan profilaktik choralar ishlab chiqish zaruratini ilmiy asosda tasdiqlaydi.

Kalit so'zlar: *Erta nikoh, reproduktiv salomatlik, ijtimoiy moslashuv, ta'lim uzilishi, psixologik yetuklik.*

[1]Öğretim Üyesi, munirakadirova84@gmail.com, ORCID 0000-0002-8579-0798

The Change of Family in Türkiye

Prof. Dr. Ömer Çaha[1]
İstanbul Ticaret University

Abstract

In all societies, families undergo fundamental changes and transformations depending on their social structures. There are significant differences between the families of traditional societies and modern societies in terms of values, relationships, and structure. In traditional societies, extended families prevailed with strong family and kinship relationships. Gender-based social values and norms are dominant in these societies. In modern societies, however, the family has become a nuclear structure, and relationships among family members and relatives have weakened. While gender-based roles and values still exist in modern societies, they are no longer as dominant or determinative as they were in traditional societies. Based on this assumption, this study attempts to understand the structure of the family in Türkiye. It is estimated that Turkish society strives to preserve traditional and modern values together, and these values are reflected in familial life. The study seeks to answer three fundamental questions: "What are the structural characteristics of the Turkish family?"; "Is there a change/transformation in the values related to family in Turkey?"; and "What are the trends in familial relationships?" The study is based on data from two nationwide surveys conducted by Istanbul Ticaret University and AREDA Survey in 2021 and 2022. Both surveys were conducted in 26 provinces based on NUTS2 Statistical Regions. The research team consisted of academics from Ticaret University and experts from AREDA Survey. Based on the research data, the study aimed to understand the values, relationships, problems, and structural characteristics of the Turkish family. According to the research findings, Turkish society attempts to combine traditional and modern values, and this structure is naturally reflected in the family. It seems that Turkish society maintains certain traditional values, which are particularly evident in gender roles and the practice of marriage. On the other hand, modern values are also prevalent in the Turkish family structure. Women's participation in the public sphere, gender equality, and expectations of children are the values to be mentioned in that regard. While the Turkish family maintains its traditional relationship style, it also remains isolated from relatives in urban life. Based on these features, we can say that the Turkish family structure has a unique character. The results of two studies on the family indicate this reality.

Keywords: *Family, change, structure, values, attitudes, social relations.*

[1]Ömer Çaha (İstanbul Ticaret University), ocaha@ticaret.edu.tr

Dini ve Kültürel Kodlarla Şekillenen Kadın Algısı ve Aile Politikaları

Rumeysa Hafızoğlu[1]
Marmara Üniversitesi

Özet

Bu çalışma, dini ve kültürel kodlarla şekillenen kadın algısının, aile politikaları çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini konu edinmektedir. Bu gereklilik, doktora tez araştırması kapsamında yürütülen nicel saha araştırmasından elde edilen bulgulara dayanmaktadır. Çalışmada özellikle kentlilik ve dindarlık düzeylerinin geleneksel kadın algısı üzerindeki etkileri analiz edilmiştir. Geleneksel kadın algısı dinsel normlar ve kültürel kodlardan hareketle oluşturulmuştur. Araştırmada 2024–2025 yılları arasında İstanbul'da yaşayan 18 yaş üzeri 1089 katılımcıdan ölçek soru formu aracılığıyla elde edilen veriler kullanılmıştır. Katılımcıların kentlilik düzeyleri, kentte yaşama süresi ve kaç kuşaktır kentli oldukları üzerinden; dindarlık düzeyleri ise kendini dindar hissetme ve ibadet sıklığı göstergeleriyle ölçülmüştür. Ölçek verilerinden hareketle ev içi roller, kamusal alan, modern tutumlar, fıkhi yaklaşımlar, dini kabuller olmak üzere boyutlar oluşturulmuştur. Bu boyutlarda kentlilik ve dindarlık ile ilişkileri ayrı lineer regresyon modelleri aracılığıyla test edilmiştir. Elde edilen bulgular neticesinde dini ve kültürel kodlarla şekillenen kadın algısının modern kent yaşamında güçlü biçimde devam ettiği görülmektedir. Ayrıca katılımcıların kadın algısı üzerinde kentlilik düzeyinden ziyade dindarlık düzeyinin daha belirleyici olduğu ortaya konulmaktadır. Bu bulgular, katılımcıların kadın algısının dinsel söylemler, ahlaki çerçeveler ve kutsal referanslar aracılığıyla sürdürüldüğünü ortaya koymakta ve aile politikalarında bu toplumsal olgunun dikkate alınması gerektiğine işaret etmektedir. Bu kapsamda aile politikaları ve kalkınma planları incelenmiş; kadına ilişkin yaklaşımlar analiz edilmiştir. Analiz sonuçları, kadın ve aileye dair politik söylemlerin büyük ölçüde genelleştirilmiş ve tek tip anlayış üzerinden ele alındığını ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda çalışma, aile politikalarında kadına dair yaklaşımların kentleşme ya da modern–geleneksel ikiliği temelinde değil; dinsel normları ve kültürel kodları dikkate alan inanç temelli bir kadın algısını gözetilmesi gerektiğini savunmakta ve önerilerde bulunmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Dinsel kodlar, kültürel normlar, kadın algısı, aile politikaları, geleneksel ve modern.*

[1] Din Sosyolojisi Doktora Adayı, Felsefe ve Din Bilimleri, Marmara Üniversitesi, hafizoglurumeysa@gmail.com. ORCID: 0009-0006-9396-2728.

Farzand Tarbiyasida Ota-onaning Pedagogik-psixologik Kompetensiyalarining O‘rni

Jo‘rayeva Gulnoza Axmatovna[1]

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti

Annotatsiya

Mazkur tadqiqot ishida farzand tarbiyasida ota-onaning pedagogik-psixologik kompetensiyalarining o‘rni va ahamiyati keng qamrovda yoritilib, ularning farzand kamolotiga har tomonlama, jumladan, aqliy, hissiy hamda ijtimoiy rivojlanishiga ko‘rsatadigan ta’siri tahlil qilinadi. Bayon etilgan nazariy qarashlarning amaliy samaradorligi va ularni tarbiya jarayoniga tatbiq etish imkoniyatlarini ilmiy asosda aniqlash maqsadida ota-onalar ishtirokida tajriba-sinov ishlari o‘tkazildi. Tajriba-sinov ishlari anketa so‘rovlari, suhbatlar hamda tizimli pedagogik kuzatish metodlari asosida tashkil etilib, unda turli yosh guruhidagi farzandlarga ega bo‘lgan ota-onalar qamrab olindi. Ularning tarbiyaviy faoliyati hamda farzand bilan munosabatlari tizimli o‘rganildi. Tajriba jarayonida ota-onalarning pedagogik bilim darajasi, psixologik tayyorgarligi hamda tarbiyaviy yondashuvlari dastlabki va yakuniy bosqichlarda qiyosiy tahlil qilindi. Jumladan, o‘tkazilgan tajriba-sinov orqali ota-onalarda pedagogik va psixologik kompetensiyalar yetarli darajada shakllangan taqdirda farzandlarning yosh, individual va psixologik xususiyatlarini to‘g‘ri anglash, ota-ona va farzand o‘rtasidagi sog‘lom munosabatlarini shakllantirish hamda tarbiyaviy jarayonda uchraydigan muammolarni samarali hal etish imkoniyatlari sezilarli darajada oshishi aniqlandi. Ota-onaning tarbiyaviy faoliyatida ongli yondashuv, psixologik sezgirlik va pedagogik madaniyatning mavjudligi farzandning mustaqil fikrlashining o‘sishi, ijtimoiylashuvi va ruhiy barqarorligini ta’minlashda muhim omil ekani kuzatildi. Shuningdek, tadqiqotda ota-onalarning pedagogik-psixologik kompetensiyalarini muntazam rivojlantirib borish, ularni zamonaviy tarbiya talablari asosida takomillashtirish zarurligi asoslab berildi. Mazkur yondashuv farzand tarbiyasida barqaror ijobiy natijalarga erishish, oilaviy muhitni, jumladan, ota-ona–farzand munosabatlarini sog‘lomlashtirish hamda farzandning baxtli va muvaffaqiyatli kelajagi uchun mustahkam poydevor yaratishga xizmat qilishi bilan ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot xulosalari maktabgacha va umumiy o‘rta ta’lim muassasalari bilan hamkorlikda olib boriladigan oilaviy tarbiyaviy faoliyatni takomillashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, mazkur tadqiqot natijalaridan ota-onalar uchun mo‘ljallangan o‘quv-uslubiy qo‘llanmalar va trening dasturlarini yaratishda foydalanish mumkin.

Kalit so‘zlar: *Farzand tarbiyasi, pedagogik-psixologik kompetensiya, tarbiyaviy yondashuv.*

[1] Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti Yoshlar masalalari va ma’naviy-ma’rifiy ishlar bo‘yicha birinchi prorektori, uzbektili@mail.ru, ORCID: 0000-0001-5732-2762

Hafıza Mekânı Olarak Aile ve Toplumsal Çözülme

Mehmet Gökdoğan[1]
Emniyet Genel Müdürlüğü

Özet

Aile, bireyin yetiştiği temel sosyal çevre olmanın ötesinde, toplumsal, kültürel ve dini-milli değerlerin korunduğu ve yeniden üretildiği bir hafıza mekânı niteliği taşımaktadır. Bu yönüyle aile kurumu, toplumsal çözülme süreçlerinde merkezi bir rol üstlenmekte; kültürel bellek, ahlaki normlar ve inanç temelli değerlerin kuşaklar arası aktarımında belirleyici bir işlev görmektedir. Günümüz toplumlarında aile içi değer aktarımının zayıflaması, bireylerin ahlaki tutarlılık ve toplumsal aidiyet geliştirmesini güçleştirmekte; bu durum, toplumsal uyumun zedelenmesine ve çözülme eğilimlerinin artmasına neden olmaktadır. Çalışma, teorik çerçevesini Maurice Halbwachs'ın "kolektif hafıza" anlayışına dayandırmaktadır. Halbwachs'a göre hafıza, bireysel bir olgudan ziyade, toplumsal bağlamda şekillenen ve kültürel etkileşimlerle yeniden üretilen bir süreçtir. Aile, bu bağlamda toplumun dini ve kültürel belleğini taşıyan ve canlı tutan temel mekânlardan biridir. Masallar, destanlar, atasözleri, dini törenler, bayram pratikleri ve gündelik ritüeller, hem İslami hem de millî değerlerin sürekliliğini sağlayan kültürel aktarım araçlarıdır. Durkheim'ın "anomi" ve "toplumsal çözülme" kavramları da bu çerçevede açıklayıcı bir işlev üstlenmektedir. Değerlerin işlevsizleşmesi, bireylerde yönsüzlük ve normsuzluk hissi yaratmakta; bu durum, aileden başlayarak toplumun geneline yayılan bir çözülme sürecini tetiklemektedir. Araştırmanın amacı, aile kurumunun kültürel hafızanın yaşatılmasındaki ve toplumsal çözülmenin önlenmesindeki rolünü ortaya koymaktır. İslamî ve millî değerlerin aile aracılığıyla bilinçli biçimde aktarılması, toplumsal uyumun güçlenmesine, kültürel sürekliliğin korunmasına ve medeniyet bilincinin canlı tutulmasına katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla aile hem toplumsal düzenin sürdürülebilirliği hem de kültürel hafızanın sürekliliği açısından temel bir kurumsal yapı olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar kelimeler: *Aile kurumu, kültürel hafıza, İslami Değerler, milli değerler, toplumsal çözülme.*

[1]Emniyet Genel Müdürlüğü, mehmetgokdogan@gmail.com

Popüler Kültürün Kutsal Kodları: Aile, Din ve Dijitalleşmenin Sosyolojik Gerilimi

Melek Coşgun Solak[1]
Yozgat Bozok Üniversitesi

Özet

Modernleşme, dijitalleşme ve kültür endüstrisinin etkisinin yoğun biçimde hissedildiği günümüz toplumlarında aile kurumu, yalnızca toplumsal yapının temel bir unsuru olarak değil, aynı zamanda popüler kültürün sembolik ve ideolojik bir temsili olarak yeniden inşa edilmektedir. Bu çalışmanın amacı, popüler kültür aracılığıyla dolaşıma sokulan kutsal kodların, özellikle aile ve dini değerler bağlamında nasıl dönüştürüldüğünü ve bu dönüşümün toplumsal değerler sistemi ile aile politikaları üzerinde ne tür sosyolojik gerilimler ürettiğini analiz etmektir. Çalışma, nitel ve kavramsal bir araştırma tasarımına dayanmakta; din sosyolojisi ve eleştirel kültür kuramı çerçevesinde teorik bir çözümleme sunmaktadır. Analitik süreçte Emile Durkheim'in kutsal-profan ayrımı, Adorno ve Horkheimer'ın kültür endüstrisi yaklaşımı ile Jean Baudrillard'ın simülakr ve hipergerçeklik kavramları temel kuramsal referanslar olarak kullanılmaktadır. Diziler, reklamlar, sosyal medya içerikleri ve dijital ebeveynlik pratikleri, popüler kültürün kutsal aile söylemini nasıl yeniden ürettiğini göstermek üzere örnek alanlar olarak ele alınmaktadır. Çalışmanın bulguları, popüler kültürün kutsal olarak kabul edilen ailevi ve dini değerleri bir yandan görünür kılarak meşrulaştırdığını, diğer yandan bu değerleri ticarileştirerek anlamlarını yüzeyselleştirdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle anneliğin yüceltilmesi, ideal aile imgeleri ve dijital platformlar üzerinden üretilen yeni ritüellerin, geleneksel kutsallık anlayışını simgesel düzeyde sürdürürken içeriksel bir boşalmaya yol açtığı tespit edilmektedir. Bu ikili süreç, aileyi güçlendirme söylemleri ile popüler kültür pratikleri arasında yapısal bir çelişki üretmekte ve aile politikalarının sosyolojik zemininde yeni kırılma alanları oluşturmaktadır. Çalışmanın önemi, aile, din ve dijitalleşme ekseninde popüler kültürün kutsal kodlarını eleştirel bir perspektifle tartışarak, kutsallığın güncel toplumsal temsillerini görünür kılmasında yatmaktadır. Bu yönüyle çalışma, din sosyolojisi ve aile çalışmaları literatürüne, popüler kültürün kutsal olanı dönüştürme biçimlerine ilişkin kavramsal bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: *Din sosyolojisi, aile, popüler kültür, dijitalleşme, kültür endüstrisi.*

[1]Öğr. Gör. Dr., Çocuk Gelişimi Bölümü. melek.cosgun@bozok.edu.tr. ORCID: 0000-0001-6249-5043

Avarız Sandıklarından Bireysel Emekliliğe: Aile, Risk ve Sosyal Sürdürülebilirlik

Zeynep Günay[1]
Balıkesir Üniversitesi

Özet

İktisadi hayatın belirsizliği ve konjonktürel krizleri karşısında, hane halkının güvenliğini sağlama arayışı tarih boyunca toplumların en temel dürtüsü olmuştur. Bu çalışmada, Osmanlı sosyo-ekonomik yapısının en özgün mikro-finans ve sosyal güvenlik kurumu olan Avarız Sandıklarından, modern kapitalizmin birey odaklı tasarruf aracı olan Bireysel Emeklilik Sistemine (BES) uzanan tarihsel süreci, "risk yönetimi" ve "sosyal sürdürülebilirlik" ekseninde tahlil etmeyi amaçlamaktadır. Osmanlı mahalle dokusunda, riskin toplumsallaştırıldığı ve kolektif bir dayanışma (tesanüt) ruhuyla göğüslendiği Avarız Sandıkları, aileyi piyasanın insafına bırakmayan, yerel ve organik bir güvenlik ağı sunmaktaydı. Ancak modernite ve finansallaşma süreçleriyle birlikte, bu "toplumsal" koruma kalkanı yerini, riskin "bireyselleştirildiği" ve güvenliğin sermaye birikimine endekslendiği piyasa temelli mekanizmalara bırakmıştır. Bu çalışmada; ailenin kurduğu organik bir yapıdan, finansal risklerini tek başına yönetmek zorunda kalan bir birime dönüşüm analiz edilecektir. Geçmişin "sandık" kültürü ile bugünün "fon" yönetimi arasındaki bu paradigmatik kopuşun, ailenin iktisadi direnci ve toplumsal dokunun sürdürülebilirliği üzerinde yarattığı tahribatlar ve imkânlar tartışmaya açılacaktır. Temel sorumuz şudur: "Modern finansal araçlar, geleneksel dayanışma ağlarının sunduğu güvenliği ikame edebilir mi, yoksa aileyi daha derin bir yalnızlığa mı sürüklemektedir?" Sosyal güvenlik sistemlerinin tarihsel süreci, sadece iktisadi araçların değişimi değil, aynı zamanda toplumun risk algısı ve "güven" kavramına yüklediği anlamın yapısal dönüşümüdür. Bu çalışma, Osmanlı sosyo-ekonomik sisteminde "mahalle" ölçeğinde örgütlenen ve kolektif bir mikro-sigorta mekanizması işlevi gören Avarız Sandıkları ile modern kapitalist ekonominin temel tasarruf aracı olan Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) arasındaki paradigmatik farklılıkları, ailenin iktisadi sürdürülebilirliği ekseninde karşılaştırmalı olarak analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: *Avarız Sandıkları, aile, Osmanlı, sürdürülebilirlik.*

[1]Dr. Öğretim Üyesi, Balıkesir Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü,
zeynep.gunay@balikesir.edu.tr, ORCID:0000-0003-0290-5949

Harezm El Sanatlarının Kadınların Güçlenmesindeki Rolü

G'ayrat Sabirov[1]
Ürgenç Devlet Üniversitesi

Özet

Bu çalışma, Harezm bölgesinde modern kadın zanaatkârların faaliyetlerini, geleneksel el sanatlarını koruma ve bu mirası yenilikçi yaklaşımlar doğrultusunda geliştirme süreçlerini ele almaktadır. Tarih boyunca zengin el sanatları geleneğine sahip olan Harezm'de, kadınların zanaatkârlık alanındaki rolü kültürel sürekliliğin sağlanmasında önemli bir yer tutmaktadır. Günümüzde kadın zanaatkârlar, geleneksel bilgi ve becerileri yaşatmakla birlikte, çağdaş tasarım anlayışı ve modern üretim yöntemlerini de uygulamaya koymaktadır. Çalışmada kadınlar tarafından sürdürülen nakış, halıcılık, dokumacılık, kuyumculuk ve geleneksel kıyafet üretimi gibi el sanatlarının güncel durumu analiz edilmektedir. Aynı zamanda, dijital teknolojilerin kullanımı, modern tasarım unsurlarının benimsenmesi ve pazarlama stratejilerinin geliştirilmesi sayesinde kadın zanaatkârların ekonomik ve sosyal hayatta daha aktif hale geldiği vurgulanmaktadır. Devlet destek programları, mesleki eğitim olanakları ve kadın girişimciliğini teşvik eden politikaların bu sürece sağladığı katkılar da çalışma kapsamında değerlendirilmektedir. Sonuç olarak, Harezm'deki modern kadın zanaatkârlar gelenek ile yeniliği bir araya getirerek el sanatlarının sürdürülebilirliğini sağlamaktadır. Bu süreç, sadece kültürel mirasın korunmasına değil, aynı zamanda kadınların istihdamı, ekonomik bağımsızlığı ve toplumsal statüsünün güçlenmesine de önemli ölçüde katkı sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Harezm, kadın zanaatkârlar, geleneksel el sanatları, yenilikçilik, kültürel miras.*

[1]Bağımsız Araştırmacı, Harezm, Ürgenç Devlet Üniversitesi, atajanovb3@gmail.com

Aile İçi İlişkilerin Güçlendirilmesinde Evlilik Öncesi Aile Danışmanlığının Rolü: PRISMA Modeli ile Kanıta Dayalı Bir İnceleme

Meral Sert[1]
Marmara Üniversitesi

Halime Betül Eyvaz[2]
Marmara Üniversitesi

Tuğba Kışlak Sancak[3]
Marmara Üniversitesi

Özet

Bu sistematik derleme çalışması, evlilik öncesi aile danışmanlığı ve yapılandırılmış eğitim programlarının, çiftlerin ilişkisel işlevsellik düzeyleri ve uzun vadeli etkileşim örüntüleri üzerindeki etkinliğini ampirik veriler ışığında değerlendirmeyi amaçlamaktadır. İnceleme kapsamında, 2015-2025 yılları arasında literatürde yer alan ve evlilik öncesi müdahaleleri konu edinen 12 ampirik araştırma, PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses) modeli doğrultusunda seçilerek tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular, söz konusu danışmanlık programlarının yalnızca mevcut ilişkisel çatışmaların çözümüne katkı sağlamakla kalmadığını aynı zamanda bireylerin evlilik kurumuna dair bilişsel hazırlık süreçlerini, karar verme mekanizmalarını ve farkındalık düzeylerini anlamlı düzeyde farklılaştırdığını göstermektedir. Bulgulara göre müdahaleler, iletişim becerileri, çatışma çözme becerileri, evlilik doyumu, duygu düzenleme, güvenli bağlanma stratejileri ve evliliğe psikososyal hazır oluş gibi farklı değişkenler üzerinde tutarlı ve sürdürülebilir etkiler yaratmaktadır. Çalışma, iki temel probleme odaklanmıştır: İlk olarak, evlilik öncesi danışmanlık süreçlerinin çiftlerin ilişki ve etkileşimlerini koruyucu ve güçlendirici faktör olarak etkisi incelenmiştir. Bu doğrultuda yapılan analizler sonucunda veriler, "İletişim ve Çatışma Yönetimi", "Evliliğe Hazır Oluş", "İlişki Doyumu", "Cinsel Sağlık", "İlişki Bağlılığı ve İnancı", "İlişkisel Arkadaşlık", "Empatik Eğilim" ve "Duygusal Dışavurum" olmak üzere 8 temel boyutta ele alınmıştır. İkinci olarak ise, evlilik öncesi danışmanlık programlarının hangi müdahaleleri içerdiği incelenmiştir. Bu çerçevede "Psiko-eğitsel Yaklaşımlar", "Beceri Odaklı Eğitimler" ile "Duygu ve Farkındalık Temelli Müdahaleler" olduğu saptanmıştır. Çalışmada, çiftlerin yapıcı iletişim ve problem çözme stratejileri bağlamında desteklenmesinin, evliliğin getirdiği karmaşık sorumluluklarla başa çıkma kapasitelerini arttırdığı görülmüştür. Ayrıca danışmanlık sürecinde uygulanan yapılandırılmış içerikler ve kültürel bağlama duyarlı yaklaşımların ise işlevsiz etkileşim döngülerini kırdığı ve ilişkisel kaynakları normalize ederek derinlemesine bir öğrenme yaşantısı oluşturduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak, bu çalışma, evlilik öncesi aile danışmanlığının, kriz odaklı bir yaklaşımdan ziyade, ilişkisel gelişimi ve aile refahını hedefleyen koruyucu/önleyici bir disiplin olarak konumlandırılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: *Evlilik öncesi danışmanlığı, sistematik derleme, PRISMA modeli, ilişkisel işlevsellik.*

[1] Doç.Dr. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, Öğretim Üyesi.
meralagir@marmara.edu.tr meralagir@yahoo.com ORCID: 0000-0003-0065-8913
[2] Marmara Üniversitesi Nüfus ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü, Araştırma Görevlisi
halime.betul@marmara.edu.tr ORCID: 0000-0002-3865-2050
[3] Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD,
tugbakislak@marun.edu.tr ORCID: 0000-0001-7496-5962

Ebeveynlerin Algıladığı Sosyal Desteğin Çocukların Bilişsel ve Duygusal Gelişimi Üzerindeki Koruyucu Rolü

Senanur Dilek[1]
İstanbul Ticaret Üniversitesi

Özet

Çocukların bilişsel ve duygusal gelişiminde ebeveynlerin psikolojik sağlıkları önemli bir unsurdur. Ebeveynlerde görülen yüksek stres ve depresyon düzeyleri gibi faktörler, çocuklarda dikkat bozukluğu, yönetici işlev sorunları ve duygu düzenleme güçlükleri gibi pek çok problemle ilişkili bulunmuştur. Buna karşılık, ebeveynler tarafından algılanan sosyal destek, bu olumsuz etkilere karşı koruyucu bir faktör olarak işlev görmektedir. Bu derleme çalışmasının amacı, ebeveynler tarafından algılanan sosyal desteğin çocukların bilişsel ve duygusal gelişimi üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmaların incelenmesidir. Çocukların sağlıklı gelişiminde sağlıklı bir aile ortamının önemi vurgulansa da ebeveynlerin ruh sağlığını destekleyen koruyucu faktörler çoğu zaman arka planda kalmaktadır. Bu nedenle bu çalışmanın katkısı, koruyucu bir faktör olan sosyal desteğin bu ilişkideki önemini vurgulamaktır. Algılanan sosyal destek, bireylerin aile, arkadaşlar ve önemli kişilerden oluşan destekleyici ağlara dâhil olması sayesinde kendilerine değer verildiğini hissetmesini içerir. Yapılan çalışmalar, ebeveyn sosyal desteğinin ebeveyn stresini azalttığını, ruh sağlığını iyileştirdiğini ve etkili ebeveynlik davranışlarını desteklediğini; bu desteğin ebeveynler için olduğu kadar çocukların bilişsel ve duygusal gelişimi açısından da kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Bu etkiler, çoğunlukla ebeveyn ruh sağlığı, pozitif ebeveynlik uygulamaları, güvenli bağlanma ve duygusal sosyalleşme yoluyla çocuk gelişimine dolaylı olarak yansımaktadır. Destekleyici ebeveyn tepkileri çocuklarda daha iyi fizyolojik ve davranışsal düzenleme ile ilişkiliyken, psikolojik olarak kontrol edici ebeveynlik bu yararları azaltmaktadır. Bulgular, yüksek sosyal desteğe sahip ailelerdeki çocukların daha iyi dikkat, yönetici işlev, dil becerileri ve duygusal dayanıklılık sergilediğini; sosyal destek eksikliğinin ise psikolojik sorunlar açısından risk oluşturduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, ebeveyn sosyal destek ağlarının çocuk gelişiminde önemli bir koruyucu faktör olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: *Algılanan sosyal destek, ebeveyn stresi, çocuk gelişimi, bilişsel gelişim, duygu düzenleme.*

[1]Araştırma Görevlisi, Psikoloji Bölümü/İstanbul Ticaret Üniversitesi.
sdilek@ticaret.edu.tr. ORCID: 0000-0003-2622-5649

Çift Gelirli Ailelerde İş Stresinin Psikososyal Etkileri: Türkiye'nin OECD Profili Üzerinden Bir Gözden Geçirme

Yasemin Kuş[1]
İstanbul Ticaret Üniversitesi

Özet

Türkiye'de çift gelirli ailelerde iş stresinin iş-yaşam dengesi üzerindeki etkileri son yıllarda daha görünür hale gelmiştir. Uzun çalışma saatleri, artan iş talepleri ve esnek olmayan çalışma düzenleri, aile içi zaman yönetimini zorlaştırarak iş ve özel yaşam arasındaki sınırları belirsizleştirmektedir. Bu durum, bireylerin psikolojik iyi oluşunu, aile ilişkilerini ve yaşam doyumunu olumsuz etkileyebilmektedir Çalışmada, Türkiye'ye ilişkin Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) göstergeleri ile güncel ampirik araştırmaların gözden geçirilmesi yoluyla bütüncül bir çerçeve sunulmaktadır. Öncelikle haftalık ortalama çalışma saatleri, iş-yaşam dengesi endeksleri, kadın istihdamı ve bakım yüküne ilişkin yapısal göstergeler kullanılarak Türkiye'nin iş-yaşam dengesi profili betimlenmiştir. Ardından, iş stresi, iş-aile çatışması ve iş-yaşam dengesi ile ilişkili psikolojik sonuçları inceleyen güncel çalışmalar değerlendirilmiştir. Bulgular, yüksek iş taleplerinin ve zaman baskısının duygusal tükenme, rol çatışması ve ilişki gerilimiyle ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. İş-yaşam dengesizliği, bireysel iyi oluş ve aile işlevselliği üzerinde olumsuz sonuçlar doğururken; algılanan eş desteği, esnek çalışma modelleri ve sosyal destek mekanizmaları bu etkileri hafifletici bir rol oynamaktadır. OECD verileri, Türkiye'de yapısal kırılganlık alanlarının bulunduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, esnek çalışma düzenlemelerinin yaygınlaştırılması, ebeveyn izni uygulamalarının güçlendirilmesi, bakım hizmetlerine erişimin artırılması ve kurumsal psikososyal destek mekanizmalarının geliştirilmesi, iş stresinin aile yaşamı üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmada kritik öneme sahiptir. Çalışma, çift gelirli ailelerin karşılaştığı psikososyal riskleri bütüncül bir çerçevede ele almakta ve aileyi güçlendirmeye yönelik politika önerileri sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: *İş- yaşam dengesi, çift gelirli aileler, psikososyal etkiler, iş stresi, psikolojik iyi oluş.*

[1]Dr. Öğr. Üyesi, Psikoloji Bölümü,
ybozkurt@ticaret.edu.tr. ORCID: 0000-0003-3288-0367

Evli Bireylerde İlişkisel Tutumlar: Özerklik Desteği ve Psikolojik Kontrol Üzerine Bir Alan Çalışması

Ayşenur Balcı Kaya[1]
Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Yeliz Kındap Tepe[2]
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı, evli bireylerde eşten algılanan özerklik desteği ve psikolojik kontrol düzeylerinin bazı demografik ve aile yapısına ilişkin değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Araştırma, nicel ve betimleyici bir desenle yürütülmüştür. Çalışmanın örneklemini Türkiye'nin farklı bölgelerinde yaşayan 360 evli birey oluşturmaktadır. Veriler, eşten algılanan özerklik desteği ve psikolojik kontrolü ölçen geçerli ve güvenilir ölçekler ve katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik kişisel bilgi formu aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde betimleyici istatistikler, bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Bulgular, özerklik desteği ve psikolojik kontrol düzeylerinin cinsiyet, yaş, evlilik süresi ve çocuk sahibi olma durumu gibi değişkenlere göre anlamlı biçimde farklılaştığını buna karşın çalışma durumu ve eğitim durumuna göre anlamlı biçimde farklılaşmadığını göstermektedir. Bu sonuçlar, evlilik ilişkilerinde destekleyici ve kontrol edici tutumların aile yaşam döngüsünün farklı evrelerinde farklı biçimlerde ortaya çıkabildiğine işaret etmektedir. Elde edilen bulgular, aile odaklı uygulamalarda değerlendirme ve müdahale süreçlerinin tek tip bir evlilik anlayışı yerine, ailelerin içinde bulundukları yaşam evresi, rol dağılımı ve sorumluluk düzeyi dikkate alınarak planlanması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda çalışma, evlilik alanında çalışan uzmanlar için psikolojik kontrol ve özerklik desteğinin, farklı aile gruplarında değerlendirme ve müdahale süreçlerinde dikkate alınması gereken önemli ilişkisel göstergeler olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: *Evlilik ilişkileri, özerklik desteği, psikolojik kontrol.*

[1] Uzm. Psikolog, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.
aysenur.kaya@aile.gov.tr ORCID: 0000-0002-2216-6664
[2] Prof. Dr., Ondoluz Mayıs Üniversitesi Psikoloji Bölümü.
yeliz.kindaptepe@omu.edu.tr ORCID: 0000-0003-0963-810X

Aile İşlevselliğine Sistemik Bir Bakış: Bowen Aile Sistemleri Yaklaşımı Temelinde Kuramsal Bir Değerlendirme

Melike İlerisoy[1]
İstanbul Ticaret Üniversitesi

Özet

Türkiye'de son yıllarda aile kurumunun, artan boşanma oranları, kuşaklararası ilişkilerde çözülme, aile içi etkileşim üzerinde dijitalleşmenin etkileri gibi çok boyutlu zorluklarla karşı karşıya kaldığı bilinmektedir. Bu bağlamda, kamu politikalarında aile kurumunun desteklenmesine yönelik artan vurgu, aile işleyişinin kuramsal olarak yeniden ele alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu makale, aile işlevselliğini Bowen Aile Sistemleri Yaklaşımı çerçevesinde teorik bir perspektiften incelemeyi amaçlamaktadır. Aile işlevselliği aile üyelerinin bir arada sağlıklı biçimde yaşayabilme, duygusal ihtiyaçları karşılayabilme ve sistemin gerektirdiği rolleri ve sorumlulukları paylaşabilme şeklinde özetlenebilecek temel ailesel becerilerin etkililik düzeyini ifade eden bir kavramdır. Aile işlevselliğinin bu karmaşık doğasını ele alan kuram, aile içi yaşantıları, çeşitli değerlendirme ölçütleri aracılığıyla analiz etmektedir. Bu doğrultuda makale, aile işlevselliğini Benlik Ayrışması, Üçgenleşme, Çekirdek Aile Duygusal Süreci, Duygusal Kesilme, Kuşaklararası Aktarım ve Toplumsal Duygusal Süreçler çerçevesinde ele almaktadır. Nitel bir kuramsal analiz şeklinde yapılandırılan bu makalede öncelikle aile kurumunun psikoloji disiplini içerisinde bilimsel bir araştırma olgusu olarak ortaya çıkışına imkân veren tarihsel arka plan ve aile terapilerinin gelişimine zemin hazırlayan disiplinler aktarılacaktır. Devamında ise sistem yaklaşımına dayalı öncü kuramsal modellerden hareketle teorik çerçevesi güçlü, uygulanabilir müdahale araçlarına sahip Bowen Aile Sistemleri Yaklaşımı detaylandırılacaktır. Bu çalışma, Bowen Aile Sistemleri Yaklaşımı'nın sunduğu kavramsal çerçeve aracılığıyla, Türkiye bağlamında aile işlevselliğini psikososyal ve sistemik bir perspektiften anlamaya ve tartışmaya yönelik kuramsal bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: *Aile işlevselliği, Bowen aile sistemleri yaklaşımı, aile sistemleri kuramı, ailenin güçlendirilmesi.*

[1]Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, milerisoy@ticaret.edu.tr

O‘zbekistonda Oila Institutini Mustahkamlashga Qaratilgan Davlat Siyosati: Ta’lim va Ijtimoiy Hamkorlik Kontekstida

Mirsoliyeva Muhabbatxon To‘xtasinovna[1]

Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi
Talaba va o‘quvchilarning ijtimoiy faolligini oshirish markazi

Annotatsiya

Mazkur maqola Turkiya va O‘zbekistonda oila institutini mustahkamlashga qaratilgan davlat siyosatining asosiy yo‘nalishlari, ijtimoiy-ma’naviy mazmuni hamda ta’lim tizimi bilan uzviy bog‘liqligini ilmiy-analitik jihatdan yoritishga bag‘ishlangan. Tadqiqotning asosiy maqsadi ikki mamlakatda oila institutini qo‘llab-quvvatlash borasida amalga oshirilayotgan islohotlar va amaliy mexanizmlarni solishtirma tahlil qilish, ayniqsa, oliy ta’lim muassasalari doirasida oilali va farzandli talabalar uchun yaratilayotgan shart-sharoitlarning samaradorligini aniqlashdan iborat. Tadqiqot jarayonida normativ-huquqiy hujjatlarni tahlil qilish, rasmiy statistik ma’lumotlardan foydalanish, tizimli va qiyosiy tahlil usullari qo‘llanildi. Tadqiqot natijalari global ijtimoiy transformatsiya sharoitida oila institutining jamiyat barqarorligi, ma’naviy salomatlik va inson kapitalini rivojlantirishdagi yetakchi o‘rnini yana bir bor tasdiqlaydi. O‘zbekistonda so‘nggi yillarda oila institutini mustahkamlashga qaratilgan kompleks islohotlar, xususan, oliy ta’lim muassasalarida “Yoshlarni oilaga tayyorlash” maxsus kurslarining joriy etilishi, yosh farzandli talabalar va xodimlar uchun “Ona-bola” xonalarining tashkil etilishi hamda ayrim oliy ta’lim muassasalari huzurida maktabgacha ta’lim tashkilotlarining faoliyat yuritishi ta’lim va oila uyg‘unligini ta’minlovchi samarali ijtimoiy mexanizmlar sifatida baholanadi. Ushbu amaliyotlar oilali talabalar va xodimlarning ta’lim jarayoni hamda mehnat faoliyatida uzluksiz ishtirok etishiga imkon yaratmoqda. Shuningdek, maqolada Turkiya Respublikasining oila va xotin-qizlarni qo‘llab-quvvatlash sohasidagi ilg‘or tajribasi tahlil qilinib, uning samarali modellarini milliy sharoitga moslashtirishning ilmiy-amaliy ahamiyati asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari oila instituti, ta’lim tizimi va ijtimoiy siyosat integratsiyasiga oid ilmiy qarashlarni boyitadi hamda ushbu yo‘nalishda olib borilayotgan tadqiqotlar uchun nazariy va amaliy asos bo‘lib хизмат қилади.

Kalit so‘zlar: *Oila instituti, davlat siyosati, oliy ta’lim tizimi, ijtimoiy himoya, ma’naviy qadriyatlar.*

[1]Professor, Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi
Talaba va o‘quvchilarning ijtimoiy faolligini oshirish markazi bo‘lim boshlig‘i,
muhabbat2310@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8295-2077

Rethinking Family Policy in the Framework of Sustainable Development: Lessons for Türkiye from OECD Countries

Aslı Topsoy[1]

Çanakkale Onsekiz Mart University

Abstract

According to UN projections, the global population is expected to reach 11 billion by 2100, driven largely by the Global South. This creates distinct challenges for sustainable economic development across different welfare regimes. While welfare states are experiencing an excessive decline in birth rates, and population control remains relevant for some developing nations; emerging welfare states (EWS) like Türkiye face a different crisis: a dramatic decline in fertility rates coupled with stubbornly low participation to labor force of women. This paper focuses on Türkiye as an EWS and argues that for achieving Sustainable Development Goals (SDGs) -specifically Gender Equality (SDG 5), Decent Work (SDG 8), and Reduced Inequalities (SDG 10)- requires a paradigm shift from viewing women's employment and fertility as a trade-off to viewing them as compatible, mutually reinforcing goals. Focusing on Türkiye, which has experienced a sharp fertility decline in recent years alongside the lowest female employment rate in the OECD, this study employs a qualitative comparative policy analysis. Although the traditional approach suggests that women's participation in the workforce reduces fertility rate, recent studies show that fertility rate can increase in developed countries, or that the decline in fertility rates can be prevented while increasing women's participation in the workforce through appropriate social policies. This study explores what policies could simultaneously increase both women's participation in the workforce and fertility rates in Türkiye in line with SDGs. In this context, it is necessary to develop service-oriented policies instead of cash assistance, parental leave, and flexible working arrangements.

Keywords: *Fertility decline, Female Labor Force Participation, Türkiye, OECD, Sustainable Development, SDGs, Work-Life Balance.*

[1]PhD., Res. Asst., Çanakkale Onsekiz Mart University Faculty of Political Science Department of International Relations.
aslitopsoy@yahoo.com ORCID: 0000-0002-2657-9095

Talebelerin Aile Hayatına Hazırlanması ve Onun Sağlamlığının Temin Edilmesi Becerilerinin Geliştirilmesi

Dildora Solihhocaeva[1]

Yükseköğretim, Bilim ve İnovasyon Bakanlığı

Özet

Bugünkü günün en önemli meselelerinden biri – gençleri müstakil hayata hazırlamak, onları sağlam bir aile kurmaya ruhen ve sosyal yönden yetiştirmektir. Toplumumuzun istikrarı, manevi temellerinin korunması ve milletin geleceği doğrudan aile kurumunun sağlamlığı ile sıkı sıkıya bağlıdır. Bu açıdan bakıldığında, gençlerin millî değerler aracılığıyla aile hayatına hazırlanmasının mükemmelleştirilmesi konusu günümüzde büyük bir önem taşımaktadır.Modern toplumda bireysel özgürlük ve bireycilik ön plana çıkmaktadır. Gençler, geleneksel evlilikten ziyade, geçici ilişkileri, medeni nikâhı veya "çocuk yetiştirmeden" serbest yaşamayı daha uygun görmektedir. Bu eğilim, ailenin toplumsal önemine etki ederek, onun değerini azaltmaktadır.Özbekistan okullarında gençleri aile hayatına hazırlamaya yönelik eğitim süreci genel ve ek dersler ile ayrıca eğitici etkinlikler aracılığıyla yürütülmektedir. Örneğin, "Terbiye", "Edepname", "Eğitim Teknolojisi" (kızlar için) ve "Emek Eğitimi" (erkekler için) derslerinde aile değerleri ve toplumda ailenin yeri, manevi-ahlaki eğitim ve gençlerin kişisel gelişimi, karşılıklı saygı, işbirliği ve iletişim kültürü, ailevi ilişkilerde sorumluluk ve görev gibi konular işlenmektedir. Mesleki eğitim sisteminde ise "Aile Psikolojisi", "Üreme Sağlığının Temelleri", "Sağlıklı Ailenin Esasları", "Tıbbî Bilgilerin Temelleri", "Gençlerin Aile Hayatına Hazırlanması" adlı özel dersler aracılığıyla modern ailenin sosyal ve ekonomik temelleri, aile değerlerinin – ailenin refahını sağlamadaki rolü, ailede çocuk terbiyesinde ebeveynliğe hazırlığın biçim, yöntem ve araçları hakkında bilgiler verilmektedir. Ailelerde manevi ortamın istikrarını güçlendirmek amacıyla mahallelerde "Babalar Okulu" adlı topluluk yapısı, eğitim kurumlarında ise "Yiğitler Kulübü" ve "Kızlarcan Kulübü" oluşturulmuştur. Bakanlar Kurulunun 2020 yılının 31 Aralık tarihli 820-sayılı "Aile kurumunun daha da geliştirilmesi ve gençlerin aile hayatına hazırlanması tedbirleri hakkında" kararı doğrultusunda yerlerde "Gençleri Aile Hayatına Hazırlama" merkezlerinde evlenmek üzere olan kişiler, ayrıca ailevi ayrılık aşamasında bulunanlarla onaylanmış plan temelinde eğitimler düzenlenmektedir. Özbekistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanının 2023 yılının 11 Eylül tarihli PQ-300 sayılı kararı uygulama tedbirleri planının 21.1-bendine göre Nüfus Kayıt (FHDYO) kurumlarında "Genç Gelin-Damatlar Okulu" faaliyetini yürütmek ve onların özel derslerden tam anlamıyla geçmesini sağlamak görevi yüklenmiştir. Yetkili kurumlar tarafından 2024 yılından itibaren söz konusu okul faaliyet göstermeye başlamıştır.Devlet ve toplum kuruluşları tarafından gençleri manevi, hukukî ve psikolojik açıdan hazırlamaya yönelik projeler, "Aile Okulları", "Aile ve Kadınlar Merkezleri", "Mahalle Bazlı Sistem" gibi formatlar oluşturulmaktadır. Bu girişimler sadece bir etkinlik değil — aynı zamanda ailenin manevi temellerini yeniden tesis etme, genç nesli sorumluluk sahibi bir evlilik ve insancıl ilişkilere hazırlama yolundaki bütüncül bir harekettir. Ancak, tüm çaba ve reformlara rağmen, ülkemizde ailevi anlaşmazlıkların ve boşanmaların sayısı azalmamaktadır. Bu münasebetle, söz konusu konferans dünya devletlerinin tecrübelerinin incelenmesi, karşılıklı bilimsel diyalogun güçlendirilmesi ve akademisyenler, uygulayıcı uzmanlar ile siyasetçiler arasında düşünceli iş birliği için önemli bir platform niteliğini taşımaktadır.Erken evlilik, erken doğum ve ailevi boşanmalar hakkındaki bilgilerin yaşa göre tek bir hesaplama metodolojisinin geliştirilmesi, ayrıca bu sorunlarla ilgili konularda geniş kamuoyu görüşünün düzenli olarak araştırılması; Uluslararası kuruluşlarla iş birliğinde eğitim platformlarının (çevrimiçi kurs, eğitimler, simülatörler) hazırlanmasının uygun görülmesi. Sözlerimin sonunda, her bir sunumun, her bir düşünce ve önerinin gelecek nesiller için sağlıklı, istikrarlı ve manevi açıdan güçlü bir aile kurma yolunda temel bir dayanak olmasını temenni ederim.

Anahtar kelimeler: *Gençlik, aile, evliliğe hazırlık.*

[1]Uzman, Özbekistan Yükseköğrenim Bilim ve İnovasyon Bakanlığı

Institutional Mechanisms for Strengthening Families and Promoting Women's Rights in Higher Education in Uzbekistan

Ergasheva Guli[1]

Uzbekistan State World Languages University, English First Faculty, Tashkent, Uzbekistan

Abstract

Despite the increasing participation of women in higher education, gender inequality persists across career trajectories, family and marital life, and professional environments, limiting women's opportunities and career advancement. This inequality is reflected in field-based segregation within academic disciplines, early marriage, and the simultaneous burden of multiple social roles by women. Many young women simultaneously perform the roles of student, wife, and daughter-in-law, experiencing an intensified "second shift" shaped by culturally rooted gender stereotypes. This study investigates whether gender stereotypes in higher education should be dismantled or adaptively reinterpreted through innovative, value-responsive institutional mechanisms that strengthen women's resilience in balancing family and university responsibilities. Employing data from an anonymous bot-based survey, this research examines national regulations, governmental gender strategies, and institutional practices, with particular attention to the activities of "UzWAVE – Uzbekistan Women and Voices for Equity" gender research center, which promotes the active participation and empowerment of female students in higher education. Grounded in a national values and responsive gender principle, the study demonstrates that aligning gender equality initiatives with cultural norms, rather than rejecting them, enhances academic continuity, family stability, and women's well-being. The findings suggest that adaptive, culturally embedded institutional solutions are more effective than confrontational approaches in advancing women's rights in higher education. Anchored in the principle "her education shapes generations", the paper contributes to policy debates on gender equality by proposing an innovation-based pathway that integrates national values with global gender frameworks.

Keywords: *Gender equality, higher education, gender stereotypes, second shift, national values.*

[1]PDSc, Professor. Uzbekistan State World Languages University.
ergashevaguli327@gmail.com. ORCID: 0009-0003-6475-0003

Ijtimoiy Xizmat Tizimlarining Oila Siyosatiga Ta’siri

Nigora Buranova A’zamkulovna[1]
Toshkent Kimyo xalqaro universiteti, O’zbekiston

Mohinabonu Buranova[2]
Axmad Yassaviy nomidagi Xalqaro qozoq-turk universiteti, Qozog‘iston

Annotatsiya

Mazkur tadqiqot zamonaviy davlat tuzilmasida ijtimoiy xizmat tizimlarining oila siyosatini shakllantirish va amalga oshirishdagi ta’sirini o‘rganishga qaratilgan. Ijtimoiy xizmat shaxs va jamiyat farovonligini oshirishni maqsad qilsa, oila siyosati ushbu qarashning huquqiy va institutsional asoslarini belgilab beradi. Tadqiqotda sifat tahlili usuli qo‘llanilib, Esping-Andersenning refah davlati modellari asosida qiyosiy yondashuv amalga oshirildi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, ijtimoiy xizmat aralashuvi nafaqat inqiroz davrida, balki profilaktik va himoya funksiyasini bajarib, oila barqarorligiga hissa qo‘shadi. Ayniqsa, Turkiya va O‘zbekiston misolidagi tahlillar har ikki davlat “Kuchli ayol — kuchli oila” falsafasi ostida zamonaviy ijtimoiy xizmat tamoyillarini an’anaviy tuzilma bilan uyg‘unlashtirayotganini ko‘rsatadi. Tadqiqot raqamlashgan dunyoda ijtimoiy xizmatning oila siyosatiga integratsiyalashuvi ijtimoiy farovonlik uchun muhim ekanligini asoslash orqali adabiyotlarga hissa qo‘shadi.

Kalit so‘zlar: *Ijtimoiy xizmat, oila siyosati, refah davlati, Turkiya, O‘zbekiston.*

[1] PhD, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasi dotsenti
[2] Umumiy tibbiyot fakulteti talabasi

Ev Kadınlarının Psikososyal İhtiyaçları ve Sosyal Hizmet Politikalarının Analizi

Fatmanur Alsancak[1]
Sakarya Üniversitesi

Özet

Günümüzde ev kadınları, toplumsal düzenin sürdürülebilirliğinde önemli bir rol üstlenmektedir. Ancak bu rol, ataerkil yapının etkisiyle çoğunlukla görünmez kılınmakta; kadınlar ev içi emek, ekonomik yetersizlik, sosyal yalnızlık ve psikososyal destek eksikliği gibi çok boyutlu sorunlarla baş başa bırakılmaktadır. Bu çalışma, ev kadınlarının gündelik yaşamlarında karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlara bağlı gelişen psikososyal destek ihtiyaçlarını derinlemesine incelemeyi; aynı zamanda bu meseleye yönelik toplumsal farkındalığı artırarak sosyal hizmet müdahalelerinin geliştirilmesine katkı sunmayı amaçlamaktadır. Araştırma, Sakarya ili merkez ilçelerinde yaşayan 20-70 yaş arası evli ve çalışmayan 30 ev kadını ile nitel araştırma yöntemi çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılmış; görüşmeler yüz yüze veya çevrimiçi platformlar aracılığıyla yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakatlarla toplanan veriler etik kurallar çerçevesinde değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, ev kadınlarının en temelde üç alanda yoğun sorunlar yaşadığını göstermektedir: görünmeyen ev içi emek, ekonomik bağımlılık ve sosyal sorunlar. Ev kadınlarının tüm hane halkı için sundukları kesintisiz ve karşılıksız hizmet, toplumsal düzeyde tanınmamakta ve çoğunlukla görev olarak görülmektedir. Bu durumun temelinde, kadını ev ile özdeşleştiren toplumsal cinsiyet rolleri yer almakta; kadınlar yalnızca eş, anne ve hizmet sağlayıcı konumlarında değerlendirilmektedir. Ekonomik bağımsızlıktan yoksun olan kadınlar, emeklilik hakkı veya sosyal güvence gibi haklara erişememektedir. Psikososyal destek sistemlerinin eksikliği nedeniyle yalnızlaşmakta ve kendi yaşam alanlarını dahi kurgulayamamaktadırlar. Sosyal hizmet disiplininin bu alanlara yönelik doğrudan ve sistematik müdahalelerinin olmayışı, ev kadınlarının görünmeyen emeğini daha da derinleştirmektedir. Bu çerçevede araştırma, sosyal hizmet politikalarının yeniden yapılandırılması gerektiğini önermektedir.

Anahtar kelimeler: *Ev kadını, ev içi emek, toplumsal cinsiyet algısı, psikososyal sorunlar, sosyal hizmet.*

[1]Sakarya Üniversitesi, fatmanuralsancak@sakarya.edu.tr

İşyeri Tükenmişliğinin Sağlık Çalışanlarının Aile Ruh Sağlığına Etkisi: Türkiye ve Özbekistan Politika ve Mevzuatının Karşılaştırmalı Analizi

Vedat Caner[1]
İstanbul Beykent Üniversitesi

Özet

Mesleki tükenmişlik (burnout), sağlık çalışanlarında yaygın bir İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) riski olup, etkileri aile içi ilişkilere ve aile ruh sağlığına kadar uzanmaktadır. Bu çalışma, Türkiye ve Özbekistan'da görev yapan sağlık çalışanlarının yaşadığı tükenmişliğin aile üzerindeki etkisine dair mevcut uluslararası literatürü ve iki ülkenin aile odaklı İSG/sosyal destek mevzuatını karşılaştırmalı olarak analiz etmeyi amaçlamaktadır. Literatür taraması ve politika analizine dayanan bu çalışmada, uluslararası veri tabanlarındaki ampirik kanıtlar ile resmi mevzuat metinleri incelenmiştir. Elde edilen bulgular, tükenmişliğin her iki ülkedeki çalışanların aile içi iletişim kalitesini düşürdüğünü ve ruh sağlığı sorunlarını tetiklediğini göstermekle birlikte, mevzuat incelemesi sonucunda, iki ülkenin İSG kanunlarında psikososyal risk değerlendirmesinde tükenmişliğin aile üzerindeki etkisini kapsayacak spesifik ve bağlayıcı mekanizmalar konusunda önemli boşluklar olduğu tespit edilmiştir. Karşılaştırmalı analiz, kültürel farklılıkların stresle başa çıkma ve stresin dışa vurum biçimlerini etkilediğini öne süren literatürü desteklemiştir. Çalışmanın önemi ve literatüre katkısı, mesleki tükenmişlik sorununun, yalnızca İSG değil, aynı zamanda ulusal aile politikalarının bir parçası olarak ele alınması gerektiğini göstermesidir; bu bağlamda aile odaklı psikososyal destek programlarının İSG yükümlülüklerine entegre edilmesini önermektedir.

Anahtar kelimeler: *Tükenmişlik, iş-aile çatışması, sağlık çalışanları, aile ruh sağlığı, karşılaştırmalı politika.*

[1]Doktor Öğretim Üyesi, İş Sağlığı ve Güvenliği Programı,
vedatcaner@beykent.edu.tr ORCID: 0000-0002-3275-358X

A Comparative Evaluation of the Provisions on the Protection of Family Order in the Turkish Criminal Code and the Criminal Code of Uzbekistan

Muhammed Demirel[1]
Istanbul University Law Faculty

Ömer Metehan Aynural[2]
Istanbul University Law Faculty

Abstract

Since the protection of the family is also of importance in the context of ensuring public order, many national criminal codes include special provisions aimed at protecting the family, and in particular women and children within the family structure. Accordingly, such provisions are also found in the Turkish Criminal Code and the Criminal Code of Uzbekistan. Indeed, certain offences are regulated under the title "Crimes Against the Family Order" in the Turkish Criminal Code, and under the title "Crimes Against the Family, Youth, and Morality" in the Criminal Code of Uzbekistan. Under these headings, acts such as the violation of specific obligations arising from family law and bigamy have been made subject to criminal sanctions. Although some of the offences falling under these titles in the criminal codes of the two countries show similarities, it is noteworthy that certain offences are unique to either the Turkish Criminal Code or the Criminal Code of Uzbekistan or differ in terms of their scope. At this point, considering the problems encountered in legal practice in both jurisdictions, various criticisms have been directed in the academic literature at some of the criminal provisions falling within this scope, and proposals have been made to amend these provisions or to introduce new offences. In this study, the relevant provisions in the criminal codes of the two countries will be examined comparatively within the framework of existing practical problems, and several proposals for solutions will be put forward.

Keywords: *Family obligations, bigamy, domestic violence, protection of women and children, criminal law.*

[1] Doçent Doktor. Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı.
demirelm@istanbul.edu.tr. ORCID: 0000-0001-9162-1459
[2] Doktor. Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı.
omer.aynural@istanbul.edu.tr. ORCID: 0000-0003-0183-603X

The Position of Türkiye and Uzbekistan in the Context of the Importance of Preventing International Child Abduction

Ebru Şensöz Malkoç[1]
Istanbul Ticaret University

Abstract

The prevention of international child abduction constitutes a fundamental element of strengthening the family. The separation of parents should not result the separation of the child from the non-custodial parent. From the perspective of the child's psychological and emotional development, namely in light of the best interests of the child, the continuation of the child's relationship with both the custodial parent and the parent who is entitled to maintain personal contact is essential. Accordingly, measures must be adopted to prevent the permanent cross-border change of a child's habitual residence in situations where custody rights are violated or where the other parent's right to maintain personal relations with the child is infringed, particularly when such change is contrary to the child's best interests. The international relocation of a child's habitual residence should be precluded unless it is based on the joint consent of the parents or is demonstrably required by the child's best interests. Although legal and administrative provisions aimed at preventing child abduction are incorporated into the civil and criminal laws of many states, these domestic mechanisms alone remain insufficient to effectively combat international child abduction. Therefore, in accordance with the principle of the child's best interests, it should be recognized that the authorities of the child's habitual residence are best placed to adjudicate matters of custody. The prompt return of the child to that residence must consequently be ensured through international judicial cooperation. As of December 2025, the 1980 Hague Convention on the Civil Aspects of International Child Abduction, to which 82 states are parties, provides a framework for such cooperation by facilitating the return of children to their habitual residence. However, the mere accession to the Convention is not sufficient; its effective implementation is of equal importance. While Türkiye is a contracting state to the Convention, Uzbekistan has not yet acceded to it. As a result, applications for the return of abducted children must be made solely before Uzbek authorities and in accordance with Uzbek domestic law, a process which frequently fails to produce effective outcomes. For this reason, there is a pressing need for Uzbekistan to accede to The Hague Convention or, at the very least, for Türkiye and Uzbekistan to conclude a bilateral judicial assistance agreement or adopt a specific protocol concerning the return of abducted children. In other words, a structured mechanism of bilateral judicial cooperation between the two states should be established. Within this framework, the present study examines the 1980 Hague Convention, highlights the significance of becoming a contracting state, and analyses the requirements for its effective implementation.

Keywords: *International, child, abduction, cooperation, return.*

[1]Assoc. Prof. Dr., Istanbul Ticaret University Law Faculty, Private International Law Department, esensoz@ticaret.edu.tr. ORCID: 0000-0001-5542-1564

Ailenin Güçlendirilmesi Bağlamında Türk Medeni Kanunu'nda Düzenlenmiş Evlilik Birliğini Koruyucu Tedbirlerin Özbekistan Hukuku ile Karşılıklı Olarak Değerlendirilmesi

Selvi Güvenç[1]

İstanbul Ticaret Üniversitesi

Özet

Ailenin güçlendirilmesi, güncel hukuk politikalarında sıklıkla dile getirilen bir hedef olmakla birlikte, Medeni Hukuk bakımından bu kavramın somut karşılığı özellikle Medeni Kanunu'nun evlilik birliğine ilişkin düzenlemelerinde görünür olmaktadır. Ailenin güçlendirilmesi bağlamında 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda (TMK) evlilik birliğinin korunmasına ilişkin düzenlemeleri bu bakımdan önem arz eder. Özellikle taraflarda evliliği sona erdirme iradesinin oluşmadığı durumlarda, evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin ihlal edilmesi ya da birliğe ilişkin önemli kararların alınmasında uyuşmazlık yaşanması hâlinde, eşler tarafından, hâkimin müdahalesinin talep edilebilmesi, evlilik birliğinin onarılmasına yönelik önemli bir medeni hukuk imkânı sunmaktadır. TMK m. 195 ve devamı düzenlemeleri ile evlilik birliğinin tehlikeye düştüğü hâllerde hâkimin müdahalesine imkân tanıyan özel bir tedbir rejimi öngörülmüştür. Bu hükümler, eşler arasındaki yükümlülük dengesinin yeniden kurulmasını, birlikte yaşamın düzenlenmesini ve gerekli görülen ekonomik önlemlerin alınmasını mümkün kılmaktadır. Hâkimin bu alandaki rolü, evliliği zorla sürdürmeye yönelik değildir ancak evlilik birliğinin onarılmasına hizmet etmektedir. Özbekistan'da aile ilişkileri, Özbekistan Medeni Kanun'u ve Aile Kanunu hükümleri çerçevesinde düzenlenmekle birlikte, Türk hukukunda olduğu gibi evlilik birliğinin korunmasına özgülenmiş, sistematik ve özel bir hâkim müdahalesi rejiminin varlığına ilişkin açık bir düzenlemeye henüz rastlanmamıştır. Ailenin güçlendirilmesi ise her iki hukuk sistemi bakımından ortak hedeflerden biridir. Buna karşın amaç ortaklığı olan konularda da birçok kere farklı hukuk sistemleri bu amaca ulaşmada kullanılacak araçlar bakımından değişkenlik göstermektedir.

Anahtar kelimeler: *Evlilik birliği, evlilik birliğinden doğan yükümlülükler, hâkimin evliliğe müdahalesi, evlilik birliğini koruyucu tedbirler, Türk Medeni Kanunu.*

[1] Dr. Öğr. Üyesi Selvi Nazlı Güvenç, İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0002-3730-3860

Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararları Çerçevesinde Sınır Dışı Etme ve Yurda Giriş Yasağı Kararlarının Aile Hayatına Saygı Hakkına Etkisinin Kamu Yararı Ekseninde Değerlendirilmesi

Ezgi Şirin[1]

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Özet

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, yabancıların Türkiye'ye girişleri, Türkiye'de kalışları ve Türkiye'den çıkışlarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir. Kanun uyarınca idareye kamu düzeni, kamu güvenliği ya da kamu sağlığının korunmasını sağlamak üzere ve Kanunda sayılan sebeplerin gerçekleşmesi halinde yabancı kişiler hakkında sınır dışı etme veya yurda giriş yasağı kararı verilmesi yetkisi tanınmıştır. Hakkında sınır dışı etme veya yurda giriş yasağı kararı verilen yabancıların aile bireylerinin Türkiye'de bulunması halinde, bu kişiler ailelerinin bulunduğu ülkede bulunma imkanını kaybetmektedir. Yabancı kişilerin, haklarında tesis edilen sınır dışı veya yurda giriş yasağı işlemlerine karşı açtıkları dava ve sonrasında Anayasa Mahkemesi'ne yaptıkları bireysel başvurularda, yargı mercilerince idari işlemin aile hayatına saygı hakkına etkisi ve bu hakkı ihlal edip etmediği de değerlendirilmektedir. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrasında *"Herkes ... aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir... aile hayatının gizliliğine dokunulamaz..."* düzenlemesi, 41. maddesinde ise *"Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ... için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar. Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir."* düzenlemeleri yer almaktadır. Söz konusu Anayasa hükümleri "aile hayatına saygı hakkı"nı güvence altına almaktadır. Aile hayatına saygı hakkı kapsamında, ailenin korunmasını sağlamaya yönelik olarak devletin üstlenmesi gereken birtakım yükümlülükler olduğu kabul edilmektedir. Anayasa Mahkemesince bu yükümlülüklerin ülkemizde ikamet eden yabancılar bakımından da geçerli olduğu ifade edilmektedir. Bu durumda aile hayatına saygı hakkı ile korunmak istenen kamu yararı ile -yabancı kişinin yurda girişinin yasaklanmasının veya sınır dışı edilmesinin gerekçesini oluşturan- kamu düzeni, kamu güvenliği ya da kamu sağlığının korunmasındaki kamu yararı karşı karşıya gelmektedir. Çatışan kamu yararları arasında bir dengeleme yapmak suretiyle hangisine üstünlük tanınacağının somut olay özellikleri dikkate alınarak belirlenmesi gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı incelemede öncelikle mevcut bir "aile" olup olmadığını irdelemektedir. Ailenin varlığını tespit etmesi halinde, idari işlemin kanunilik şartını taşıyıp taşımadığı, meşru bir amacın olup olmadığı, demokratik toplumda gereklilik ve orantılılık ilkeleri bakımından değerlendirme yaparak aile hayatına saygı hakkının ihlal edilip edilmediğini tespit etmektedir. Çalışmamızda Anayasa Mahkemesi'nin yaptığı incelemede kullandığı kriterler değerlendirilecek ve bu kapsamda çatışan kamu yararları arasında hangisine öncelik verileceğinin belirlenmesinde kullanılan ölçütler belirlenecektir.

Anahtar kelimeler: *Aile hayatına saygı hakkı, üstün kamu yararı, sınır dışı etme kararı, yurda giriş yasağı, bireysel başvuru.*

[1] Dr., İdare Hukuku Anabilim Dalı,
eyildirim@istanbul.edu.tr. ORCID: 0000-0002-5519-790X

Aile Ritüelleri ve Özbekistan Bağlamında Çiğdem Kağıtçıbaşı'nın Aile Modelleri: Bir Analiz Özeti

Gulara Rustamova[1]

Bağımsız Araştırmacı

Özet

Bu makale, Türk psikolog Çiğdem Kağıtçıbaşı'nın geliştirdiği üç aile modelini (Bağımlı, Bağımsız ve Duygusal/Psikolojik Bağımlılık) teorik bir çerçeve olarak kullanarak, aile içi rutin ve ritüellerin işlevini incelemekte ve bu analizi Özbekistan'ın sosyo-kültürel bağlamına uygulamaktadır. Temel argüman, aile ritüellerinin yalnızca geleneksel alışkanlıklar olmadığı, aksine aile sisteminin temel değerlerini, benlik inşa süreçlerini ve toplumsal değişime verdiği tepkiyi yansıtan dinamik pratikler olduğudur. Kağıtçıbaşı'nın modelleri, ritüellerin işlevini anlamak için açıklayıcı bir şema sunar. Bağımlı Aile Modeli (geleneksel-geniş aile) bağlamında ritüeller, maddi ve duygusal dayanışmayı pekiştirmek, itaati ve kolektif kimliği güçlendirmek için hayati öneme sahiptir. Bağımsız Aile Modeli (Batı tipi çekirdek aile) ise ritüelleri bireysel mutluluk, özerklik ve çekirdek aile içi duygusal tatmin için esnek araçlar olarak görür. Kağıtçıbaşı'nın önerdiği sentez olan Duygusal/Psikolojik Bağımlılık Modeli ise, yakın duygusal bağları sürdürürken bireyselliği de besleyen ritüelleri merkeze koyar. Bu teorik lens ile bakıldığında, geleneksel Özbek toplumu ve onun temel birimi olan mahalle, Bağımlı Modelin topluluk düzeyindeki tezahürü olarak analiz edilebilir. Mahalle iftarları (aş osh), geniş katılımlı düğünler (toy) ve Nevruz kutlamaları gibi ritüeller, güçlü bir kolektif aidiyet, sosyal dayanışma ağı ve nesiller arası bağlılık oluşturarak bu modelin tipik özelliklerini sergiler. Ritüellere katılım genellikle bir sosyal zorunluluk ve statü göstergesidir. Ancak, kentleşme, göç ve küreselleşme gibi modernleşme dinamikleri, bu geleneksel yapıyı dönüştürmektedir. Çekirdek ailelerin artan özerkliği, gençlerin bireysel tercihleri ve tüketim kalıplarının değişmesi, Bağımsız Modelin unsurlarını sahneye sokmaktadır. Bu durum, örneğin düğünlerde geleneksel kurallar ile çiftin kişisel zevkleri arasında gerilimler yaratabilmektedir. Sonuç olarak, çağdaş Özbek toplumundaki aile ve mahalle ritüelleri, saf bir modelden ziyade, bu üç modelin dinamik bir karışımını ve geçiş halini yansıtmaktadır. Makale, sürdürülebilir bir toplumsal yapı için Kağıtçıbaşı'nın "Özerk-İlişkisel Benlik" idealini temel alan Duygusal/Psikolojik Bağımlılık Modelinin yol gösterici olabileceğini savunur. Bu sentez, hem mahallenin ve geniş ailenin sağladığı duygusal güvenlik bağını koruyan, hem de bireysel gelişim ve tercih alanı tanıyan yeni ritüel formlarının ve yorumlarının geliştirilmesine olanak tanır. Böylece ritüeller, değişen dünyada kimlik ve aidiyetin sürekliliğini sağlayan canlı köprüler işlevi görebilir. Çalışmanın temel katkısı, modernleşme sürecindeki bir toplumda aile yapısının nasıl dönüştüğünü ve bu dönüşümün somut ritüeller aracılığıyla nasıl deneyimlendiğini inceleyerek, Kağıtçıbaşı'nın evrensel teorik modelini yeni ve spesifik bir bağlamda test etmek ve değerlendirmektir.

Anahtar kelimeler: *Kağıtçıbaşı aile modelleri, aile ritüelleri, Özbekistan kültürü, modernleşme ve aile, özerk-ilişkisel benlik.*

[1]Psikolog, rustamovagulara@gmail.com. ORCID: 0009-0005-1893-3794

"Quality Time" with Family and Publications Between 1970 and 2025: A Bibliometric Analysis

Nilüfer Pembecioğlu[1]
Istanbul University

Aslı Karaarslan[2]
Istanbul University

Abstract

Spending quality time with the family is an issue that is often offered and discussed. However, the exact meaning of "quality time" seems to have remained unclear due to the distinct structure of every family as well as geographic, cultural, social, and financial limitations. According to a quick scan of Google Scholar data, there were more than 100 scholarly studies on the topic in 2025 alone, compared to 221 in all historical periods, such as 1970–1980. An average of 97,000 scientific studies has been published over the years due to the subject's varied focus and diversification of research. Exploring what exactly constitutes spending quality time within and with the family, this study aims to conduct a bibliometric analysis of international academic publications between 1970 and 2025, and to share its findings. It is anticipated that these possible outcomes may help us understand whether the idea of quality time in the context of family activities has evolved over time. The findings of the study are also expected to shed light on ways to improve family ties in modern family arrangements. The results are intended to assist families and researchers in understanding how they manage their time and how to use it in a healthy way.

Keywords: *Quality Time, Family Time, Bibliometric Analysis.*

[1]Prof. Dr., Istanbul University, Faculty of Communication, Türkiye,
ORCID: 0000-0001-7510-6529
[2]PhD Can., Istanbul University, Faculty of Communication, Türkiye,
ORCID: 0009-0008-2420-6341

Kadınların Devlet Yönetiminde Olmasının Ailenin Güçlendirilmesine Etkisi

Ozoda S. İslamova[1]
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Özet

Bu makalede kadınların devlet yönetimindeki rolü, sosyal-siyasi hayattaki katılımları ve cinsiyet eşitliğinin sağlanmasındaki başarıları analiz edilmektedir. Uluslararası ve ulusal deneyimlere dayanarak, sosyal adaletin güçlendirilmesinde, ekonomik büyümenin sağlanmasında ve karar alma süreçlerinin daha kapsayıcı hale getirilmesinde kadın liderlerin önemi vurgulanmaktadır. Araştırmada BM, Dünya Bankası, IPU gibi uluslararası kuruluşların istatistiklerinden yararlanılarak cinsiyet eşitliğinin toplumun gelişimine etkisi incelenmektedir. Ayrıca, Özbekistan'da kadınların siyasi ve ekonomik katılımını artırmaya yönelik yasal reformlar ve bunların sonuçları tartışılmaktadır. Makalede kadınların devlet yönetimindeki katılımı demokrasi ve sürdürülebilir kalkınmanın önemli göstergesi olarak belirtilmekte ve cinsiyet eşitliğinin teşviki için öneriler sunulmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Kadınların rolü, devlet yönetimi, cinsiyet eşitliği, siyasi katılım, sosyal adalet, ekonomik kalkınma, demokrasi.*

[1] Doktora Öğrencisi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Digital Identity Construction of the Turkish Family: Cultural Codes of New-Generation Narratives

Dilay Nakış[1]

Ministry of National Education

Abstract

The digital age has created a new social sphere in which individuals and communities reconstruct their identities, render cultural meanings visible, and transform everyday life practices into narrative forms. Social media platforms have evolved beyond mere channels of communication and sharing; they have become contemporary narrative spaces where cultural values are produced, displayed, and circulated. Within this context, the family emerges as one of the most intensively represented images of digital culture. Historically positioned at the center of solidarity, belonging, and cultural transmission in Turkish culture, the institution of the family is reinterpreted in digital environments through aesthetics, performance, and visibility. This study examines family representations on social media through the lens of cultural codes, aiming to reveal both continuity and transformation between traditional folk narrative aesthetics and digital storytelling practices. The research is designed within a qualitative methodological framework and analyzes family-themed visual and audiovisual content shared on social media platforms using cultural analysis and discourse analysis methods. Digital narratives are examined in terms of ritual representations, everyday life practices, spatial arrangements, and performative identity presentations. The findings demonstrate that these digital contents do not merely reflect individual experiences but actively contribute to the reconstruction of a shared cultural memory. Posts depicting family meals, holiday celebrations, child-rearing practices, and domestic activities function as contemporary visual equivalents of themes such as unity, sacrifice, and intergenerational transmission that are prominent in traditional narratives. However, these themes are increasingly intertwined with the digital culture's emphasis on visibility, aestheticization, and audience approval, transforming family life into a performative identity display. The analysis reveals that digital family narratives simultaneously sustain cultural continuity and reframe the family as a showcase of modern individuality. Social media relocates the family into an idealized stage where users negotiate between social approval and cultural belonging. In this respect, digital platforms reproduce traditional notions of public recognition and moral reputation in a contemporary, mediated form. Yet this transformation also introduces a growing tension between privacy and exhibition. The family becomes both a value that demands protection and a narrative object that is openly displayed, curated, and evaluated through likes, views, and follower counts. Furthermore, the prominence of family imagery in digital identity construction reflects not only cultural persistence but also shifting social expectations. In Turkish cultural tradition, family reputation has long been considered a shared moral responsibility; in the digital age, this reputation is increasingly measured through metrics of visibility and engagement. As a result, family representations operate within a fragile balance that both preserves cultural values and subjects them to transformation through digital performance. The family thus functions as a central narrative axis where collective memory, personal storytelling, and modern identity politics intersect. In conclusion, the family image in digital culture constitutes a dynamic narrative field in which cultural memory is continuously rewritten through new media forms. Folk narrative aesthetics-through storytelling, symbols, and ritual structures-persist in digital environments, albeit in transformed configurations. Values such as solidarity, affection, belonging, and sacrifice remain present in digital family narratives, while simultaneously adapting to the aesthetic and performative logic of contemporary media culture. By conceptualizing social media as a contemporary site of folk narrative production, this study highlights the complex and multilayered relationship between tradition and digital transformation, positioning the family as a key narrative structure that bridges cultural heritage and emerging digital identities in modern Turkey.

Keywords: *Digital culture, family representations, cultural memory, folk narrative aesthetics, digital identity.*

[1]PhD in Turkish Language and Literature & MA in Political Science.
dilaynakis.16@gmail.com . ORCID: 0000-0003-4187-1569.

Turkiy Xalqlarda Ona Va Bola Bilan Aloqador Udumlar

Tursunova Nasiba[1]
Navoiy Davlat Universiteti

Annotatsiya

Mazkur maqolada O‘rta Osiyo xalqlarida, xususan o‘zbek xalqida o‘tkaziladigan oilaviy-maishiy marosimlarining o‘rni va ahamiyati, odati, irim-sirimlarining ma’no mazmuni, mohiyati yuzasidan ilmiy qarashlar kuzatilgan. Etnograf va folklorshunoslar tomonidan o‘rganilgan beshik to‘yi bilan aloqador udumlar, irim-sirimlar, rasm-rusumlar, aytimlar, qo‘shiqlar, olqish va magik tasavvurlar haqidagi ilmiy mulohazalar o‘rin olgan. Shuningdek, o‘zbek folklorida chaqaloq dunyoga kelishi bilan bog‘liq beshik marosimlari, urf-odat va irimlarning qo‘llanishiga doir masalalar ilmiy asoslar bilan tahlilga olingan. O‘zbek xalqida bolani beshikka bog‘lash bilan bog‘liq marosimlar tarkibida amal qilinadigan irimlar tarixiy asosiga ko‘ra ajdodlarimizning qadimgi suv, olov, ajdodlar kultlari va animistik tasavvurlari, shuningdek, bola dunyoga kelgach “chilla” davri va unga xos “katta” va “kichkina” chillaga oid odatlarning o‘rni va irimlarning ahamiyati xususida tahliliy munosabatlar qayd etilgan.

Kalit so‘zlar: *Folklor, marosim, chilla, bola, beshik, irim, to‘y, odat, udumlar.*

[1] Filologiya Fanlari Bo‘yicha Falsafa Doktori, Dosenti

Değerler Eğitimi Bağlamında Aile İçi Etkileşimin Güçlendirilmesi: Kuramsal Bir İnceleme

Aysun Doğutaş[1]
Pamukkale Üniversitesi

Özet

Aile, bireylerin değer kazanımında ve toplumsal aidiyet duygusunun gelişiminde temel kurumdur. Özellikle çocukluk ve ergenlik dönemlerinde aile içi etkileşim biçimleri, değerler eğitiminin niteliğini doğrudan etkilemektedir. Bu çalışmanın amacı, değerler eğitimi ile aile içi etkileşim arasındaki ilişkiyi kuramsal çerçevede tartışmak ve ailelerin değer aktarım süreçlerinde üstlendikleri rolü literatür temelli olarak incelemektir. Araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılarak değerler eğitimi, aile dinamikleri ve toplumsal kültür arasındaki etkileşimi ele alan ulusal ve uluslararası kaynaklar incelenmiştir. Bulgular, aile içinde kurulan sağlıklı iletişimin, empati temelli etkileşimlerin ve demokratik tutumların, çocukların değerleri içselleştirmesinde kritik rol oynadığını göstermektedir. Ayrıca, günümüzde dijitalleşme, küreselleşme ve toplumsal dönüşümlerin aile içi değer aktarımını nasıl etkilediği tartışılmıştır. Çalışma sonucunda, değerler eğitiminin yalnızca okul ortamına bırakılmaması; ailelerin bilinçlendirilmesi, ebeveynlerin değer aktarımı konusunda desteklenmesi ve eğitim politikalarında aile-odaklı stratejilere yer verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, aile içi etkileşimi güçlendiren yaklaşımların hem bireysel gelişim hem de toplumsal bütünlük açısından kritik bir işlev üstlendiği ileri sürülmektedir.

Anahtar kelimeler: *Değerler eğitimi, aile içi etkileşim, doküman analizi, aile politikaları, toplumsal bütünlük.*

[1]Doç. Dr. Eğitim Bilimleri Bölümü. adogutas@pau.edu.tr. ORCID: 0000-0002-2928-5156.

Xotin-Qizlarga Qarshi Diskriminatsiyani Oldini Olishda Davlat Siyosatining Roli

Gulxayo Xolmatova Azimjonovna[1]

Andijon Davlat Tibbiyot Instituti

Annotatsiya

Mazkur tadqiqotning maqsadi xotin-qizlarga nisbatan diskriminatsiyani oldini olishda davlat siyosatining institutsional va huquqiy mexanizmlarini tahlil qilish hamda O'zbekiston va Turkiya tajribasi asosida amaliy natijalarni baholashdan iborat. Tadqiqot tavsifiy-analitik dizayn asosida olib borildi, unda milliy qonunchilik hujjatlari, xalqaro konvensiyalar (xususan, CEDAW), rasmiy statistik ma'lumotlar va ilmiy manbalar tahlil qilindi. Shuningdek, gender tengligini ta'minlash bo'yicha davlat dasturlari, oliy ta'lim tizimidagi islohotlar, ayollarni iqtisodiy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari hamda zo'ravonlikka qarshi kurashish institutsional vositalari o'rganildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, so'nggi yillarda O'zbekistonda gender tenglikni ta'minlash borasida sezilarli ijobiy o'zgarishlar kuzatilmoqda: ayollarning parlament va rahbarlik lavozimlaridagi ulushi ortgan, himoya orderi instituti joriy etilgan, "Ayollar daftari" orqali ijtimoiy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari kengaytirilgan. Turkiya tajribasida esa KADES mobil ilovasi, ayollar bandligini oshirish dasturlari va gender siyosatini tizimli yurituvchi davlat tuzilmalari muhim natijalar bergani aniqlandi. Tadqiqot shuni tasdiqlaydiki, gender tenglikka erishish faqat qonunchilik bilan emas, balki kompleks yondashuv — ta'lim, iqtisodiy mustaqillik, stereotiplarni bartaraf etish va jamoatchilik ishtiroki orqali ta'minlanadi. Mazkur maqola ilmiy adabiyotga davlat siyosatining gender tenglikni ta'minlashdagi o'zaro bog'liq mexanizmlarini tizimli tahlil qilish orqali hissa qo'shadi hamda oliy ta'lim muassasalari va davlat organlari uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqadi.

Kalit so'zlar: *Gender tengligi, davlat siyosati, diskriminatsiya, xotin-qizlar huquqlari, CEDAW.*

[1] Xotin-qizlar masalalari bo'yicha rektor maslahatchisi, PhD, dotsent

Özbek Ailesinde Davranış Kültürünün Milli Gelenek Ve Törenlerle Uyumunun Metodolojik Sorunları

Egamberdiyeva Nafisa Mustafayevna[1]
Navoiy Devlet Üniversitesi

Özet

Makalede, günümüzde Özbek halkının kutsal mekanı olarak kabul edilen ailenin kendine özgü felsefi yönleri ve aile içi davranış kültürü ile ilgili görüşler felsefi araştırma konusu olarak ele alınmıştır. Makalede, ailede çocuk yetiştirme sürecinde ahlaki değerlerin geliştirilmesinde ebeveyn, mahalle ve toplum denetimiyle uyumlu süreçler ifade edilmekte ve ailenin her bireyinin milli değerlere uygun olarak yetiştirilmesi konuları açığa çıkarılmaktadır. Aile, ebeveynlerin liderliğini ve çocukların onlara itaat etmelerini yansıtan çeşitli kültürlerde yansıtılan doğrudan kendi eski kurallarına sahiptir. Bu benzersiz sistematik yaklaşım, ailede yetişen gençlerin kaderini belirlemede farklı milletlerin kendine özgü sosyal motivasyonlarını şekillendirdi. Bu ortamın dünya çapında çeşitli şekillerde oluşması, milletlerin gelecekteki kaderinin gençlerin yaşamıyla kademeli olarak yenilenmesi için zemin hazırladı. Bu manzara, Özbek halkının yüzyıllar boyunca Türk halklarının soyundan ayrılmasına ve kendi bağımsız gelişim dinamiklerini oluşturmasına yol açtı. Bu felsefi istikrar, gençlerde çalışkanlık, insanlık, vatanseverlik gibi ahlaki ilkeleri şekillendirdi. Özbek toplumunun iletişim kültürü, atalardan geçmiş ulusal gelenek ve törenlerde yansıtılmıştır. Bütün bunlar, insanlığa özgü özellikler temelinde uyum sağlamış ve toplumun aurasının muamele kültürüne uymasını sağlamıştır.

Anahtar kelimeler: *Aile, gençlik, toplum, Özbek ailesi, çocuk, ahlaki değerler.*

[1] Doçent

Yerelde Kadın Emeğini Görünür Kılmak: Enstitü İstanbul İSMEK Kursları ve İstihdam Köprüleri

Emine Günay Yıldız[1]
İBB Enstitü İstanbul İSMEK

Özet

Yerel yönetimlerin hayat boyu öğrenme politikaları, kadınların beceri kazanımı ve istihdama erişiminde kritik bir kaldıraç işlevi görmektedir. Bu bildiri, "Yerelde Kadın Emeğini Görünür Kılmak: İSMEK Kursları ve İstihdam Köprüleri" başlığı altında, belediyeler ve bağlı birimlerce yürütülen İSMEK kurslarının kadınların emek süreçlerini nasıl görünür hale getirdiğini ve istihdamla ilişkilenme biçimlerini tartışmayı amaçlamaktadır. Çalışma, mesleki ve kişisel gelişim eğitimlerinin kadınların işgücü piyasasına girişini yalnızca teknik beceri üzerinden değil; öz güven, sosyal sermaye, ağlara erişim ve kamusal alanda temsil gibi çok boyutlu mekanizmalar üzerinden etkilediği varsayımına dayanmaktadır. Bildiri kapsamında İSMEK'in kurs çeşitliliği, erişilebilirlik (mahalle ölçeği, zaman-esneklik, ücretsiz/uygun maliyet), danışmanlık ve yönlendirme işlevleri ile aile destek merkezleriyle kurulan tamamlayıcı sosyal destek hatları ele alınacaktır. "İstihdam köprüleri" kavramı; sertifikalandırma, iş ve staj yönlendirmeleri, belediye iştirakleri ve yerel işletmelerle kurulan iş birlikleri, kooperatifleşme girişimleri, e-ticaret ve satış kanalları ile fuar/sergi gibi görünürlük alanlarını kapsayan bir çerçeve olarak kullanılacaktır. Ayrıca kursların kadınlar açısından kayıt dışılıktan kayıtlı çalışmaya geçiş, ev içi emek ile ücretli emek arasındaki geçişkenlik ve bakım yüküyle uyumlu çalışma arayışları bağlamında ne tür fırsatlar ve sınırlar ürettiği tartışılacaktır. Sonuç olarak bildiri, yerel düzeyde eğitim–istihdam ekosisteminin güçlendirilmesi için izleme-değerlendirme, işveren ağları ve bütüncül sosyal destek mekanizmalarına yönelik öneriler sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar kelimeler: *İSMEK, aile, kadın emeği, yerel yönetim.*

[1]Uzman Öğretmen, İİB ENSTİTÜ İSTANBUL İSMEK, emnegunay@gmail.com

Kadın STK'larında Güçlenme Yaklaşımları: Çanakkale Örneklemi Üzerine Bir İnceleme

Sibel Arslan[1]
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Aslı Bek[2]
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Özet

Çocuklar, engelliler ve yaşlılarla birlikte dezavantajlı grup arasında sıralanan kadınların güçlendirilmesi konusu gerek devlet politikalarında gerekse genel ve yerel seçim vaatleri arasında sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Kadının güçlendirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, ekonomik bağımsızlık kazanımı ve karar alma süreçlerine etkin katılım olarak tanımlanabilir. Kadının güçlenmesi ekonomik olabileceği gibi sosyal, siyasi ve hukuki olarak çeşitlenebildiği gibi eğitim ve mağduriyetin giderilmesi olarak da yorumlanabilmektedir. Bu çalışmanın temel amacı, Çanakkale örneklemi üzerinden kadınların güçlendirilmesi sürecinde STK'ların ve siyasi partilerle diğer kurumların rolünü ve katkılarını katılımcıların deneyimleri ile incelemektir. Kadınların güçlendirilmesi sürecinde yerel dinamiklerin ve Çanakkale'nin sosyo-kültürel yapısının etkisi de ayrıca değerlendirilecektir. Bu bağlamda, kadınların karşılaştıkları engellerin yalnızca bireysel değil, aynı zamanda yapısal ve kurumsal boyutları da tartışmaya açılacaktır. Araştırma, STK'ların kadınlara yönelik yürüttüğü projeler, eğitim ve danışmanlık faaliyetleri ile toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinde oluşturdukları etkiyi ortaya koymayı hedeflemektedir. Çalışmanın önemi, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın güçlendirme alanında kurumların katkılarının sistematik bir biçimde analiz edilmesi açısından değerlidir. Çalışmada elde edilen bulgular, kadınların toplumsal yaşamda daha görünür ve etkin bir rol üstlenmelerine yönelik öneriler geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Nitel araştırma yöntemi ile tasarlanan bu çalışmada fenomenoloji araştırma deseni tercih edilmiştir. Kadının güçlendirilmesine bakış ve ilgili STK veya siyasi partinin kadının güçlendirilmesine yönelik faaliyetlerini ilişkin hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile elde edilen verilerin Nitel Veri Analiz Programı MAXQDA ile tematik kodlama yöntemi ile analiz edilmesi sağlanarak katılımcıların kadınların güçlendirilmesi konusundaki deneyimlerini ve algılarını derinlemesine analiz edilmesi ve yorumlanması amaçlanmaktadır. Araştırmanın bulguları, Çanakkale özelinde elde edilse de Türkiye'nin diğer bölgelerinde yürütülecek benzer çalışmalar için karşılaştırmalı bir çerçeve oluşturabilecektir. Sonuçların, yerel yönetimler, siyasi partiler ve sivil toplum kuruluşları için yol gösterici olması beklenmektedir.

Anahtar kelimeler: *Kadının güçlendirilmesi, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, STK.*

[1] Öğrenci, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Disiplinlerarası Kadın ve Aile Çalışmaları Tezli Yüksek lisans, sibelcelikarslan1@gmail.com, ORCID: 0009-0004-9126-8420
[2] Dr. Öğr. Üyesi, Ezine Gıda İhtisas OSB MYO, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, asliguzel@comu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0013-6568

Post-2002 Family Policiess in Turkey and Their Effects on the Business Sector: Strategic Investments and Socıal Policy Transformatıon

Dr. Enes Aslan[1]
MÜSİAD

Abstract

Family policies in Turkey after 2002 have evolved beyond the traditional social protection function to become a multi-dimensional policy field directly interacting with economic strategies and the business world. This study aims to evaluate the economic, social, and institutional impacts of family policies developed during this period, particularly in the context of the business sector and strategic investments. Within this framework, the family is not only considered a social support mechanism but also a strategic structure where human capital is produced; economic participation is supported, and societal resilience and cohesion are strengthened. The research adopts a qualitative and analytical design and examines family policies implemented in Turkey after 2002 through document analysis and policy review. Using literature review, official reports, and public data, the study evaluates state-led family-centered social policies, institutional arrangements, employment policies, and strategic investment practices; the interaction of these policy tools with the business sector is analyzed from causal and comparative perspectives. The findings show that the restructuring of social assistance systems, the dissemination of family-centered social service models, support for women's and youth employment, institutionalization of child and youth policies, as well as flexible work arrangements and corporate social responsibility practices have created significant transformations in the business environment. In addition, digitalization processes and crises such as the pandemic have accelerated the integration of family policies with economic sustainability, education, and social protection, reinforcing the shift from a social policy approach to a strategic investment perspective. The study demonstrates that family-strengthening policies are not merely social support mechanisms, but strategic tools that enable individuals, families, and institutions to advance more resiliently, efficiently, and sustainably. When implemented within a multi-stakeholder governance model, family policies can directly contribute to economic growth, societal transformation, and sustainable development. In this regard, the study provides a systematic analysis of the interaction between family policies and the business sector in Turkey, offering a comprehensive and applicable evaluation for policymakers, academics, and business actors.

Keywords: *Post-2002 family policies, business sector, strategic investments, women and youth employment, multi-stakeholder governance.*

[1]Dr. Enes ASLAN, Economic, Political and Social Research Manager/MÜSİAD.
enes.aslan@musiad.org.tr. ORCID: 0009-0004-3043-7948

The Importance of Spiritual and Cultural Factors in the Activities of Women Leaders

Nargiza Shoaliyeva[1]

International Academy of Islamic Studies of Uzbekistan

Abstract

This article examines the influence of spiritual and cultural factors on women's leadership. It highlights the importance of ensuring gender equality, strengthening women's roles in society, and expanding their participation in governance. The study references reforms implemented in Uzbekistan to support women and presents statistical data demonstrating the growth of their socio-political activity. The paper also explores the role of family, education, national values, social attitudes, and stereotypes in shaping female leaders. Qualities such as emotional intelligence, tolerance, and strong communication skills are identified as key components of effective leadership. The article concludes with recommendations for fostering women's leadership by enhancing the moral and educational environment, improving leadership development programs, and addressing cultural barriers.

Keywords: *Women leaders, society, spirituality, values, culture, law, activity.*

[1]PhD, Associate Professor, Department of Uzbek and foreign languages, 11, A.Kadiri, Tashkent, 100011, Uzbekistan. nshoaliyeva74@mail.ru. ORCID: 0000-0002-7314-0093

Fıtrat ve Toplumsal Cinsiyet Rejimleri Arasında: Modern Müslüman Ailede Tamamlayıcılık Modeli

Dr. Büşra Bilgin[1]
Millî Eğitim Bakanlığı

Özet

Bu çalışma, modernleşme, sekülerleşme ve dijitalleşme süreçlerinin Müslüman aile yapısı üzerindeki dönüştürücü etkilerini eleştirel bir sosyolojik perspektifle incelemeyi hedeflemektedir. Kadın ve erkeğin varlık planındaki karşılığını ele alırken dinî bir kabul olarak yaratılışı ifade eden "fıtrat" kavramı ile sosyal bilimler içerisinde cinsiyetlendirilmiş her şeyin çalışıldığı "toplumsal cinsiyet rejimleri" kavramları ekseninde bir süreç değerlendirmesi yapmak elzem görünmektedir. Aile kurumu, yalnızca biyolojik bir birliktelik değil; aynı zamanda tarihsel, kültürel ve ahlaki müzakerelerin kesişiminde inşa edilen dinamik bir yapı olarak ele alınmaktadır. Çalışma, biyolojik cinsiyet ile kültürel olarak inşa edilen toplumsal cinsiyet arasındaki gerilimi feminist düşünce/dalgalar ve queer teori tartışmaları üzerinden konumlandırırken, bu teorik çerçevenin İslami düşünce geleneği ve toplum pratiği açısından nasıl problematize edildiğini tartışmaktadır. İslam düşüncesinde fıtrat kavramı, insanın yalnızca biyolojik yönelimlerini değil; duygulanım biçimlerini, ahlaki sorumluluklarını ve ilişkilenme biçimleri ile bu yöndeki kapasitesini de kapsayan ontolojik bir zemin olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda çalışma, cinsiyet rollerinin değişmez bir öze indirgenemeyeceğini; ancak tamamen kültürel inşaya da feda edilemeyeceğini savunmaktadır. Biyolojik eğilimlerin kültürel bağlam içinde sürekli yeniden yorumlandığı bu ara alanda, modern Müslüman ailenin güncel sorunlarını tek bir öncüle bağlamak yeterli bir çözümden ziyade çatışma alanlarını arttıran bir faktör haline gelmektedir. Toplumsal yapı hızla değişirken, duygusal ve psikolojik ihtiyaçların, cinsiyet rollerinin tezahür etme biçimlerinin aynı hızda değişip dönüşmemesi, aileyi yapısal bir gerilim alanına dönüştürmektedir. Modern Müslüman kadının çoklu rolleri (annelik, kariyer, kamusal görünürlük, rol-model dindarlık) altında yaşadığı duygusal emek yorgunluğunu ve modern Müslüman erkeğin geleneksel otorite kalıplarının çözülmesiyle karşı karşıya kaldığı "erkeklik krizini" birlikte analiz etmek anlamlıdır. Bu karşılıklı "kırılgan alanlar"ın aile içi rol paylaşımı, otorite müzakereleri ve duygusal iletişim pratiklerinde yeni çatışma biçimleri ürettiği hatırda tutulmalıdır. Çalışma, mevcut gerilimlerin biyolojik farklılıklardan değil, toplumsal değişimin eşitsiz hızda gerçekleşmesinden ve değer anlayışındaki dönüşümden kaynaklandığını ileri sürmektedir. Sonuç olarak çalışma, modern Müslüman ailenin krizine karşın bir öneri bağlamında "tamamlayıcılık modeli"ni geliştirmektedir. Bu model; müzakere temelli iletişim, duygusal emeğin görünür kılınması, adil rol paylaşımı ve ortak anlam dünyalarının inşası üzerine temellenmektedir. Böylece kadın ve erkek arasındaki farklılıkların çatışma üretmek yerine, karşılıklı duygusal/ilişkisel derinleşme ve ortak iyinin inşasına katkı sunan bir iş birliği zeminine dönüştürülebileceği savunulmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Aile, Müslüman birey, fıtrat, toplumsal cinsiyet, tamamlayıcılık.*

[1] Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, busrakucukkayis@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9609-4018

Yangi Taraqqiet Davrida Oila Tarbiyasi va Umuminsoniy Qadriyatlar Uyg‘unligi

Ibragimova Gulsanam Ne‘matovna[1]
Nizomiy Nomidagi O‘zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

Annotatsiya

Mazkur maqolada yangi taraqqiyot davrida mamlakatimizda oiladagi sog‘lom barqaror ijtimoiy-ma’naviy muhitni shakllantirish tinchlik, totuvlik va osoyishtalikni ta’minlashning ilmiy, nazariy va xuquqiy asoslari, ta’lim oluvchilarni oilaviy hayotga tayyorlash, oila to‘g‘risidagi qonun hujjatlarining vazifalari oilani mustahkamlashdagi ahamiyati xususida fikrlar bayon etilgan. Jahonda oila instituti inqirozining salbiy ko‘rinishlari, nikohlarning barqaror emasligi, oilaviy ajrimlar sonining ortishi, nikohsiz bolalar tug‘ilishining ko‘payishi, farzand tarbiyasiga e’tiborsizlik hamda keksalarga nisbatan bepisand munosabatda bo‘lish avj olmoqda. Shu kabi noxush holatlarning oldini olish borasida zaruriy chora tadbirlarni ko‘rish muhimdir. Oila institutini mustahkamlash va yanada rivojlantirish, “Oila – jamiyat va davlat himoyasida”, “Oila-muqaddas”, “Sog‘lom oila – sog‘lom jamiyat”, “Farovon oila – jamiyat ravnaqining asosi” konseptual g‘oyalarini nikohlanuvchilarning ongiga singdirish va tatbiq etish davlatlatimiz siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri bo‘lib kelmoqda. Oila tarbiyasi – umumiy ijtimoiy tarbiya jarayonining tarkibiy qismi bo‘lib u insonning keyinchalik umri davomida oldigan hayotdagi saboqlari uchun asos vazifasini o‘taydi. Oila tarbiyasida oilaning barcha a’zolari ishtirok etadigan, bir umr davom etadigan jarayon hisoblanadi. Oilada farzand tarbiyasida insoniyatning eng ilg‘or, hayotda o‘zini oqlagan umuminsoniy qadriyatlarni va an’analarini yoshlar ongiga singdirish muhim ijtimoiy pedagogik ahamiyat kasb etadi. Bir so‘z bilan aytganda qadriyatlar ijtimoiy va madaniy merosdir. Avloddan-avlodga, otalardan bolalarga o‘tib kelayotgan urf-odatlar, axloq mezonlari, oilaviy marosimlarning tarbiyaviy ta’siri yoshlar qalbiga ta’lim-tarbiya orqali singdiriladigan jarayon xisoblanadi. Xususan, o‘tkazilgan tahlil shuni ko‘rsatadiki, xorijiy tajribada uzluksiz tashkil etilgan oilaviy hayotga tayyor bo‘lish va oilaviy hayot davrida ham zaruriy bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lish zarur. Yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashni tizimliligi va uzviyligini ta’minlash kelajakda oilaviy ajrimlarning oldi olinishida muhimdir.

Kalit so‘zlar: *Taraqqiyot davri, oila, sog‘lom muhit, oilaviy munosabatlar, oila muqaddas, ma’naviy ahloqiy qadriyatlar.*

[1]Professor, Nizomiy nomidagi Özbekiston Milliy Pedagogika Universiteti,
gulsanamibragimova08@gmail.com, ORCID: 0009-0008-9388-9684

Barkamol Avlodni Tarbiyalashda Oilaning O'rni

Baxriddinova Nasiba Murodovna[1]
Buxoro Davlat Texnika Universiteti

Annotatsiya

Mazkur maqolada barkamol avlodni tarbiyalash jarayonida oilaning jamiyatdagi o'rni va ahamiyati ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Oilaning muqaddas ijtimoiy institut sifatidagi vazifalari, milliy va ma'naviy qadriyatlarni avloddan-avlodga yetkazishdagi roli yoritib berilgan. Ota-ona va farzand o'rtasidagi munosabatlar, oilaviy tarbiyaning asosiy tamoyillari, hurmat va mehr-oqibat muhitining shaxs kamolotiga ta'siri asoslab berilgan. Shuningdek, oilada sog'lom ma'naviy muhitni shakllantirishda ayol va erkakning o'zaro mas'uliyati, qizlarni oilaviy hayotga tayyorlash masalalari ham muhim ijtimoiy omil sifatida ko'rib chiqilgan. Maqolada davlat tomonidan oilani mustahkamlash va xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash borasida amalga oshirilayotgan islohotlar mazmuni ham yoritilgan.

Kalit so'zlar: *Oila, sog'lom va barkamol avlod, mehr-oqibat, odamiylik.*

[1] Buxoro davlat texnika universiteti, "Sanoat ekologiyasi va gidrologiya "kafedrasi dotsenti,t.f.n., universitet xotin-qizlar maslahat Kengashi raisi, nbaxriddinova@inboxru

Oila Tarbiyasida Qadriyatlar va Shaxs Ma’naviy Kamoloti

Atajanova Nilufar Fayzullayevna[1]
Urganch Davlat Universiteti

Annotatsiya

Mazkur tadqiqot oila tarbiyasida qadriyatlar shaxs ma’naviy kamoloti, axloqiy yetukligi va ijtimoiy xulq-atvorini shakllantirishdagi o‘rnini ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil qilishga bag‘ishlangan. Tadqiqotning asosiy maqsadi — o‘zbek xalqiga xos bo‘lgan milliy an’analar, urf-odatlar va qadriyatlarning oilaviy tarbiya jarayonidagi ahamiyatini aniqlash hamda ularning shaxs rivojiga ta’sir mexanizmlarini ochib berishdan iborat. Tadqiqot dizayni doirasida tahliliy-solishtirma usul, empirik kuzatuv, so‘rovnoma va kontent-tahlil metodlaridan foydalanildi. Tadqiqotda pedagogik va sotsiologik adabiyotlar tahlil qilindi va turli ijtimoiy qatlamlarga mansub oilalardagi tarbiya usullari o‘rganildi. Natijalar shuni ko‘rsatdiki, oilada qadriyatlarga asoslangan tarbiya shaxsda kattalarga hurmat, mas’uliyat, mehnatsevarlik, vatanparvarlik, sabr-toqat va axloqiy barqarorlik kabi muhim fazilatlarning shakllanishiga xizmat qiladi. Oilaviy marosimlar, urf-odatlarga amal qilish, ota-onaning shaxsiy namunasi va tarbiyaviy dialog farzandlar ma’naviy rivojida muhim omil sifatida namoyon bo‘ladi. Tadqiqot shuningdek, globallashuv va axborot texnologiyalarining jadal rivoji natijasida milliy an’analarning biroz susayishi va tarbiyaga salbiy ta’sirini ham aniqladi. Shu bois, milliy qadriyatlar zamonaviy tarbiya tizimi bilan uyg‘unlashtirish zarurligi ilmiy jihatdan asoslab berildi. Tadqiqotning amaliy ahamiyati shundaki, uning natijalari ta’lim muassasalari va oilaviy tarbiya tizimida pedagogik tavsiyalar ishlab chiqishda foydalanilishi mumkin. Ilmiy jihatdan esa, tadqiqot oila tarbiyasi va milliy qadriyatlar bo‘yicha mavjud adabiyotlarni yangi empirik xulosalar bilan boyitadi hamda kelgusidagi tadqiqotlar uchun nazariy asos yaratadi.

Kalit so‘zlar: *Milliy an’analar, oila tarbiyasi, ma’naviy kamolot, qadriyatlar, shaxs tarbiyasi.*

[1]Urganch davlat universiteti Xotin-qizlar kengashi raisi,
filolog.atajanova@gmail.com, ORCID: 0009-0001-8790-7144

Bağlanma Mirası: Çeyiz Sandığının İlişkisel Arkeolojisi

Berrin Göncü[1]
Çeyiz Vakfı (İHH)

Özet

Bu çalışma, çeyiz sandığını yalnızca kültürel bir obje olarak değil, kuşaklararası bağlanma örüntülerinin taşındığı psiko-sosyal bir alan olarak ele almayı amaçlamaktadır. Bağlanma kuramı çerçevesinde geliştirilen "bağlanma mirası" kavramı, bireylerin ebeveynlerinden devraldığı içsel çalışma modellerinin; aile içi duygusal iklim, tekrar eden ilişki kalıplar, sessizlikler, aktarılan roller ve kültürel semboller aracılığıyla nasıl kuşaktan kuşağa aktarıldığını açıklamayı hedeflemektedir. Bu aktarım süreçleri çoğu zaman fark edilmeden gündelik ilişki pratikleri içinde yeniden üretilmektedir. Çalışmada çeyiz sandığı, yalnızca görünen nesneleri değil, aynı zamanda görünmeyen duygusal yükleri, beklentileri, kayıpları ve bağlanma temelli ilişki şemalarını barındıran bir metafor olarak ele alınmıştır. Çalışma ilişkisel arkeoloji yaklaşımıyla ele alınmış; bu yaklaşım, bireyin mevcut ilişki deneyimlerini anlamlandırırken geçmiş kuşaklardan devralınan bağlanma katmanlarını çözümlemeyi amaçlamaktadır. Klinik gözlemler, terapötik süreçlerde ortaya çıkan tematik örüntüler ve çeyiz geleneğine kültürel olarak yüklenen anlamlar birlikte değerlendirilmiştir. Bulgular, evlilik ve yakın ilişkilerde ortaya çıkan çatışma alanlarının yalnızca bireysel kişilik özellikleriyle değil, aynı zamanda kuşaklararası aktarılan bağlanma mirasıyla da yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Özellikle yakınlık–mesafe dengesi, duygusal düzenleme biçimleri ve tetiklenme alanlarının, geçmiş kuşaklardan taşınan ilişki modelleriyle örtüştüğü görülmüştür. Bu bildiri, çeyiz sandığını ilişkisel bir arkeoloji alanı olarak konumlandırarak, aile ve evlilik çalışmalarına kültürel bağlamla uyumlu özgün bir kavramsal çerçeve sunmaktadır. Aynı zamanda bireylerin kendi bağlanma miraslarını fark etmeleri, ilişkilerinde taşıdıkları duygusal yükleri ayırt edebilmeleri ve bu yükleri dönüştürme kapasitelerini güçlendirmeleri için terapötik bir farkındalık zemini oluşturmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Bağlanma mirası, çeyiz sandığı, kuşaklararası aktarım, ilişkisel arkeoloji, evlilik ilişkileri.*

[1] Bağımsız Araştırmacı, Ph.D. (Psikoloji), Klinik Psikolog,
berringoncu@hotmail.com, ORCID: 0009-0002-1729-5979

Women and Public Administration: Experience, Impressions, and Scientific Approaches

Muhabbat Khakimova[1]

Tashkent State University of Economics

Abstract

This article examines the effectiveness of state policies and practical measures designed to enhance women's participation in public administration and social life in Uzbekistan. The primary aim of the research is to evaluate the impact of recent gender-oriented reforms on women's representation in decision-making processes, including political institutions, senior leadership positions, and strategic governance bodies. The study employs a qualitative and quantitative research design based on the systematic analysis of official statistical data, national development strategies, state programs, and legislative acts adopted in recent years. Data were collected through document analysis of government reports, parliamentary records, policy papers, and publicly available statistical databases. Comparative analysis was used to assess changes in women's representation over time and to identify trends associated with reform implementation. The results indicate a significant increase in women's participation across various levels of governance. Women's representation in the national parliament has reached approximately 16–17 percent, while their share in leadership positions within public institutions has risen to 33 percent. The proportion of women included in the National Personnel Reserve has doubled, reflecting institutional efforts to expand the pool of qualified female leaders. Furthermore, women have demonstrated greater involvement in local self-governance bodies, entrepreneurship, and non-governmental organizations, signaling broader socio-economic engagement. Despite these positive developments, the findings reveal that women remain underrepresented in top executive and strategic decision-making roles. The study concludes that additional systemic, institutional, and cultural measures are necessary to ensure sustainable progress toward gender equality. Overall, the article contributes empirically grounded insights to academic discussions on gender policy and women's rights in Uzbekistan.

Keywords: *Gender equality, women's political participation, public administration reform, leadership representation, women's empowerment.*

[1] Chairperson of the Advisory Council on Women's Issues Tashkent State University of Economics

Devlet Yönetiminde Kadınların Katılımını Artırmaya Yönelik Politikalar

Yusupova Khabiba Iriskulovna[1]
Taşkent Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Özet

Bu makalede kadınların devlet yönetimindeki katılımı meselesinin teorik temelleri, küresel ve yerel eğilimler, mevcut sorunlar ve bu sorunlarla mücadele stratejileri analiz edilmektedir. Özbekistan Cumhuriyeti örneği üzerinden yürütülen cinsiyet politikası, kabul edilen yasal düzenlemeler, bunların pratik sonuçları ve uluslararası iyi uygulamalar ele alınmaktadır. Özbekistan'da da kadınların siyasi faaliyetlerdeki etkinliğini artırmak, onların yönetim kademelerindeki temsilini güçlendirmek yönünde kapsamlı politikalar yürütülmektedir Sonuç olarak, kadınların devlet yönetiminde katılımının artırılması sadece toplumsal cinsiyet eşitliğinin garantisi değil, aynı zamanda demokratik bir toplum inşasının temelidir. Özbekistan'da kadınların siyasi aktivitesini artırmaya yönelik önemli adımlar atılmaktadır. Ancak onların daha da aktif hale gelmesi için mevzuat, eğitim, toplumsal stereotipler ve fırsatlar açısından daha geniş çaplı reformlara ihtiyaç vardır. Yukarıda sunulan önerilerin hayata geçirilmesi halinde, kadınların devlet yönetimi sistemine aktif katılımı sayesinde toplumda istikrar ve kalkınmaya ulaşmak mümkündür.

Anahtar kelimeler: *Devlet yönetimi, kadınlar, siyasi katılım, cinsiyet politikası, kota sistemi.*

[1]Profesör Vekili, PhD

Yeni Özbekistan'da Kadınlara Yönelik Devlet Politikası ve Sonuçları

Xolmirzayeva Lola Baxromovna[1]

Semerkand Tarım Yenilikleri ve Araştırmaları Enstitüsü

Özet

Bu makalede Yeni Özbekistan döneminde kadınlara yönelik devlet politikasının temel yönleri, hukuki esasları ve pratik sonuçları analiz edilmektedir. Özellikle kadınların siyasi katılımının artırılması, eğitim, sağlık ve girişimcilik alanlarında desteklenmesi amacıyla gerçekleştirilen reformlar incelenmektedir. Ayrıca cinsiyet eşitliğinin sağlanması, kadın haklarının korunması ve kadınların sosyal hayattaki katılımının artırılmasına yönelik tedbirlerin etkinliği ele alınmaktadır. Kadınları desteklemeye yönelik tutarlı devlet politikası, ülkede sürdürülebilir kalkınma, sosyal istikrar ve sivil toplumun oluşmasının önemli garantilerinden biri olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle "İnsana Değer" ilkesi temelinde her kadına hedefe yönelik dikkat gösterilmesi, onların kişisel potansiyellerini ortaya çıkarmak için gerekli koşulların oluşturulması, cinsiyet eşitliği politikasının sosyal içeriğini derinleştirmektedir. Gelecekte bu alanda devam eden reformlar, kadınların toplumdaki konum ve etkisini artırmak, karar alma mekanizmalarında etkin katılımcı haline getirmek ve böylece Özbekistan'da cinsiyet kapsayıcı, adil ve kalkınmaya yönelik sosyal ortamın şekillenmesinde önemli bir temel oluşturacağı kuşkusuzdur.

Anahtar kelimeler: *Yeni Özbekistan, kadın politikası, cinsiyet eşitliği, hukuki reformlar, sosyal katılım, devlet programları.*

[1] Tarım Bilimleri Doktoru, Doçent

Özbekistan'da Kadınların Siyasi Faaliyeti: Gelecek ve Gerçekler

Nurullayeva Shoira Kushnazarovna[1]
Urgenc Devlet Üniversitesi

Özet

Bu çalışma, Özbekistan'da kadınların siyasi hayata katılımını tarihsel ve güncel boyutlarıyla ele alarak mevcut durumun analizini ve geleceğe yönelik eğilimleri incelemeyi amaçlamaktadır. Bağımsızlığın kazanılmasından sonra ülkede demokratikleşme süreçleri hız kazanmış, kadınların siyasal temsili ve karar alma mekanizmalarındaki rolü devlet politikalarının öncelikli alanlarından biri hâline gelmiştir. Özellikle son yıllarda anayasal ve yasal reformlar çerçevesinde toplumsal cinsiyet eşitliğini güçlendirmeye yönelik önemli adımlar atılmıştır. Araştırmada, kadınların parlamentodaki temsili, yerel yönetimlerdeki etkinliği, siyasi partiler ve sivil toplum kuruluşlarındaki rolleri nicel ve nitel veriler ışığında değerlendirilmektedir. Mevcut istatistikler, Özbekistan'da kadın milletvekillerinin oranının giderek arttığını ve bu durumun uluslararası standartlara yaklaşmakta olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, kadınların üst düzey siyasi pozisyonlarda yeterince temsil edilememesi, geleneksel toplumsal roller, siyasi deneyim eksikliği ve sosyo-kültürel engeller gibi sorunlar hâlen varlığını sürdürmektedir. Çalışma aynı zamanda, eğitim düzeyinin yükselmesi, genç kadınların siyasi bilincinin artması ve devlet tarafından desteklenen kadın liderlik programlarının, gelecekte kadınların siyasi faaliyetlerini daha da güçlendireceğini savunmaktadır. Sonuç olarak, Özbekistan'da kadınların siyasi katılımı istikrarlı bir gelişim göstermekte olup, sürdürülebilir reformlar ve toplumsal farkındalık sayesinde kadınların siyasal hayattaki rolünün daha da artacağı öngörülmektedir.

Anahtar kelimeler: *Kadın liderliği, kadınların siyasi katılımı, Özbekistan Siyasi reformlar, toplumsal cinsiyet eşitliği, temsili demokrasi.*

[1] Doçent, Tarih bölümü. Cumhuriyet Kadınlar Danışma Kurulu Başkanı

Özbekistan'da Toplumsal Dönüşüm Sürecinde Aile Rolleri, İstihdam ve Nüfus Artışı Arasındaki Etkileşimin Ampirik Analizi

Bayram Kayantaş[1]
Batman Üniversitesi

Muhammet Kerem Güneş[2]
Batman Üniversitesi

Mücahit Çayın[3]
Batman Üniversitesi

Özet

Bu çalışma, Özbekistan ekonomisinde nüfus artışı ile kadın istihdamı, ekonomik büyüme ve işsizlik arasındaki ilişkileri 1991-2024 dönemine ait yıllık veriler kullanarak incelemektedir. Çalışmanın temel amacı, geçiş ekonomilerinde demografik dinamiklerin işgücü piyasası ve makroekonomik göstergelerle olan etkileşimini uzun ve kısa dönem boyutlarıyla ampirik olarak ortaya koymaktır. Analizde nüfus artış oranı bağımlı değişken olarak ele alınırken, kadın istihdam oranı, ekonomik büyüme oranı ve işsizlik oranı açıklayıcı değişkenler olarak modele dâhil edilmiştir. Veriler Dünya Bankası veri tabanından temin edilmiş, serilerin durağanlık özellikleri Augmented Dickey-Fuller (ADF) ve Phillips-Perron (PP) birim kök testleri aracılığıyla analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, değişkenlerin farklı bütünleşme derecelerine sahip olduğunu ve hiçbir serinin I (2) düzeyinde bütünleşik olmadığını göstermektedir. Bu nedenle, değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişkinin analizinde Genişletilmiş Otoregresif Dağıtılmış Gecikmeler (A-ARDL) sınır testi yöntemi tercih edilmiştir. Sınır testi sonuçları, modelde yer alan değişkenler arasında istatistiksel olarak güçlü bir uzun dönemli eşbütünleşme ilişkisinin varlığını ortaya koymaktadır. Uzun dönem katsayı tahminleri, kadın istihdamı ve işsizlik oranlarının nüfus artışı üzerinde anlamlı ve negatif etkiler yarattığını, ekonomik büyümenin ise nüfus artışı üzerindeki etkisinin sınırlı kaldığını göstermektedir. Kısa dönem analizleri, ekonomik büyümenin nüfus artışını artırıcı yönde etkili olduğunu ve nüfus artışının kendi gecikmeli değerleri aracılığıyla dalgalı bir uyum süreci sergilediğini ortaya koymaktadır. Hata düzeltme teriminin negatif ve anlamlı olması, kısa dönemde ortaya çıkan sapmaların uzun dönem dengeye istikrarlı biçimde geri döndüğünü teyit etmektedir. Ayrıca Toda-Yamamoto nedensellik testi sonuçları, ekonomik büyüme, işsizlik ve kadın istihdamından nüfus artışına doğru anlamlı nedensellik ilişkilerinin varlığını göstermektedir. Elde edilen bulgular, nüfusun ekonomik sistem içerisinde yalnızca dışsal bir unsur değil, işgücü piyasası yapısını etkileyen içsel bir değişken olduğunu ortaya koymakta ve istihdam odaklı politikaların demografik denge açısından önemine dikkat çekmektedir.

Anahtar kelimeler: *Nüfus artışı, kadın istihdamı, işsizlik, A-ARDL.*

[1] Doktora Öğrencisi, İktisat ABD, b.kayantas@gmail.com, ORCID: 0009-0002-7783-5420
[2] Öğr. Gör. İktisat ABD, muhammetkerem.gunes@batman.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0048-4522
[3] Doç. Dr. İktisat Bölümü, mucahit.cayin@batman.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6470-5531

The Role of the Family in Women's Empowerment: A Gender-Sensitive Policy Perspective

Bahodirova Odina[1]

Uzbekistan State World Languages University

Abstract

Women's empowerment has become a central concern in gender-sensitive policy debates. However, the role of the family as a key social institution in shaping women's development remains insufficiently explored. Current literature tends to position the family as the root of limitation that is based on traditional gender norms and ignores the fact that it can also be a place of support, agency, and empowerment. The paper discusses the issue of family in empowering women in terms of the gender sensitive approach to policy making, as it highlights the way the family structure facilitates as well as limits the social, economic, and psychological growth of women. The study is based on the women empowerment theory, capability approach and gender socialization theory, hence, conceptualizing the family as a two-sided institution, which both reproduces gender inequalities and supplies important resources to women in their development. The discussion dwells on the main areas like education, economic inclusion, right to make decisions, and caring and non-caring roles to show the contribution of the supportive family spaces to the agency and autonomy of women. Simultaneously, the paper critically speaks of structural and cultural impediments within family environments which restrain the empowerment of women. The article argues that effective gender-sensitive family policies must move beyond legal frameworks and address everyday family practices and norms. By recognizing the family as a central site of empowerment, the study offers policy-relevant insights for designing inclusive family-oriented interventions that promote sustainable gender equality and women's development.

Keywords: *Women's empowerment, gender equality, family-oriented interventions, family.*

[1]Undergraduate Student, Uzbekistan State World Languages University.
bahodirovaodina72@gmail.com. ORCID: 0009-0005-3700-9548

Dindar Kadınların Perspektifinden Evlilik ve Boşanma

Fatma Ankaralı[1]
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi (ASBÜ)

Doç. Dr. Ayşe Güç[2]
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi (ASBÜ)

Özet

Bu araştırmanın amacı 40 yaşın üstü, boşanmış, eğitimli, dindar ve çalışan kadınların evlilik ve boşanma deneyimlerinde dindarlığın etkisini incelemektir. Uzun yıllar evli kaldıktan sonra boşanan bu kadınların şimdiki bakış açılarıyla evliliği sürdürme ve boşanmayı geciktirme nedenleri irdelenmiş, bu süreçte dindarlığın etkisi anlaşılmaya çalışılmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desende yürütülmüş, veri toplama sürecinde yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. 24 katılımcıyla gerçekleştirilen araştırmada katılımcıların 16'sı 40 yaşın üstünde, boşanmış, dindar, eğitimli ve çalışan kadındır. Uzman görüşüne başvurduğumuz 8 görüşmecimiz ise, mesleği itibari veya gönüllü olarak aile sorunlarıyla ilgilenen kişilerdir. Araştırma sonucu, 80'li yıllarda kamusal alanda zorluklar yaşayan bu kadınların evlilik ve boşanma süreçlerinde dindarlığın etkisinin olduğu yönündedir. Görüşmelerde katılımcılar, dindar kimlikleri nedeniyle evlendikleri eşlerinin dindarlıklarının ibadetle sınırlı kaldığını, ailevi yaşantı ve ahlaki olarak dindarlıkla bağdaşmayan tutumlar sergilediklerini ifade etmişler, ekonomik güçleri olsa da dindarlık anlayışları ve toplumsal baskı nedeniyle, yaşadıkları ciddi problemlere rağmen evliliklerini sürdürmek için ellerinden gelen gayreti göstermişlerdir. Büyük çoğunluğu çocuklarının desteğiyle boşanma kararını almışlar ve hiçbiri boşandığına pişman olmamıştır. Geleneksellikle dindarlık arasında rol karmaşası yaşayan katılımcıların eski eşlerinin ise, evlilik hayatında olduğu gibi boşandıktan sonra da sorumluluklarını yerine getirmemiş, eş ve çocuklarıyla ilişkilerini sağlıklı olarak devam ettirmediği anlaşılmıştır. Boşandıklarına pişman olmayan katılımcıların en büyük pişmanlığı evliliklerinde fazladan aldıkları sorumluluklar ve boşanma kararını geç almalarıdır. Boşanmayı haram gibi algılamış, evliliği başarı, sabır ve tevekkül gibi dini kavramları ise tepki vermeden her şeyi kabullenmek gibi anlayarak, algı yanılması yaşamışlardır. Literatürde evlenme ve boşanma tecrübelerinde dindarlığın etkisi ile ilgili yeterli çalışmanın olmaması nedeniyle, mevcut araştırmanın alana önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: *Kadın ve aile, evlilik, boşanma.*

[1] Aile Danışmanı, Kadın ve Aile Çalışmaları. fatmaankarali41@gmail.com. ORCID:0000-0001-5093-730X
[2] Doç. Dr., Sosyal Antroploji. ayse.guc@asbu.edu.tr. ORCID: 0000-0001-5115-6484

Ailenin Mutluluk Üzerindeki Etkisi: TÜİK Yaşam Memnuniyeti Araştırmaları Üzerinden Bir Analiz (2004-2024)

Fatma İlknur Akgül[1]
İstanbul Medipol Üniversitesi

Özet

Bu çalışmada, Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2004–2024 yılları arasında gerçekleştirdiği Yaşam Memnuniyeti Araştırması'nın verileri üzerinden evliliğin mutluluk üzerindeki etkisi analiz edilecektir. TÜİK her yıl yaşam memnuniyeti araştırması gerçekleştirmektedir. 2004 yılından bu yana gerçekleştirdiği araştırmalarda evliliğin aile mutluluğuna etkisini de sorgulama konusu etmektedir. Bu çalışma TÜİK' in 2004 ile 2024 yılları arasındaki yirmi yıl boyunca gerçekleştirdiği verileri analiz ederek evliliğin, dolayısıyla evlilik ilişkisine dayalı aile yaşantısının bireysel ve toplumsal mutluluk üzerindeki etkisini ortaya koymaya çalışacaktır. Evliliğin bireyin yaşam doyumunu artıran önemli bir sosyal kurum olduğu hem ulusal araştırmalar hem de karşılaştırmalı çeşitli araştırmalar tarafından doğrulanmaktadır. TÜİK araştırmalarının verileri, incelenen yirmi yıllık dönemde evli bireylerin evli olmayanlara kıyasla istikrarlı biçimde daha yüksek mutluluk düzeyi bildirdiğini ortaya koymaktadır. Cinsiyetler yönünden mutluluk ilişkisi incelendiğinde hem kadınlar hem erkekler arasında evlilerin daha yüksek mutluluk bildirdiği görülür. Araştırma verilerine göre evli kadınların mutluluk düzeyi genellikle evli erkeklerden daha yüksektir. Ayrıca veriler evli ve evli olmayan bireyler arasındaki mutluluk farkının zaman içinde evliler lehine belirgin biçimde artmış olduğunu göstermektedir. 2017'de %8,2 olan fark, 2021'de %14'e yükselmiştir. Bu artış, evliliğin ve ailenin öneminin güçlendiğine işaret etmektedir. TÜİK araştırma verileri mutluluğun kaynağının Türkiye toplumunda büyük ölçüde aile yaşamı üzerinden şekillendiğini ortaya koymaktadır. TÜİK'in verilerinde bireylerin mutluluklarını en çok aileye ve çocuklara atfetmesi dikkat çekicidir. Aile içinde kurulan ilişkiler, paylaşım ve karşılıklı sorumluluk, evlilik ile mutluluk arasındaki bağlantının en önemli belirleyicileridir. Sonuç olarak TÜİK araştırmalarının bulguları, Türkiye'de mutluluğu belirleyen en temel unsurun aile kurumu olduğunu ortaya koymaktadır. Evlilik ile mutluluk arasındaki ilişkinin sadece bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal yapı tarafından da desteklendiğini göstermektedir. Bulgular, aile kurumunun bireysel iyi oluşun merkezinde yer aldığını ve bireylerin mutluluk düzeylerini anlamada vazgeçilmez bir analitik kategori olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: *Aile, mutluluk, evlilik, TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırmaları.*

[1] Doç. Dr., Siyaset Bilimi, İstanbul Medipol Üniversitesi Part-Time Öğretim Üyesi,
fatakgul@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-2280-3897

The Role of Women in Maintaining Family Stability and Social Development

Shukurilloyeva Lazzatoy Shamshodovna[1]

Uzbekistan State World Languages University, English First Faculty

Abstract

The family cohesion is broadly acknowledged as one of the pillars of the long-term social development, with the impact on the well-being of an individual, along with the social cohesion, and the transfer of values to the next generation. Women are in a central position in ensuring that family cohesion exists and at the same time, increasing economic resilience and development of the society. The research looks at the interdependence amid the roles of women in the family, economic security, especially in the case of dual-income families, and social progress in general. Based on the theoretical concepts of sociology, psychology, and gender studies, the discussion shows how reinforcing and economically stable families provide women with the ability to balance their home life with professional development. Households that can meet the basic and more advanced needs such as education opportunities, emotional care, and personal growth opportunities will facilitate the wholesome developmental outcomes between children and enable women to be strong actors in the political arena. Besides, education policies in Uzbekistan, such as the increase of access to higher education by women, e.g., tuition-free graduate programs, show that the investment into women education strengthens families and drives transformation in society. The outcomes reflect that female exposed to family stability and support are more prepared to achieve career superiority and to be involved in societal development. This fact supports the argument that strong families form the foundation of successful communities. In this regard, the paper proposes evidence-based policy interventions that promote women education, economic empowerment and civic participation as these measures are considered necessary to strengthen families and improve the status of societies in the long run.

Keywords: *Family cohesion, women role and dual-income families, social development, Uzbekistan.*

[1]Undergraduate student, Uzbekistan State World Languages University.
shukurillayevalazzatoy@gmail.com ORCID:0009-0007-2761-7181

Savaş ve Göç Deneyiminin Aile Üzerinden Algılanışı: Göçmen Aile Temsilleri

Dr. Dilara Şensivas[1]
İstanbul Ticaret Üniversitesi

Özet

Günümüz savaşları sivil nüfusu doğrudan etkileyen, zorunlu göç ve yerinden edilme süreçlerinin merkezde olduğu bir niteliğe sahiptir. Savaşın öznesi haline gelen siviller ve özellikle göçmen aileler, korunması gerekli olan sosyal yapılar değil aynı zamanda savaşın insani boyutunun görünür kılan temel bir referans noktasıdır. Bu süreçte geliştirilen politikalar, insani yardım pratikleri ve medya anlatıları, göçmen ailelere yönelik pratiklerin ötesinde aileye yönelik toplumsal algının da şekillenmesine katkı sunmaktadır. Haber bültenleri, belgeseller ve insani yardım kampanyalarında çocuk ve kadınların sınır geçişleri, bekleyişleri dağılmış aile imgesi üzerinden sunulan sahnelerle savaşın etkilerini aile birimi üzerinde duygusal bir çerçeve aracıyla görünür kılınmaktadır. Bu anlatı ve imge temsilleri, göçmen aile olgusunu kırılganlık, korunma ve dayanışma eksenin konumlandırarak savaş ve göç deneyimi arasındaki toplumsal algının nasıl anlamlandırıldığını göstermektedir. Türkiye bağlamında, Suriye iç savaşında ülkeye yönelen göçmen aileler, bu temsil çerçevesinin somutlaştırıldığı bir vaka sunmaktadır. Medyada karşılaşılan bombardımandan kaçan çocuk ve kadınlar, sınır kapılarında bekleyen veya geçici barınma merkezide yaşamlarını sürdürmeye çalışan ailelere odaklanan anlatılar, aile, savaş ve yerinden edilme deneyiminin temsilinde merkezi bir role sahiptir. Suriyeli aileleri evrensel bir mağduriyet figürü olarak çerçevelendiren insani yardım kampanyaları ve medya anlatıları göç sürecinde aileyi korunma, duyarlılık ve dayanışma etrafından anlam kazanan bir toplumsam birim olarak anlam üretmek için konumlandırmaktadır. Suriyeli ailelerin yaşadığı parçalanma, belirsizlik ve ve yeniden kurma çabalarını kültürel hafızanın bir parçası haline getirerek, savaş ve göç deneyiminin aile üzerinden nasıl algılandığını şekillendirmektedir. Çalışma, Savaş ve göç bağlamında göçmen aile temsillerinin aileye ilişkin toplumsal algı ve hafızayı nasıl şekillendirdiğini incelemektedir.

Anahtar kelimeler: *Savaş, zorunlu göç, aile imgesi, toplumsal algı.*

[1] Arş. Gör. Dr., Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler.
dsensivas@ticaret.edu.tr. ORCID: 0000-0002-9473-1546

Türkiye'deki Özbek Gelinlerin Ev-Aile Merkezli Dijital Temsili: Özbek Instagram İçerik Üreticileri Üzerine Bir Analiz

Esra Nur Yurteri[1]
İstanbul Üniversitesi

Mukhlisa Abdussalomova[2]
İstanbul Üniversitesi

Özet

Son yıllarda Türkiye'de göçmen kadınlarla yapılan evliliklerin hem sayısal düzeyi hem de toplumsal görünürlüğü belirgin biçimde artmıştır. TÜİK'in 2014–2024 verileri, bu artışın son 10 yılda yaklaşık iki katına çıktığını göstermektedir. Bu evliliklerin içerisinde de Özbek gelinler ön sıralarda yer almaktadır. Söz konusu uluslararası evliliklerin yaygınlaşması, aile yapısında yeni örüntülerin ortaya çıkmasına yol açarken, Özbek gelinlerin evlilik yoluyla Türk toplumuna dahil olma süreçlerini de görünür kılmaktadır. Özbek gelinlerin aile kurumunun doğrudan bir bileşeni olarak toplumsal yaşama katılması, nüfus yapısı ve toplumsal uyum dinamikleri açısından dikkat çekici bir olgudur. Bu çalışma ise Türk erkekleriyle evli ve Türkiye'de yaşayan Özbek gelin içerik üreticilerinin sosyal medya platformlarında paylaştıkları evlilik, aile ve gündelik yaşama ilişkin temsilleri doküman incelemesi yöntemiyle analiz etmektedir. Yüksek takipçi sayılarına (100-700K) sahip bu içerik üreticilerinin evlilik, aile ve gündelik hayata dair paylaşımları, bireysel deneyimlerin dijital anlatılar aracılığıyla yeniden üretildiğini göstermektedir. Bulgular, içeriklerin kültürlerarası evlilik ve gelinlik deneyimi, ev ve aile merkezli gündelik pratikler, mutlu aile, annelik, çocuk terbiyesi, Özbek kadınlara yönelik rehberlik ve Türkiye'nin gündelik yaşam üzerinden tanıtımı gibi temalar etrafında yoğunlaştığını ortaya koymaktadır. Paylaşımlarda Özbek kültürel unsurları görünür biçimde korunurken, dil kullanımı, çocukların sosyalizasyon süreçleri ve gündelik pratiklerde Türk kültürünün baskınlaşması, gönüllülük temelinde ilerleyen bir uyum sürecine işaret etmektedir. Takipçilerin yorumlarına bakıldığında ise evlilik temelli göçe dair Türkiye'de yaşama, Türk biriyle evli olmaya dair daha fazla içeriğin istendiği, soruların olduğu ve arzuya dair söylemlerin öne çıktığını tespit edilmiştir. Bu yönüyle araştırma, Özbek gelin içerik üreticilerinin gündelik anlatılar üzerinden Türkiye'deki yaşam ve uyum deneyimlerini nasıl kurduklarını ortaya koyarak, evlilik temelli göç ve dijital temsil literatürüne katkı sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Uluslararası evlilikler, göçmen gelinler, Özbek gelinler, sosyal medya, dijital temsil.*

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Göç Çalışmaları Programı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.
esranuryurteri@gmail.com. ORCID: 0009-0008-7139-6619
[2] Yüksek Lisans Öğrencisi, Göç Çalışmaları Programı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.
mux0211@gmail.com. ORCID: 0009-0008-5940-2641

Dijital Ebeveynlik: Dijitalleşen Toplumda Aileyi Güçlendirme Stratejileri

Taylan Meral[1]
İstanbul Gelişim Üniversitesi

Özet

Bu çalışma, dijitalleşmenin aile yapısını dönüştüren etkilerini "dijital ebeveynlik" kavramı çerçevesinde inceleyerek aileyi güçlendirmeye yönelik bütüncül bir yaklaşım sunmayı amaçlamaktadır. Dijitalleşme, çocukluk deneyimlerini ve ebeveynlik rollerini yeniden biçimlendirmekte; özellikle risk algısı, mahremiyet ve aile içi iletişim üzerinde belirgin etkiler yaratmaktadır (Livingstone & Helsper, 2008; Boyd, 2014). Araştırma, nitel literatür taraması ve güncel saha bulgularına dayanarak dijital ebeveynliği üç boyutta ele almaktadır: (1) Dijital güvenlik: Çocukların siber zorbalık, dijital şiddet ve manipülatif içeriklerden korunmasına yönelik ebeveyn stratejileri (Kowalski et al., 2014); (2) Dijital medya okuryazarlığı: Ebeveynlerin teknoloji yeterliliği, platform işleyişine ilişkin farkındalığı ve dijital rol model olma sorumluluğu (Rosen et al., 2014); (3) Aile içi ilişkiler: Dijital cihazların aile ritmini, ebeveyn-çocuk iletişimini ve duygusal bağı etkileyen yönleri (Turkle, 2011). Bulgular, dijital ebeveynliğin yalnızca teknik bir beceri değil, aynı zamanda etik, pedagojik ve kültürel bir sorumluluk alanı olarak konumlandığını göstermektedir. Bu bağlamda çalışma, aileyi güçlendirme perspektifiyle dijital farkındalık eğitimlerinin, ebeveyn destek programlarının ve güvenli dijital ekosistemlerin geliştirilmesini önermekte; Türkiye ve bölge ülkelerinde aile politikalarına entegre edilebilir model önerileri sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Dijital ebeveynlik, aile politikaları, dijital güvenlik, medya okuryazarlığı, çocuk koruma.*

[1]tmaral@gelişim.edu.tr

Oila Ichidagi Rollar va Vazifalar

Abbasova Muxayo Sadilloyevna[1]
Ipak yoli Turizm va Madaniy Meros Xalqaro Universiteti

Annotatsiya

Mazkur tadqiqot oila ichidagi rollar va vazifalarning mazmuni, ularning shakllanish jarayoni hamda oilaviy munosabatlar barqarorligiga ko'rsatadigan ta'sirini chuqur tahlil qilishga bag'ishlangan. Tadqiqotning asosiy maqsadi oilada ota-ona va farzandlar zimmasiga yuklatilgan ijtimoiy, ma'naviy, tarbiyaviy hamda psixologik rollarni aniqlash, ushbu rollarning zamonaviy jamiyat sharoitida qanday o'zgarayotganini o'rganishdan iborat. Tadqiqot jarayonida ilmiy adabiyotlarni tizimli tahlil qilish, sotsiologik so'rovnoma hamda kuzatuv metodlaridan foydalanildi. So'rovnomalar turli yoshdagi va ijtimoiy guruhlarga mansub oilalar o'rtasida o'tkazilib, an'anaviy va zamonaviy oilalarda rollar va vazifalar taqsimoti qiyosiy jihatdan o'rganildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, an'anaviy oilalarda rollar ko'pincha jins va yosh omiliga asoslangan holda belgilanadi, zamonaviy oilalarda esa vazifalar o'zaro kelishuv, tenglik va hamkorlik tamoyillari asosida taqsimlanmoqda. Ota-onaning tarbiyaviy, moddiy va ma'naviy qo'llab-quvvatlovchi roli, farzandlarning esa mas'uliyatni his etishi va oilaviy jarayonlarda faol ishtirok etishi oilaning mustahkamligi va sog'lom muhit shakllanishida muhim omil sifatida namoyon bo'ldi. Shuningdek, oilada rollarning aniq va adolatli taqsimlanmasligi nizolar, tushunmovchiliklar va psixologik bosimlarning yuzaga kelishiga sabab bo'lishi mumkinligi aniqlandi. Tadqiqotning amaliy ahamiyati shundaki, olingan natijalar oilaviy munosabatlarni mustahkamlash, tarbiya jarayonini samarali tashkil etish hamda ijtimoiy pedagogika va psixologiya sohalarida ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda foydalanish imkonini beradi. Mazkur tadqiqot oila ichidagi rollar va vazifalar masalasiga zamonaviy yondashuvlarni boyitib, ilmiy adabiyotlarga muhim nazariy va amaliy hissa qo'shadi.

Kalit so'zlar: *Oila, ijtimoiy rollar, vazifalar taqsimoti, oilaviy munosabatlar, tarbiya.*

[1]Öğretim Üyesi, m.abbasova@univ-silkroad.uz, ORCID: 0009-0006-0926-7395

Aile Hukukunda Koruyucu ve Önleyici Devlet Politikaları: Türkiye ve Özbekistan Örneği

Medine Beytekin[1]

Bağımsız Araştırmacı

Özet

Aile, toplumların sosyal, kültürel ve hukuksal yapısının temel taşı olarak kabul edilmekte olup, devletlerin sosyal politika stratejilerinin merkezinde bulunmaktadır. Bu çalışma ile Türkiye ve Özbekistan üzerinden aile hukukunda koruyucu ve önleyici devlet politikalarının hukuki ve kurumlar nezdindeki boyutu karşılaştırmalı incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada her iki ülkede aile kurumunun korunmasına yönelik mevzuat yapısı, aile mahkemelerinin işleyişi, sosyal hizmet mekanizmaları ve kamu- sivil toplum iş birlikleri ele alınmıştır. Ayrıca devletin temel politikalarının yalnızca uyuşmazlık sonrası "tedavi edici" nitelikte olmadığı; aynı zamanda aile yapısını güçlendirmeye yönelik "koruyucu ve önleyici" bir perspektifle yeniden şekillendiği vurgulanmıştır. Türkiye'de 6284 sayılı Kanun ve bu kanuna ilişkin Yönetmelik, Aile Mahkemeleri ve Sosyal Hizmet Kurumları önemli bir koruma ağı oluştururken; Özbekistan'da Kadınların Baskı ve Şiddetten Korunması Hakkında Kanun, Aile ve Kadın Komitesi ve hatta filmlerle benzer bir işlev üstlenmektedir. Çalışmanın sonucunda, her iki ülkede aileye yönelik politikaların güçlü yönleri ile uygulamadaki sorunlar değerlendirilmiş ve daha etkin bir aile hukuku sistemi için öneriler geliştirilmiştir. Bu bağlamda çalışma, aile hukukunda koruyucu ve önleyici devlet politikalarının önemini ortaya koyarak, sürdürülebilir ve kapsayıcı aile yapılarının inşasına katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar kelimeler: *Hukuk, aile, kadın, hak.*

[1]Bağımsız araştırmacı, beytekinmedine7@gmail.com

Refah Rejimleri Bağlamında Türkiye'de Aile Odaklı Politikaların Kadınlar Üzerindeki Etkileri

Rasime Demir Başhan[1]

Afyonkarahisar Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü

Özet

Bu çalışma, refah rejimleri çerçevesinde aile merkezli sosyal politika yaklaşımlarının kadınların; cinsiyet rolleri, bakım emeği, istihdam olanakları ve bireysel hakları üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Refah rejimleri içerisinde aile, yalnızca özel alanın bir unsuru olarak değil, sosyal politikanın önemli taşıyıcılarından ve paydaşlarından biri olarak konumlandırılmaktadır. Aileye atfedilen bu merkezi konum, zaman içerisinde ailenin işlevleri, sınırları ve toplumsal rolüne ilişkin tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Özellikle modernleşme süreciyle birlikte ailenin yapısında yaşanan dönüşüm, bazı geleneksel işlevlerini yerine getirmekte zorlanmasına ve bu işlevlerin farklı kurumlara devredilmesine yol açmış; bu durum, ailenin refah rejimi içerisindeki konumunun yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmıştır. Çalışma, aileyi güçlendirme hedefiyle geliştirilen sosyal politika söylemlerinin, çoğu zaman kadınların aile içindeki rollerini doğal ve sorgulanmaz kabul ettiğini ve kadınları büyük ölçüde bakım emeğiyle özdeşleştiren bir çerçeve sunduğunu ileri sürmektedir. Bu politikalar, kadınların istihdam, sosyal güvence ve bireysel haklar bağlamındaki konumlarını doğrudan güçlendirmekten ziyade, aile içindeki sorumluluklarını ön plana çıkarmakta; böylece toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin belirli koşullar altında yeniden üretilmesine zemin hazırlamaktadır. Aile, bir yandan toplumsal dayanışmanın temel unsuru olarak idealize edilirken, diğer yandan toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin üretildiği bir alan olarak eleştirel yaklaşımların odağında yer almaktadır. Nitel araştırma perspektifiyle tasarlanan bu çalışmada, aile politikalarına ilişkin resmi politika belgeleri, ilgili mevzuat, strateji dokümanları ve akademik çalışmalar doküman analizi yöntemiyle incelenmektedir. Türkiye'de son yıllarda aile merkezli politika söylemlerinin güçlenmesi, 2025 yılının "Aile Yılı" ilan edilmesi ve 2026–2035 döneminin "Aile ve Nüfus 10 Yılı" olarak belirlenmesi, aile merkezli sosyal politikaların kadınlar üzerindeki etkilerinin eleştirel biçimde yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Sonuç olarak, çalışma aile merkezli sosyal politika yaklaşımlarının kadınları güçlendirdiği yönündeki varsayımı sorgulayarak, bakım emeğini merkeze alan yaklaşımlar yerine hak temelli ve toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeten daha kapsayıcı bir sosyal politika anlayışına duyulan ihtiyaca dikkat çekmektedir.

Anahtar kelimeler: *Refah rejimi, sosyal politika, aile politikaları, kadın, toplumsal cinsiyet.*

[1] Dr., Afyonkarahisar Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü,
rasime_demir@hotmail.com. ORCID: 0000-0003-1439-4285

Oila Ichıdagı Rollar va Vazıfalar

Zaynutdinova Shirin Irgashevna[1]
Toshkent Davlat Sharqshunoslik Universiteti

Annotatsiya

Ushbu mavzu oilaning ichki tuzilishida a'zolar o'rtasida rollar taqsimoti va vazifalar mazmunini ilmiy jihatdan yoritishga qaratilgan. Oila jamiyatning eng kichik, ammo eng muhim bo'g'ini hisoblanib, unda har bir a'zoning muayyan roli va mas'uliyati mavjud. Mazkur ma'ruzada ota-ona, farzandlar va keksa avlod vakillarining ijtimoiy, tarbiyaviy, iqtisodiy hamda ma'naviy vazifalari tahlil qilinishi mo'ljallangan. Unda oilaviy rollarning shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar – milliy qadriyatlar, an'analar, jamiyat taraqqiyoti, gender qarashlar va zamonaviy ijtimoiy o'zgarishlar o'rganiladi. Shuningdek, oiladagi o'zaro hurmat, hamkorlik, mas'uliyat taqsimoti va sog'lom psixologik muhitni ta'minlash masalalariga urg'u beriladi. Tadqiqot natijalari oilaviy munosabatlarni mustahkamlash, farzand tarbiyasi samaradorligini oshirish va jamiyatda barqaror ma'naviy muhitni shakllantirishda muhim nazariy va amaliy ahamiyatga ega. Mavzu oila pedagogikasi, psixologiyasi va sosiologiyasi sohalarida, shuningdek yoshlarga ta'lim-tarbiya beruvchi ta'lim muassasalarida dolzarb hisoblanadi.

Kalit so'zlar: *Oila, mas'uliyat, rol, vazifa, milliy qadriyat, sog'lom muhit.*

[1] Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti xotin-qizlar kengashi raisi,
zajnutdinovasirin@gmail.com, ORCID: 0009-0005-6505-4266

Ailevi Değerler ve Devlet Politikası: Türkiye ve Özbekistan Örneği

Shakhnoza Khujamberdieva[1]
Namangan State Pedagogical Institute

Özet

Bu çalışma, Türkiye ve Özbekistan örnekleri üzerinden ailevi değerler ile devlet politikaları arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Ailevi değerler, toplumun temel yapısını oluşturan, bireylerin sosyal ve kültürel kimliğini şekillendiren önemli unsurlardır. Çalışmada, her iki ülkede aile kurumunun toplumsal istikrarın sağlanmasındaki rolü, cinsiyet eşitliği, kuşaklar arası ilişkiler ve modernleşmenin aile yapısına etkileri ele alınmıştır. Özbekistan'da geleneksel aile yapısı ve ataerkil değerler hâlâ güçlü bir biçimde korunurken, Türkiye'de modernleşme süreciyle birlikte aile yapısında önemli değişimler meydana gelmiştir. Devlet politikaları her iki ülkede de aileyi koruma ve güçlendirme amacını taşımaktadır; ancak uygulamalarda kültürel farklılıklar belirleyici olmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'de cinsiyet eşitliği ve kadın haklarını destekleyen programlar ön plandayken, Özbekistan'da geleneksel aile değerlerinin korunması öncelikli bir politik hedef olarak görülmektedir. Çalışma, iki ülkenin aile politikaları arasındaki benzerlik ve farklılıkları karşılaştırmalı olarak değerlendirerek, ailevi değerlerin toplumsal bütünlük üzerindeki etkisini vurgulamaktadır.

Anahtar kelimeler: *Ailevi değerler, devlet politikası, Türkiye, Özbekistan, cinsiyet eşitliği, modernleşme, geleneksel aile, sosyal istikrar.*

[1] Namangan State Pedagogical Institute, Özbekistan

Dijital Ortamlarda Oluşturulan Aile Kimliğine Din Psikolojisi Açısından Bir Değerlendirme

Zeynep Karlık[1]
Bağımsız Araştırmacı

Özet

Dijitalleşmenin artan oranda yaşama dâhil olmasıyla aile kurumu üzerindeki tesiri de artmıştır. Dijital ortamlar aile kimliğinin inşasını, paylaşımını ve dönüşümünü de beraberinde getirmektedir. Bu çalışma Türkiye'de aile kimliğinin Instagram ve Youtube gibi mecralardan nasıl etkilendiğini, bireyin rollerinin nasıl oluştuğunu ve mahremiyetin aile kimliği üzerindeki önemini incelemektir. Amaç dijitalleşmenin dindar aile kimliği üzerindeki etkilerini din psikolojisi kuramları bağlamında ortaya koymak ve din psikolojisi literatürüne katkı sağlamaktır. Tanıtma (deskriptif) türünde derleme niteliğinde literatür tarama yöntemiyle gerçekleştirilen araştırmada dijital ortamlarda temsil edilen aile kimliği Hjalmar Sundén'ın rol kuramı temel alınarak din psikolojisi açısından değerlendirilmiştir. Dijitalleşmeyle birlikte ebeveynler ve çocukların yaşam şartlarına yönelik tatminsizlikleri ve tüketimleri artarken; yeni toplumsal normlar oluşmaktadır. Aile kimliğini değiştiren anlayışlardan biri tüketim zihniyetidir. İşlevselliğinden öte statüko nesnesi haline gelen eşya, aile kimliğini oluşturmada kullanılmaktadır. Buna karşılık kanaat psikolojisi unutulmuş ve sınırsız isteklerden aile kurumu zarar görmektedir. Evlilik akdi alışveriş merkezli bir çerçeveye oturtulmuştur. Bunun sonucunda ailedeki huzur, farklılıkların oluşturduğu zenginlik ve diğer güzel değerler kaybolmuştur. Sosyal medyada maruz kalınan içeriklerin aile içi iletişimin kalitesi ve geleneksel ahlaki değerleri olumsuz yönde etkilediği ve bu içeriklerin sürekli görünür hale gelmesiyle birlikte zamanla normalleştirildiği tespit edilmiştir. Dijital medya içeriklerinde olumsuz örnek teşkil edebilecek davranışların sıklıkla yer alması ve kişiler arası iletişimin kolaylaşması, aldatma davranışının artmasına ve ailelerin daha kırılgan hale gelmesine neden olduğu görülmektedir. Sonuç olarak dijital ortamların "faz kayması" olarak nitelendirilen durum nedeniyle ailelerin dindarlık kimliğini etkiledikleri, ailelerin tutum ve davranışlarında, yaşam şartları normlarında, tüketim normlarında, ahlaki değerlerde, dil kullanımında, giyim tarzında ve kutlamalarında değişim yaşadıkları söylenebilir. Aile kimliğinin korunması için mahremiyetin korunmasına ve değerlerin ifade edilmesine dikkat edilmesi gerektiği görülmektedir. Aile üyeleriyle güvenli bağların kurulmasının dijital ortamlardaki rollerin etkisini azaltacağı söylenebilir. Dijital ortamlarda performans ve bilgi odaklı inşa edilen ebeveyn temsillerinin fiziksel temas ve sevgi gösterisi gibi duygusal temsil içerikleriyle yeniden tanıtılması önem arz etmektedir. Bu bağlamda dijitalleşmenin getirdiği fırsatlar ve sınırlılıkların bireylerin rolleri üzerinde etkili olduğu ve aile kimliğini çok katmanlı ve dinamik bir şekilde inşa ettiği söylenebilir.

[1] Dr, Din Psikolojisi. Bağımsız Araştırmacı
zeynepsariyer@hotmail.com. ORCID: 0000-0002-2940-6579

Bağlantıda Olmak mı, Uzak Kalmak mı? Baba–Çocuk İlişkisinde FoMO ve JoMO Dinamikleri

Abdullah Aldemir[1]
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Alperen Kökcü[2]
Sorgun Rehberlik ve Araştırma Merkezi

Özet

Dijital dönüşümün hızlandığı günümüzde, babaların çevrim içi ve çevrim dışı yaşam arasında kurdukları denge, ebeveynlik işlevlerini, aile içi etkileşim örüntülerini ve ilişkisel sürekliliği doğrudan etkilemektedir. Bu derleme çalışmasının amacı, FoMO (Fear of Missing Out) ve JoMO (Joy of Missing Out) kavramlarını babalık bağlamında ele alarak dijital çağda ebeveynlik deneyimlerini bütüncül bir kuramsal çerçeve içinde incelemektir. Çalışma, 2018–2025 yılları arasında yayımlanan ulusal ve uluslararası araştırmaların sistematik olmayan kuramsal bir sentezine dayanmaktadır. Derleme sürecinde dijital iyi oluş (digital well-being) yaklaşımı, Öz Belirleme Kuramı (Self-Determination Theory) ve Walsh'ın Aile Dayanıklılığı Modeli temel alınmış; FoMO–JoMO ekseninin babaların öz düzenleme becerileri, dijital farkındalık düzeyleri, duygusal denge ve ebeveynlik tutarlılığı üzerindeki etkileri kuramsal olarak tartışılmıştır. İncelenen literatür, FoMO'nun babalarda dijital uyarıcılara aşırı duyarlılığı artırarak dikkat dağınıklığı, ebeveynlik stresinde yükselme, duygusal erişilebilirlikte azalma ve çocukla etkileşimde ilişkisel kopukluklara yol açtığını göstermektedir. Buna karşılık JoMO, seçici çevrim dışı kalma, amaçlı teknoloji kullanımı ve bilinçli dijital geri çekilme pratikleri aracılığıyla duygusal esnekliği, ebeveynlik tutarlılığını ve aile içi uyumu güçlendiren koruyucu bir psikososyal kaynak olarak öne çıkmaktadır. Türkiye bağlamında babalığın toplumsal roller ve kültürel beklentilerle şekillenen yapısı, FoMO ve JoMO'nun dijital iyi oluş ve aile dayanıklılığı süreçleri üzerindeki etkilerini daha hassas ve çok boyutlu hâle getirmektedir. Bu çalışma, FoMO–JoMO dengesini babalık perspektifinden yeniden yorumlayarak dijital çağda ebeveynlik pratiklerini anlamaya yönelik özgün bir kuramsal çerçeve sunmakta ve aile çalışmaları ile dijital iyi oluş literatürüne bütüncül bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: *JoMO, FoMO, babalık, dijital iyi oluş, aile dayanıklılığı.*

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik ABD, Merkez/Tokat, abdullah.aldemir35@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5887-1050
[2] Psikolojik Danışman, Sorgun Rehberlik ve Araştırma Merkezi, Sorgun/Yozgat, kokcualperen@gmail.com, ORCID: 0009-0003-1298-5652

Dijital Ebeveynlik: Dijitalleşen Toplumda Aileyi Güçlendirme Stratejileri

Tuna Kuzucan[1]
Sinop Üniversitesi

Özet

Bu çalışma, dijitalleşmenin aile yapısı, ebeveynlik pratikleri ve çocukluk deneyimleri üzerindeki dönüştürücü etkilerini "dijital ebeveynlik" kavramı çerçevesinde ele almakta ve dijital çağda aileyi güçlendirmeye yönelik bütüncül stratejiler geliştirmeyi amaçlamaktadır. Dijital teknolojilerin gündelik yaşama yoğun biçimde entegre olması, ebeveyn-çocuk ilişkilerini yeniden yapılandırmakta, risk algısı, mahremiyet, denetim ve aile içi iletişim biçimlerinde önemli değişimlere yol açmaktadır (Livingstone & Helsper, 2008; Boyd, 2014). Bu bağlamda çalışma, dijital ebeveynliği yalnızca çocukları dijital risklerden korumaya yönelik teknik bir pratik olarak değil aynı zamanda etik, pedagojik ve kültürel boyutları olan çok katmanlı bir sorumluluk alanı olarak konumlandırmaktadır. Araştırma, nitel araştırma tasarımı doğrultusunda yürütülmüş, 2010–2025 yılları arasında yayımlanan ulusal ve uluslararası yaklaşık 40 akademik çalışma, politika raporu ve saha temelli araştırmanın sistematik literatür taramasına dayanmaktadır. Literatür incelemesi, dijital riskler, medya kullanımı, çocuk koruma ve aile içi etkileşim konularına odaklanan çalışmalar üzerinden gerçekleştirilmiştir. Elde edilen metinler, MAXQDA nitel veri analiz programı kullanılarak indüktif tematik analiz yaklaşımıyla incelenmiş, kodlama, alt tema ve ana tema oluşturma aşamaları doğrultusunda analiz edilmiştir. Bu analiz süreci sonucunda dijital ebeveynlik üç temel boyutta ele alınmıştır: (1) dijital güvenlik, (2) dijital medya okuryazarlığı ve (3) aile içi ilişkiler. Bulgular, dijital ebeveynliğin siber zorbalık, dijital şiddet ve manipülatif içeriklere karşı alınan koruyucu önlemlerle sınırlı olmadığını ebeveynlerin dijital platformlara ilişkin bilgi düzeyi, eleştirel farkındalığı ve dijital ortamda rol model olma pratiklerinin belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır (Kowalski et al., 2014; Rosen et al., 2014). Ayrıca dijital cihazların aile içi zaman kullanımı, gündelik ritüeller ve duygusal bağ üzerinde hem destekleyici hem de zayıflatıcı etkiler ürettiği, iletişim temelli ve rehberlik odaklı ebeveynlik yaklaşımlarının çocukların dijital dünyayla daha güvenli ve bilinçli ilişkiler kurmasını desteklediği tespit edilmiştir (Turkle, 2011). Çalışmanın önemi, dijital ebeveynliği bireysel ebeveyn sorumluluğunun ötesine taşıyarak aile politikaları, eğitim programları ve sosyal destek mekanizmalarıyla ilişkilendirmesinde yatmaktadır. Araştırma, dijital farkındalık eğitimlerinin yaygınlaştırılması, ebeveyn destek programlarının güçlendirilmesi ve çocuk odaklı güvenli dijital ekosistemlerin geliştirilmesine yönelik politika önerileri sunmaktadır. Bu yönüyle çalışma, dijital ebeveynlik, aile sosyolojisi ve çocuk koruma literatürüne hem kuramsal hem de uygulamaya dönük özgün bir katkı sağlamaktadır.

Anahtar kelimeler: *Dijital ebeveynlik, aile politikaları, dijital güvenlik, medya okuryazarlığı, çocuk koruma.*

[1]Öğr. Gör. Dr., Gerze MYO / Görsel İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Programı,
tkuzucan@sinop.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8484-6104

Yoshlarni Oilaviy Hayotga Tayyorlash: Talabalik Davri Kontekstida Psixologik-Metodologik Tahlil

Yangibayeva Nodira Saparbayevna[1]
Urganch Davlat Pedagogika Instituti

Annotatsiya

Ushbu tadqiqotning maqsadi universitetda tahsil olish davrining yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashdagi rolini psixologik va metodologik yondashuvlar doirasida o'rganish, nikohga tayyorgarlik darajasi, mas'uliyatli nikoh ongining shakllanishi hamda ota-onalik kompetensiyalarini rivojlantirish jarayonini ilmiy asosda tahlil qilishdan iborat. Tadqiqot talabalar davri shaxsning identiteti, qadriyatlar tizimi va hayotiy strategiyalarini belgilashda muhim bosqich ekanligi haqidagi farazga asoslanadi.Tadqiqot dizayni psixologik-pedagogik yondashuvlarga tayangan holda olib borilgan tavsifiy va tahliliy tahlilni o'z ichiga oladi. Ushbu doirada yoshlarning oila institutiga nisbatan ijtimoiy tasavvurlari, nikoh va oilaviy hayotga bo'lgan munosabatlari hamda universitet muhitida duch kelinadigan ijtimoiy-psixologik omillar yaxlit yondashuv asosida baholandi. Metodologik vositalar sifatida dialogga asoslangan mashg'ulotlar, interaktiv seminarlar va psixologik treninglar qo'llanildi. Olingan natijalar universitet davri shaxsning oilaviy hayotga tayyorlanishida hal qiluvchi bosqich ekanini ko'rsatadi. Ushbu davrda yuzaga keladigan psixologik inqirozlar, akademik bosim, muvaffaqiyatga intilish tashvishi, oiladan uzoqlashish va hayot sharoitlaridagi o'zgarishlar mos psixologik hamda pedagogik qo'llab-quvvatlash mavjud bo'lganda shaxsning konstruktiv rivojlanishiga xizmat qilishi mumkin. Psixologik maslahat xizmatlarining ochiq va ishonchli bo'lishi talabalar tomonidan yordam so'rash xulq-atvorini ijobiy shakllantiradi.Tadqiqotning ahamiyati oliy ta'lim muassasalarida yoshlarni oilaviy hayotga ongli va mas'uliyatli tarzda tayyorlashga qaratilgan ilmiy asoslangan yondashuvlar zarurligini asoslab berishida namoyon bo'ladi. Mazkur ish oila psixologiyasi va ta'lim fanlari sohasidagi ilmiy adabiyotlarga universitet yoshlari markazida shakllantirilgan kompleks modelni taklif etishi bilan o'ziga xos ilmiy hissa qo'shadi.

Kalit so'zlar: *Oilaviy hayotga tayyorgarlik, nikohga tayyorgarlik, ijtimoiy tasavvurlar, psixologik yetuklik, talabalar davri.*

[1] Xotin-qizlar maslahat kengashi raisi, PhD.

Kiberqaramlik va Oilaviy Munosabatlar: Turkiya va O‘zbekiston Konteksti

Shamsiyeva Iroda[1]

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti

Annotatsiya

Mazkur maqolada Turkiya va O‘zbekistonda oilani mustahkamlashga qaratilgan davlat siyosati doirasida kiberqaramlik va oilaviy munosabatlar o‘rtasidagi bog‘liqlik tahlil qilinadi. So‘nggi yillarda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi kundalik hayot tarziga sezilarli ta‘sir ko‘rsatib, oila ichidagi muloqot shakllari va ijtimoiy o‘zaro munosabatlarni o‘zgartirib yubordi. Tadqiqotning asosiy maqsadi barqaror oilaviy qadriyatlarga ega jamiyatlarda raqamli qurilmalardan nazoratsiz foydalanish er-xotin munosabatlari, ota-ona va bolalar o‘rtasidagi hamda avlodlararo o‘zaro aloqalarga qanday ta‘sir ko‘rsatishini aniqlashdan iborat.Ilmiy adabiyotlar, oila hamda raqamli transformatsiyaga oid hujjatlar tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, raqamli texnologiyalar masofadan turib oilaviy aloqalarni saqlab qolish imkoniyatlarini kengaytirsa-da, ularga tobelik yuzma-yuz muloqotning zaiflashishi, emosional uzoqlashuv va oila ichidagi ziddiyatlarga olib kelishi mumkin. Maqolada onlayn muhitga qaramlik faqat individual xulq-atvor muammosi sifatida emas, balki oila barqarorligiga ta‘sir ko‘rsatuvchi ijtimoiy hodisa sifatida ko‘rib chiqish zarurligi asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: *Kiberqaramlik, oilaviy munosabatlar, Turkiya, O‘zbekiston, oilaga yo‘naltirilgan davlat siyosati.*

[1]Dotsent, Ijtimoiy- gumanitar fanlar kafedrasi,
irodashamsy@gmail.com. ORCID: 0000-0002-8978-3421

Erken Evlilik ve Onun Olumsuz Sonuçları: Sosyal-Psikolojik Bir Analiz

Tuxliyeva Sharofat Bektoshevna[1]
Semerkand Devlet Üniversitesi

Özet

Bu makalede erken yaşta evlilik, akrabalar arası evlilikler, aile içi anlaşmazlıklar, kız çocuklarının evliliğe hazırlanmasındaki problemler, modern giyim kültürü ve üniversiteli kız öğrencilerle çalışma konularındaki güncel meseleler ele alınmaktadır. Ayrıca konu kapsamında sosyal ve hukuki tavsiyeler, öneriler ve sonuçlara yer verilmiştir. Makale; gençlik politikaları, toplumsal cinsiyet eşitliği ve aile kültürünün güçlendirilmesi gibi alanlarda çalışan uzmanlar için faydalı olabilir.

Anahtar kelimeler: *Erken evlilik, akraba evliliği, üniversiteli kızlar, sosyal risk, psikolojik şiddet, hukuki okuryazarlık.*

[1] Rektör Danışmanı (Kadınlar Konseyi), Doçent

The Family: The Fundamental Pillar of Intangible Cultural Heritage

Saodat Nazarova[1]

Institute for Cultural Research and Intangible Cultural Heritage

Abstract

This article provides a scholarly analysis of the role and significance of the family in preserving and transmitting intangible cultural heritage from generation to generation. Intangible cultural heritage is regarded as a complex of values that reflect the historical memory, spiritual world, and social relations of a people, within which the family institution occupies a central position as its primary and fundamental link. The article examines family rituals that play an important role in the life of the Uzbek people, as well as traditions associated with the mahalla in safeguarding intangible cultural heritage, customs related to tea drinking, bread-related practices, iftar and its socio-cultural traditions, and other customs and traditions. These practices are analyzed in terms of their common and distinctive features and are presented as integral components of intangible cultural heritage. In the context of globalization, urbanization, and the rapid development of information technologies, where certain traditions are undergoing modernization or decline, the article substantiates the increasingly important role of the family in ensuring cultural continuity. Furthermore, the study offers a comparative analysis of hospitality traditions across different regions of Uzbekistan, particularly focusing on common and region-specific practices related to offering prayers (Fatiha). In addition, family-based customs, traditions, rituals, and their socio-cultural significance are examined. The article also emphasizes that the preservation of intangible cultural heritage is directly linked to the transmission of values from the older generation to the younger through education and upbringing within the family, and scientifically substantiates the role of state policies in supporting this process.

Keywords: *Family, intangible cultural heritage, customs, rituals.*

[1]Saodat Nazarova, Research Institute of Cultural Studies and Intangible Cultural Heritage, saodat_nazarova@yahoo.com

Public Policy in Kazakhstan for the Protection of Motherhood and Childhood: Pathways to Sustainable Social Development

Saltanat Ashirbay[1]

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Kazakistan

Abstract

This research provides a comprehensive analysis of the current state, policies, and legal-regulatory framework of the social protection system for motherhood and childhood in the Republic of Kazakhstan within the context of sustainable development. It explores the impact of the Sustainable Development Goals (SDGs) on national policy, assesses the implementation of international legal instruments and interstate commitments, and identifies both the key achievements and the remaining challenges in safeguarding the rights of women and children. The methodological foundation of the study is based on theoretical and legal sources, strategic documents, and statistical data obtained from national and international organizations. Its empirical basis encompasses Kazakhstan's legal acts on maternal and child protection, gender equality policies, social programs, and measures carried out under the UN framework. The scientific novelty of the research lies in its systematic evaluation of Kazakhstan's progress in building a socially oriented state and its contribution to sustainable development. By comparing national policies with international standards, the study provides evidence-based insights and practical recommendations for strengthening gender policy and enhancing the protection of women and children's rights. The findings demonstrate the effectiveness of existing state mechanisms in improving maternal and child welfare, expanding social benefits, and developing healthcare and educational services. Furthermore, the research emphasizes the importance of increasing women participation in the labor market and entrepreneurship, reinforcing legislative measures, and adapting international best practices to achieve gender equality and further advance national maternal and child protection policies in alignment with the SDGs.

Keywords: *Sustainability, motherhood, childhood, protection, UN, Republic of Kazakhstan.*

[1] L.N. Gumilyov Eurasian National University, Kazakistan.

Belge Doğrulamak mı, Hizmet Kalitesini Ölçmek mi? Engelli Bakım Merkezlerinde Denetimin Sınırları

Aydın Bayarslan[1]
Ordu Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü

Özet

Bakım hizmetleri, engelli ve yaşlı nüfusun artışıyla birlikte güncel sosyal politika tartışmalarının merkezinde yer almaktadır. Ancak bakım hizmetlerinin niteliğini yalnızca mevzuata uyum üzerinden değil, hizmetin birey üzerindeki etkisi üzerinden değerlendirebilen bütüncül bir kalite çerçevesi, uluslararası düzeyde dahi sınırlı biçimde tartışılmaktadır. Türkiye'de engelli bireylere yönelik bakım hizmetleri, kamu sorumluluğu altında yürütülmekte ve özel bakım merkezleri modeliyle yaygın bir hizmet ağı oluşturulmuş durumdadır. Bu yapı, önemli bir kurumsal deneyim birikimi ortaya koymakla birlikte, denetim pratiklerinin hizmet kalitesini ne ölçüde görünür kıldığı sorusunu da beraberinde getirmektedir. Mevcut denetim uygulamaları, büyük ölçüde kayıtların, belgelerin ve prosedürlerin doğrulanmasına odaklanmakta; bakım hizmetinin engelli bireyin günlük yaşamına, özerkliğine ve yaşam kalitesine nasıl yansıdığı sınırlı biçimde değerlendirilebilmektedir. Bu çalışma, denetimi dışlayan değil; denetimin kapsamını genişleten bir bakış açısıyla, bakım hizmetlerinde kalite kavramının yeniden düşünülmesi gerektiğini savunmaktadır. Kayıt ve belgelere dayalı denetimin gerekliliği kabul edilmekle birlikte, bu kayıtların temsil ettiği hizmet iddialarının birey düzeyinde karşılık bulup bulmadığının süreç, gözlem ve deneyim temelli yaklaşımlarla desteklenmesi gerektiği ileri sürülmektedir. Çalışma, Türkiye'nin tarihsel ve kurumsal birikiminin, hak temelli ve ölçülebilir bir kalite anlayışıyla güçlendirilmesi halinde, bakım hizmetlerinin güvenilirliğini artıracak ve uluslararası düzeyde görünür hale getiren bir zemin oluşturabileceğini tartışmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Engelli Bakım Hizmetleri, denetim, standardizasyon, akreditasyon, hak temelli yaklaşım.*

[1]Dr, Ordu Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü,
abayarslan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2356-2669

Kadın Öğretmenlerin Aile İlişkilerinde Yaşadıkları Zorluklar : 2015-2025 Arası Literatür İncelemesi

Melih Dikmen[1]
Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Ayşe Can Gökalp[2]
Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, kadın öğretmenlerin iş- aile çatışması, iş-aile yaşam dengesi, tükenmişlik, psikososyal riskler ve pandemiye özgü deneyimlerini ele alan güncel çalışmaları inceleyerek alan yazınlarına bütüncül bir bakış açısı sunmaktır. Çalışmada özellikle kadın öğretmenlerin karşılaştıkları rol çatışmaları, ev içi emek yükü, toplumsal cinsiyet temelli beklentiler, annelik-kariyer ikilemi gibi faktörlerin mesleki ve aile yaşantısı üzerindeki etkileri ortaya konulmuştur. Bu çalışma, kadın öğretmenlerin iş- aile çatışması, iş-aile yaşam dengesi, tükenmişlik deneyimlerini inceleyen literatürü sistematik bir biçimde derlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada sistematik literatür taraması yaklaşımı kullanılmıştır. Sistematik literatür taraması, belirli bir araştırma sorusuna ilişkin mevcut bilimsel bilgilerin kapsamlı ve şeffaf biçimde toplanmasını, derlenmesini ve değerlendirilmesini sağlayan araştırma yöntemidir (Yılmaz, 2021). YÖK Tez Merkezi, Dergipark Google Scholar, Research Gate, Scopus, Eric veri tabanları kullanılmıştır. 'Kadın öğretmen', 'iş-aile çatışması', 'rol çatışması', 'iş-yaşam dengesi' gibi anahtar kelimler kullanılmuştır. 2015-2025 yılları arasında yayımlanan kadın öğretmenlerin yaşamlarını hedef alan çalışmalar seçilmiştir. Seçilen çalışmalar içerik analizi yöntemiyle dört ana tema altında incelenmiştir: Zaman ve rol çatışması, toplumsal cinsiyet rolleri ve destek eksikliği, psikolojik ve duygusal yükler, kariyer engelleri ve cam tavan. Temalar doğrultusunda çalışmalar karşılaştırılmış ve ortak bulgular sentezlenmiştir. Yapılan sistematik literatür taramasında incelenen 13 çalışma, kadın öğretmenlerin zaman ve rol çatışması, toplumsal cinsiyet rolleri ve destek eksikliği, psikolojik ve duygusal yükler, kariyer engelleri ve cam tavan temaları altında analiz edilmiştir.

Anahtar kelimeler: *Çalışma hayatı, kadın, öğretmenlik.*

[1] Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, mdikmen@firat.edu.tr. ORCID: 0000-0001-7015-6236
[2] Yüksek Lisans Öğrencisi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, aysecan.23.23@hotmail.com. ORCID: 0009-0005-6179-3838

Risk Toplumu ve Modernite Perspektifinden Dijital Zekânın Ailedeki Rolü

Büşra Çelik Sarıcan[1]
Üsküdar Üniversitesi

Özet

Yapay zekâ tabanlı teknolojiler, modern toplumlarda yalnızca üretim ve iletişim biçimlerini değil, aile gibi toplumsal kurumların temel dinamiklerini de dönüştürmektedir. Bu çalışmanın amacı, yapay zekâ tabanlı gelişmelerin aile yapısı üzerindeki etkilerini sosyolojik bir perspektiften incelemektir. Kuramsal çerçeve olarak Anthony Giddens'in modernite ve toplumsal dönüşüm anlayışı ile Ulrich Beck'in risk toplumu yaklaşımı temel alınmıştır. Araştırmada sistematik literatür taraması yöntemi kullanılmış ve 2015–2024 yılları arasında yayımlanmış akademik çalışmalar değerlendirilmiştir. Bulgular, yapay zekânın aile içi karar alma süreçlerini, iletişim biçimlerini ve görev paylaşımını yeniden yapılandırdığını, aynı zamanda mahremiyet, etik riskler ve bağımlılık potansiyeli gibi yeni sorunlar ortaya çıkardığını göstermektedir. Dijital asistanlar, akıllı ev sistemleri ve algoritmik yönlendirmeler, aile yaşamında hem kolaylık sağlamakta hem de yeni risk alanları oluşturmaktadır. Çalışma, yapay zekânın yalnızca teknolojik bir araç olmadığını, aile yapısını dönüştüren sosyal bir dinamik olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda, ailelerin teknolojiyi bilinçli, etik ve insan odaklı şekilde kullanmaları önem kazanmakta; politika yapıcılar ve rehberlik programları için değerli çıkarımlar sunmaktadır. Literatüre katkı olarak, yapay zekâ ve aile etkileşimi konusuna güncel bir bakış açısı getirmekte ve toplumsal risklerin anlaşılmasına yardımcı olmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Yapay zekâ, modernite, aile yapısı, risk toplumu, dijital dönüşüm.*

[1] Aile Danışmanlığı Yüksek Lisans Programı,
busrasarican91@gmail.com, ORCID: 0009-0000-7612-2045

Yapay Zekâ Çağında Aile: Medya Okuryazarlığı Perspektifinden Ebeveyn ve Çocuk İletişimini Güçlendirmenin Yolları

Derya Gül Ünlü[1]
İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi
Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü

Oğuz Kuş[2]
İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi
Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü

Özet

Dijitalleşen aile içi iletişim, günümüz ebeveynlik deneyimini çok boyutlu biçimde dönüştüren hem fırsatlar hem de karmaşık riskler barındıran bir dönüşüm alanı olarak öne çıkmaktadır. Mobil teknolojilerin ve yapay zekâ destekli uygulamaların günlük yaşamın doğal bir parçası haline gelmesiyle birlikte ebeveynler, çocuk bakım-gözetim süreçlerine ilişkin önceki dönemlerle kıyaslanamayacak ölçüde geniş, hızlı ve çeşitlendirilmiş bilgi kaynaklarına erişebilmektedir. Eğitim, sağlık, psikososyal gelişim ve güvenlik gibi temel konularda veri temelli karar alma pratikleri güçlenmiş; ebeveynlerin çocuklarıyla iletişim kurma ve etkileşimde bulunma biçimleri dijital araçlar sayesinde önemli ölçüde yenilenmiştir. Çocukların çevrimiçi etkinliklerinin takip edilebilmesi, içeriklerin filtrelenebilmesi ve ebeveynlerin gerçek zamanlı yönlendirme yapabilmesi, aile içi iletişimin niteliğini dönüştüren önemli faktörler arasında yer almaktadır. Ancak dijital ortamların sunduğu imkânlar genişledikçe, özellikle çocuklar açısından ortaya çıkan risklerin de aynı ölçüde çeşitlendiği görülmektedir. Yapay zekâ algoritmaları tarafından seçilerek sunulan içerikler, çocukların gelişimsel süreçleriyle tam uyumlu olmayabilir; hatta bazen yanlış yönlendirici, zararlı veya manipülatif içeriklerle karşılaşma olasılığını artırabilir. Dezenformasyon, algoritmik yönlendirme, mahremiyet ihlalleri, nefret söylemi, ticari manipülasyon, siber zorbalık ve çevrimiçi istismar gibi tehditler, çocukların dijital deneyimini daha önce benzeri görülmemiş ölçüde kırılgan kılmaktadır. Bu nedenle ebeveyn-çocuk iletişiminin yapay zekâ temelli dijital ekosistemin sunduğu fırsatlar ve barındırdığı tehlikeler ışığında yeniden değerlendirilmesi artık bir tercihten çok zorunluluktur. Tam da bu noktada medya okuryazarlığı, yalnızca dijital içeriğe erişmeyi sağlayan teknik bir beceriden ibaret değildir; dijital mecraların yapısını, işleyişini, temsil biçimlerini, ideolojik yüklerini ve etkilerini sorgulamayı mümkün kılan çok yönlü bir iletişim yetkinliği haline gelmiştir. Ebeveynlerin bu yetkinliği geliştirmesi, çocukların dijital risklere karşı güçlendirilmesi, aile içi iletişimde bilinçli ve güvenli bir kültürün inşa edilmesi açısından kritik bir rol oynamaktadır. Ayrıca yapay zekâ araçlarının ölçülü, şeffaf ve sorumlu biçimde kullanılması, ebeveynler arasındaki bilgi asimetrisini azaltarak ortak bir farkındalık alanı yaratmakta; aile bireylerinin dijital ortamda daha dengeli ve sağlıklı ilişkiler kurmasına olanak tanımaktadır. Bu çalışma, tüm bu dönüşümleri bütüncül bir perspektifle ele alarak ailelerin dijital çağda karşı karşıya kaldığı risklere karşı sürdürülebilir, bilinçli ve dirençli bir iletişim kalkanı oluşturabilmesine yönelik kapsamlı bir yol haritası sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: *Yapay zekâ, ebeveyn-çocuk iletişimi, aile içi iletişim, medya okuryazarlığı, dijital ortam.*

[1] Doç.Dr., İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü.
derya.gul@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3936-7988
[2] Doç.Dr., İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü.
oguz.kus@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2593-4980

Raqamlashtirish Davrida Yoshlar Siyosati Imkoniyatlari, Muammolar va Davlat Siyosati Samaradorligi

Mamadaliyeva Lola Kamildjanovna[1]
Farg'ona Davlat Texnika Universiteti

Annotatsiya

Mazkur tadqiqot raqamlashtirish davrida yoshlar siyosatining mazmun-mohiyati, uni amalga oshirish mexanizmlari hamda zamonaviy jamiyat taraqqiyotidagi o'rni va ahamiyatini ilmiy jihatdan tahlil qilishga bag'ishlangan. Tadqiqotning asosiy maqsadi raqamli transformatsiya sharoitida yoshlarning ijtimoiy-siyosiy faolligi, ta'lim olish imkoniyatlari, bandligi, innovatsion salohiyati va davlat boshqaruvidagi ishtirokini ta'minlashga qaratilgan yoshlar siyosatining samaradorligini baholashdan iborat. Tadqiqot jarayonida tizimli tahlil, qiyosiy tahlil, induksiya va deduksiya usullari, shuningdek, rasmiy statistik ma'lumotlar va ilmiy manbalarni o'rganish asosida sifat va miqdoriy tahlil metodlaridan foydalanildi. Ilmiy ishda raqamli texnologiyalar, elektron hukumat tizimlari, onlayn ta'lim platformalari va ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar bilan ishlashdagi ahamiyati atroflicha ko'rib chiqildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, raqamlashtirish yoshlarning bilim olish imkoniyatlarini kengaytirish, ularning mehnat bozorida raqobatbardoshligini oshirish, fuqarolik faolligini kuchaytirish va davlat hamda jamiyat hayotidagi ishtirokini rag'batlantirishda muhim omil hisoblanadi. Shu bilan birga, raqamli tengsizlik, axborot xavfsizligi, kiberxavflar, yolg'on axborotlar tarqalishi va internet madaniyatining yetarli darajada shakllanmaganligi yoshlar siyosati sohasida hal etilishi lozim bo'lgan dolzarb muammolar sifatida aniqlandi. Tadqiqotning amaliy ahamiyati raqamli muhitda yoshlar siyosati samaradorligini oshirish, innovatsion yondashuvlarni joriy etish, yoshlarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish hamda davlat va fuqarolik jamiyati institutlari o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgani bilan izohlanadi. Mazkur tadqiqot natijalari yoshlar siyosati va raqamlashtirish masalalariga oid ilmiy adabiyotlarni boyitib, kelgusidagi ilmiy izlanishlar uchun nazariy va metodologik asos sifatida xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: *Raqamlashtirish, yoshlar siyosati, raqamli kompetensiya, ijtimoiy faollik, davlat boshqaruvi.*

[1] Texnika fanlari doktori (DSc), professor.

Vatandaş Olamadan Veri Olmak: Yapay Zekâ Çağında Çocuk Haklarını Yeniden Düşünmek

İlknur Doğu Öztürk[1]
Doğuş Üniversitesi Meslek Yüksekokulu

Burcu Zeybek[2]
İstanbul Üniversitesi

Özet

İnternet teknolojileri üzerine temellenen ve özellikle yapay zekâ alanındaki baş döndürücü gelişmelerle yeni bir boyut kazanan dijital dönüşüm, toplumsal yaşamın bütün katmanlarını etkilediği gibi çocukların gündelik pratiklerinde de derin bir dönüşüme yol açmıştır. Dijital kültürün içine doğan çocuklar, oyun oynama, eğitici içeriklere erişme, çevrimiçi derslere katılma, sosyalleşme, haber alma, kendini ifade etme ve yaratıcı üretim gerçekleştirme gibi pek çok amaçla sosyal ağları, anlık mesajlaşma uygulamalarını, video paylaşım platformlarını ve üretken yapay zekâ araçlarını yoğun biçimde kullanmaktadır. Ancak bu çok yönlü kullanım biçimi, beraberinde karmaşık ve çoğu zaman görünmez riskleri de getirmektedir. Öneri algoritmalarının yönlendirici etkisi, çevrimiçi gözetim uygulamalarının yaygınlaşması, konum izleme teknolojilerinin artması, veri odaklı kişiselleştirme süreçlerinin çocukların mahremiyetini ihlal edebilmesi, algoritmik önyargıların çocukların dijital deneyimlerini biçimlendirmesi ve yapay zekâ destekli içeriklerin çocukların algı, duygu düzenleme ve karar verme süreçlerini etkilemesi bu risklerin başında gelmektedir. Bu bağlamda çocuklar yalnızca dijital araçların kullanıcıları değil, aynı zamanda algoritmik süreçlerin etkin biçimde müdahale ettiği kırılgan özneler hâline gelmiştir. Bu çalışma, dijitalleşmeyle birlikte çocukların bilgiye erişim biçimlerinin, eğlence anlayışlarının, sosyal ilişkilerinin ve kendilerini ifade etme pratiklerinin köklü biçimde nasıl dönüştüğünü çocuk hakları odağında tartışmayı amaçlamaktadır. Çocukların dijital ortamın sunduğu eğitsel, sosyal ve yaratıcı fırsatlardan maksimum düzeyde yararlanabilmesi, aynı zamanda çevrimiçi tehditlere karşı korunabilmesi için hak temelli bir çerçevenin neden kaçınılmaz olduğu ortaya konulmaktadır. Bu kapsamda dijital okuryazarlık yalnızca teknolojiyi kullanma becerilerinden ibaret görülmemekte; çocukların dijital haklarına dair farkındalık geliştirmelerini, riskleri tanımlayabilmelerini ve güvenli çevrimiçi davranış geliştirmelerini sağlayan bütüncül bir yetkinlik alanı olarak ele alınmaktadır. Araştırmada Birleşmiş Milletler tarafından yayımlanan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme temel alınarak çocuk haklarının dijital çağda nasıl yeniden tanımlandığı, çocukların çevrimiçi deneyimlerinde hangi tehditlerle karşı karşıya kaldığı ve bu tehditlerin somut örnekler üzerinden nasıl görünür hale geldiği tartışılacaktır. Çalışma, çocukların dijital yaşamda korunması kadar bilinçlendirilmesini önceleyen kapsamlı ve sürdürülebilir bir çocuk hakları politikasının geliştirilmesi için yol gösterici bir çerçeve sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar kelimeler: *Dijital iletişim, çocuk hakları, yapay zekâ, algoritma, dijital okuryazarlık.*

[1] Doç. Dr., MYO Halkla İlişkiler ve Tanıtım, İstanbul, Türkiye, iozturk@dogus.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6459-0845
[2] Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım, burcu.zeybek@istanbul.edu.tr

Dönüşen Kent Dönüşen Aile: Türk Dizilerinde Aile Kurumunun Kodları

Nupel Azizoğlu[1]
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

Özet

Sosyal bilimlerin en temel inceleme nesnelerinden biri olan aile kurumu, bireylerin toplumsallaşma sürecinde karşılaştığı ilk ve en önemli organizasyon biçimidir. Toplumsal değerlerin ve normların oluşumunda büyük bir etkiye sahip olan bu kurum, tarihsel süreç içerisinde meydana gelen değişimlerden büyük ölçüde etkilenmiş ve dönüşmüştür. Türkiye'de yaşanan neoliberal politikalar, hızla artan kentleşme, iç göçler ve modernleşme dinamikleri aile kurumunu dönüştürmüş ve yeniden biçimlendirmiştir. Toplumsal değişimin en görünür alanlarından biri olan televizyon, özellikle diziler aracılığıyla sunduğu aile temsillerinde, dönüşümü açık bir biçimde görünür kılmaktadır. 2010'lu yıllar itibarıyla Türkiye'de ekonomik yükselişin yeniden hız kazanması, kredi olanaklarının genişlemesi ve inşaat sektörüne yapılan yatırımlar kentin mimari dokusuyla birlikte sosyal dokuyu da dönüştürmüştür. Bu çalışma, kentin mimari dokusunda yaşanan dönüşümü aile yapısı, ebeveynlik rolleri, çözülen aile bağları ve oluşan yeni aile modellerini Çukur, Anne, Kadın dizilerinde sunulan aile temsilleri üzerinden analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada nitel içerik analizi yöntemi kullanılmış ve dizilerden seçilen bazı sahneler tematik olarak çözümlenmiştir. Dizlerde sunulan temsillerde; toplumsal cinsiyet rolleri, aile bağları, aile modelleri, bireyselleşme gibi temaların kentleşmeyle birlikte yeniden tanımlandığı görülmektedir. Bu yönüyle araştırma, söz konusu kentsel dönüşümün, aile kurumunda yarattığı etkileri temsiller aracılığıyla okuması açısından literatüre katkı sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Aile, temsil, kentsel dönüşüm, televizyon dizileri.*

[1]Öğr. Gör., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Pr.,
nupel.azizoglu@adu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3744-5236

Çocuklar Duymasın ve Bahar Dizisi Örnekleri Üzerinden Türkiye'de Ailenin Değişimi

Gülay Gecü[1]
Wolverhampton Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı, "Çocuklar Duymasın" ve "Bahar Dizisi" örnekleri üzerinden 2002 yılından günümüze aile ve aile değerlerinde yaşanan değişimi ortaya koymaktır. Televizyon dizileri hem toplumsal ve aile normlarının yeniden üretildiği hem de yeni normların kurgulandığı bir alan olarak varlığını yıllardır sürdürmektedir. En çok izlenen saatte yayında olan ve uzun yıllar ekranda kalan bu tür dizilerin, izleyicilerinin değerler konusundaki algılarını nasıl etkilediği üzerine birçok akademik araştırma yapılmıştır. Bu çalışmayla her iki dizi üzerinden topluma aile ve aile değerleri konusunda verilen mesajlar incelenmiştir 2002-2019 yılları arasında gösterimde olan Çocuklar Duymasın dizisi, ilk gösterildiği günkü anlayış üzerinden yayın seyrini devam ettirmiştir. Bahar dizisi ise 2024 yılında günümüz toplumunda yaygın olan bir değerler sistemi üzerinden kurgulanmıştır. Bu iki dizinin seçilme amacı Türkiye'nin son yirmi yılındaki değişiminin bir resmini yansıtmalarıdır. Çalışma bu yönüyle Türkiye'deki aile ve aile içi rollerdeki değişimi, iki dizi üzerinden ortaya koymaktadır. Her iki dizide de kadın karakterler güçlü, rasyonel, sorun çözücü ve aileyi taşıyan figürler olarak sunulurken; erkek karakterler duygusal açıdan eksik, sorumluluk almakta yetersiz veya sadakatsiz olarak konumlandırılmaktadırlar. Bu durum, aile içerisinde kadın temsilinde güçlenmeye işaret eder görünse de ilişkilerin ve aile yapısının sorumluluğunu kadına yükleyen geleneksel kodların hâlâ etkisini sürdürdüğünü göstermektedir. Özellikle Bahar dizisi, kadının bireyselleşmesi ve güçlenmesini merkeze alsa da bu güçlenme çoğunlukla erkeğin olumsuzluğu üzerinden kurgulanmakta ve bu durum medya aracılığıyla yeni bir toplumsal zihniyetin oluşmasına yol açmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Aile, değerler, değişim, medya, TV dizisi.*

[1]Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi, University of Wolverhampton,
ggulaygecu@gmail.com, ORCID: 0009-0005-9111-568

Ekranda Aileyi Yeniden Kurmak: 1990'lar ve 2000'ler Başında Türk Dizilerinin Aile Yapısını Güçlendirme Rolü

Sultan Serter[1]
Işık Üniversitesi

Özet

Bu bildiri, 1990'lar ve 2000'lerin başındaki Türk televizyon dizilerinin aile yapısını güçlendirme işlevini incelemektedir. Çalışmada Huzur Sokağı,Yaprak Dökümü, Çılgın Bediş, Ayrı Dünyalar , Ruhsar ve Ayrıldık da Beraberiz dizileri örneklenmiştir. Araştırma, nitel içerik analizi yöntemiyle dizilerin aile içi ilişkileri, kuşaklar arası çatışmalar, toplumsal cinsiyet rolleri ve değerler üzerindeki temsilini incelemiştir. Bulgular, dizilerin izleyiciye aile değerlerini yeniden hatırlattığını, kuşaklar arası bağları görünür kıldığını ve toplumsal normların pekişmesine katkı sağladığını göstermektedir. Bu bağlamda, dizilerin yalnızca eğlence amaçlı olmadığını, aynı zamanda toplumsal bir eğitim aracı olarak işlev gördüğü sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: *Aile bağları, dayanışma, dizi, gelenek.*

[1]Işık Üniversitesi, sltn340735@gmail.com

Yaşam Düzenlemeleri Ekseninde Yaşlı Yalnızlığı ve Sosyal Destek

Ekrem Çelik[1]
Milli Eğitim Bakanlığı

Deniz Aşkın[2]
Bitlis Eren Üniversitesi

Özet

Modernleşme olgusu, gündelik hayatın bütün parametrelerini derin bir şekilde değiştirmiştir. Toplumsal değişim ile gelişen bireyselleşme ve özgürlük alanları ise yaşam düzenlenmelerinin yeniden kurgulanmasına yol açtı. Nitekim bireyselleşme ve özgürleşmeyle birlikte yeni yaşam düzenlemeleri sonucu ortaya çıkan tutum ve normlar birçok ülkede aile yapısını, geniş aile yapısından çekirdek aile veya tek kişilik hane yapısına dönüştürmüştür. Demografik değişimler sonucu küresel boyutta birçok ülkede yaşlı nüfus hızla artmaktadır. Bilhassa ikinci demografik geçiş sürecinde yeni tutum ve normlarla birlikte genç nüfus azalmakta, yaşlı bireyler yalnızlaşmakta ve sosyal destekten yoksun kalmaktadır. Bu durum beraberinde birçok toplumda modern dönemin hastalığı olarak görülen yalnızlık ve yaşlı yalnızlığının önemini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda çalışmanın amacı toplumsal eksende değişen tutum ve normlarla birlikte Türkiye'de yaşlı yalnızlığı ve yaşlı sosyal desteğini etkileyen dinamiklerin neler olduğunu ortaya koymak ve literatürde var olan çalışmalara katkı sunmaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Literatür taraması ile yaşlı yalnızlığını ve sosyal desteğini etkileyen dinamikler mevcut çalışmalar ekseninde incelenerek elde edilen bulgular sentezlenmiştir. Nitekim gelişmekte olan Türkiye özelinde yaşlı yalnızlığı ve sosyal desteğin modernleşme ile kırsal ve kentsel mekanlarda arttığı, yaşlı yalnızlığının yerinde yaşama arzusuyla birlikte derinleştiği, yeni tutum ve normlar ekseninde bireyselleşme ve özgürleşme isteği ile yaşlı bireylere sunulan sosyal desteğin aşındığı, artan boşanma süreciyle birlikte yaşlı bireylerin sosyal destekten yoksun kaldığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak günümüzde kültürel değişim ve dönüşüm sürecinde bulunan Türkiye'de yaşlı yalnızlığının arttığı ve yaşlı bireylere aile tarafından sunulan sosyal desteğin aşınmaya başladığı görülmüştür.

Anahtar kelimeler: *Yaşlılık, yaşam düzenlemeleri, yalnızlık, sosyal destek, kültürel norm.*

[1] Ekrem ÇELİK, Öğretmen, Sosyoloji/ Milli Eğitim Bakanlığı.
ekremcelik13@gmail.com. ORCID: 0000-0001-7222-4626
[2] Doç. Dr. Deniz AŞKIN, Sosyoloji/ Bitlis Eren Üniversitesi.
denizaskin13@gmail.com. ORCID: 0000-0003-0827-0534

Yalnız Yaşayan Yaşlılarda Düşme Riskinin Yönetiminde Yenilikçi Teknolojik Çözümler

Safa Heybet[1]
Biruni Üniversitesi

Özet

Tek kişilik hanelerde yaşayan yaşlı bireylerin artışı, yalnızlık, sosyal destek eksikliği ve düşme riski gibi önemli sorunları beraberinde getirmektedir. Düşmeler, yaşlı bireylerde bağımsız yaşamın sürdürülmesini engelleyen ve aileler üzerinde ciddi bakım yükü oluşturan kritik bir halk sağlığı problemidir. Bu çalışmanın amacı, düşmeleri önleyici veya düşme sonrası hızlı müdahale sağlayıcı teknolojik çözümleri incelemek ve bu çözümlerin aile destek mekanizmalarını nasıl güçlendirebileceğini ortaya koymaktır. Çalışma kapsamında literatür taraması yapılmış ve mevcut ürünler işlevsellik, erişilebilirlik, aile ile entegrasyon ve acil durum yönetimi açısından değerlendirilmiştir. İncelenen teknolojiler arasında giyilebilir sensörler, ortam tabanlı akıllı sensörler, yapay zekâ destekli kamera çözümleri, yatak/koltuk sensörleri ve mobil aplikasyon tabanlı sistemler yer almaktadır. Bulgular, bu teknolojilerin yalnız yaşayan yaşlılarda düşme riskini azaltmada ve düşme sonrası hızlı müdahale sağlamada etkili olduğunu, mobil uygulama entegrasyonu sayesinde ise ailelerin bakım sürecine aktif katılım göstererek destek ağlarını güçlendirdiğini ortaya koymaktadır. Çalışma, teknolojik çözümlerin yalnızca bireysel güvenliği artırmadığını, aynı zamanda aile bağlarını güçlendirdiğini ve bakım yükünü azalttığını göstermektedir. Literatüre katkı olarak, yaşlı bakımında aile merkezli yaklaşımların teknoloji entegrasyonu ile desteklenmesinin, yaşlıların bağımsız yaşamını sürdürmesine ve aile kurumunun güçlenmesine hizmet ettiği vurgulanmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Aile desteği, akıllı sensörler, bağımsız yaşam, giyilebilir teknoloji, yaşlı.*

[1]sheybet@biruni.edu.tr

Türkiye ve Özbekistan'da Ailenin ve Yaşlıların Güçlendirilmesine Yönelik Devlet Politikaları: Karşılaştırmalı Bir Analiz

Esin Çınar[1]

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Söke Meslek Yüksekokulu

Özet

Bu çalışma, tarihsel ve kültürel kodları itibarıyla birbirine yakın olan Türkiye ve Özbekistan'ın aile ve yaşlılık politikalarını karşılaştırmalı bir perspektifle ele alarak, her iki ülkenin modernleşme süreçlerinde aile kurumunu nasıl konumlandırdığını ve sosyal devlet mekanizmalarını hangi parametreler üzerine inşa ettiğini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Nitel araştırma metodolojisi çerçevesinde betimsel ve karşılaştırmalı analiz tekniklerinin kullanıldığı araştırmada, Türkiye'nin son yirmi yılda evrildiği "sosyal yatırım devleti" paradigması ile Özbekistan'ın 2017 yılından itibaren hayata geçirdiği "Yeni Özbekistan Stratejisi" kapsamında şekillenen reformist yaklaşımlar incelenmektedir. Çalışmanın kuramsal çerçevesini, Batı dünyasının bireyselleşmiş sosyal refah modellerine bir alternatif teşkil eden ve Doğu'nun kolektif dayanışma ruhunu modern kamu yönetimi disipliniyle sentezleyen "kültür-uyumlu sosyal devlet" modeli oluşturmaktadır. Elde edilen bulgular, Özbekistan'da geleneksel "mahalle" (mahalla) sisteminin sosyal yardım ve denetim mekanizmalarının merkezine yerleştirildiğini, "nurlu nuroylar" (bilge çınarlar) gibi projelerle yaşlıların kuşaklararası mentorluk süreçlerine dâhil edildiğini ve aile enstitüleri aracılığıyla evlilik kurumunun profesyonel düzeyde desteklendiğini göstermektedir. Türkiye örneğinde ise sosyal politikaların, yaşlıların toplumsal hayattan tecrit edilmeden aile yanında bakımını teşvik eden Evde Bakım Yardımı ve Sosyal Ekonomik Destek (SED) programları üzerinden şekillendiği, ayrıca "aktif ve sağlıklı yaşlanma" vizyonuyla yaşlı bireylerin sosyal birer sermaye olarak ekonomiye ve kültürel aktarıma katkı sunmalarının hedeflendiği saptanmıştır. Araştırma, her iki ülkenin de aileyi yalnızca demografik veya ekonomik bir yapı olarak değil, aynı zamanda küresel krizlere karşı toplumsal direnci sağlayan stratejik bir sığınak olarak tanımladığını ortaya koymaktadır. Çalışmanın literatüre sağladığı temel katkı, Türk dünyasına özgü sosyal koruma modellerinin benzerliklerini ve potansiyel entegrasyon alanlarını sistematize etmesidir. Özellikle bu ortak politika vizyonunun Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) şemsiyesi altında kurumsallaştırılması, aile odaklı sosyal hizmet standartlarının belirlenmesi ve kuşaklararası dayanışmayı güçlendiren bölgesel modellerin geliştirilmesi yönündeki önerileriyle çalışma hem akademik hem de politika yapıcı düzeyde özgün bir değer arz etmektedir. Sonuç olarak bu makale, küreselleşmenin getirdiği kültürel erozyon ve nüfus yaşlanması gibi risklere karşı, yerel değerlerin kurumsal mekanizmalara nasıl entegre edilebileceğine dair kapsamlı bir yol haritası sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Sosyal devlet, sosyal koruma mekanizmaları, kuşaklararası dayanışma, aile politikaları, aktif yaşlanma.*

[1]Öğr. Gör. Dr., Pazarlama ve Reklamcılık, Aydın,
esincinar@adu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9511-6177

Aile Araştırmalarında Çapraz Dil ve Görselden Türetilmiş Tematik Değişmezlik: Türkiye-Özbekistan Karşılaştırması

Talha Turhan[1]
Erciyes Üniversitesi

Mustafa Şeker[2]
Yakındoğu Üniversitesi

Özet

Bu çalışma, aile araştırmalarında farklı dillerde ve görsel temsiller aracılığıyla üretilen temaların yapısal düzeyde ne ölçüde tutarlılık gösterdiğini incelemektedir. Türkiye ve Özbekistan örneğine odaklanan araştırma, aile temalı akademik, kurumsal ve uygulamaya dönük dokümanlarda ortaya çıkan tematik örüntülerin, dilsel ve temsil biçimine bağlı farklılıklara rağmen tematik bir değişmezlik sergileyip sergilemediğini karşılaştırmalı olarak ele almaktadır. Araştırma veri seti, yalnızca Türkçe, yalnızca Özbekçe ve yalnızca İngilizce olarak hazırlanmış aile temalı metin dokümanları ile bu dokümanlarda yer alan görsel temsillerden oluşmaktadır. Metinsel ve görsel içeriklerden türetilen tematik göstergeler, ortak bir analitik çerçeve içinde değerlendirilerek ülke düzeyinde karşılaştırılmıştır. Analiz sürecinde, tematik yapıların dil ve temsil biçimlerinden mi etkilendiği, yoksa aile kurumuna içkin yapısal özellikleri mi yansıttığı sorgulanmıştır. Bulgular, her iki ülkede de aileye ilişkin temel temaların belirli ölçüde korunduğunu; buna karşın tematik vurgu ve önceliklendirme açısından anlamlı farklılıklar bulunduğunu göstermektedir. Aile yaşamına hazırlık, rol dağılımı, çatışma yönetimi ve değer aktarımı temalarının her iki bağlamda da merkezi bir konumda yer aldığı; buna karşılık hukuki düzenlemeler, kurumsal müdahaleler ve topluluk temelli uzlaşı mekanizmalarının ülkeler arasında farklı tematik ağırlıklar kazandığı tespit edilmiştir. Bu çalışma, çapraz dil ve görsel temsillerin birlikte analiz edilmesinin, kültürlerarası aile araştırmalarında daha bütüncül ve derinlikli bir analitik perspektif sunduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: *Aile araştırmaları, tematik değişmezlik, çapraz dil analizi, makine öğrenmesi, karşılaştırmalı analiz.*

[1] Öğr. Gör. Dr., Sosyoloji/Adalet Meslek Yüksekokulu,
talhaturhan@erciyes.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6638-0929
[2] Arş. Gör., İşletme/İİBF,
mustafasneu@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9188-0837

ICSF

Uluslararası Ailenin Güçlendirilmesi Konferansı

Oilani Mustahkamlash Mavzusida Xalqaro Konferensiya

16 - 17 Şubat 2026
İstanbul, Türkiye

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

KADEM

aile.ticaret.edu.tr